

ГАРЧИГ

УДИРТГАЛ.....	2
НЭГ. ТУХАЙН ОНЫ УУЛЫН АЖЛЫН ГҮЙЦЭТГЭЛИЙН ТОВЧ ТАНИЛЦУУЛГА.....	3
ХОЁР. СӨРӨГ НӨЛӨӨЛЛИЙГ БУУРУУЛАХ АРГА ХЭМЖЭЭНИЙ ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ БИЕЛЭЛТ.....	8
СӨРӨГ НӨЛӨӨЛЛИЙГ БУУРУУЛАХ АЖЛЫН ДЭЛГЭРЭНГҮЙ ТАЙЛАН.....	13
ГУРАВ. НӨХӨН СЭРГЭЭЛТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ БИЕЛЭЛТ.....	63
ДӨРӨВ. БИОЛОГИЙН ОЛОН ЯНЗ БАЙДЛЫГ ДҮЙЦҮҮЛЭН ХАМГААЛАХ АРГА ХЭМЖЭЭНИЙ ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ БИЕЛЭЛТ.....	68
ТАВ. НҮҮЛГЭН ШИЛЖҮҮЛЭХ, НӨХӨН ОЛГОВОР ОЛГОХ АРГА ХЭМЖЭЭНИЙ ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ БИЕЛЭЛТ.....	77
ЗУРГАА. ТҮҮХ, СОЁЛЫН ӨВИЙГ ХАМГААЛАХ АРГА ХЭМЖЭЭНИЙ ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ БИЕЛЭЛТ.....	77
ДОЛОО. ОСОЛ, ЭРСДЭЛИЙН МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ.....	79
НАЙМ. ХОГ, ХАЯГДЛЫН МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ БИЕЛЭЛТ.....	94
ЕС. ОРЧНЫ ХЯНАЛТ ШИНЖИЛГЭЭНИЙ ХӨТӨЛБӨРИЙН БИЕЛЭЛТ.....	113
АРАВ. АЙМАГ, НИЙСЛЭЛИЙН ЗАСАГ ДАРГЫН ШААРДЛАГААР БИЕЛҮҮЛСЭН АРГА ХЭМЖЭЭ.....	125
АРВАННЭГ. ТУХАЙН ЖИЛИЙН БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨГ ХЭРЭГЖҮҮЛЭХ УДИРДЛАГА ЗОХИОН БАЙГУУЛАЛТЫН ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ БИЕЛЭЛТ.....	128
АРВАНХОЁР. ТУХАЙН ЖИЛИЙН БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ, ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ ХЭРЭГЖИЛТИЙГ НӨЛӨӨЛӨЛД ӨРТӨГЧ ОРШИН СУУГЧДАД ТАЙЛАГНАХ ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ БИЕЛЭЛТ.....	133
БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ БИЕЛЭЛТИЙН ЗАРДЛЫН ЗАДАРГАА /2022 ОН/.....	138
ДҮГНЭЛТ.....	139

УДИРТГАЛ

“Болд төмөр Ерөө гол” ХХК нь (“БТЕГ”ХХК) Сэлэнгэ аймгийн Ерөө сумын нутагт Төмрийн хүдрийг ил аргаар олборлох төсөл хэрэгжүүлж байна. Тус компани Монгол Улсын

холбогдох хуулийн дагуу байгаль орчинд нөлөөлөх байдлын нарийвчилсан үнэлгээ (БОНБНУ)-г төслийн бүхий л үе шатанд мэргэжлийн байгууллагаар дэс дараатай хийлгэж, түүний зөвлөмж, заалтын хэрэгжилтийг ханган ажиллаж байна. “Болд төмөр Ерөө гол” ХХК нь байгаль орчин, нийгэм, эдийн засгийн хэрэгцээ шаардлагын тэнцвэрийг олох зарчмаар тогтвортой хөгжлийг дэмжих үүрэг хүлээсэн билээ. Байгаль орчны талаархи үйл ажиллагааг цаг үргэлж сайжруулж байхын тулд дараах үүрэг хүлээж, хэрэгжилтийг ханган ажилладаг. Үүнд:

- Байгаль орчны бохирдлоос сэргийлэх, байгалийн нөөц баялгийг зүй зохистой ашиглах зорилгоор байгаль орчинд учрах нөлөөллийг тодорхойлж, бодитоор үнэлж, бохирдлыг бууруулж, арилгах арга хэмжээг төлөвлөж хэрэгжүүлэх

- Байгаль орчныг хамгаалах тухай хууль тогтоомж, бусад холбогдох дүрэм, журмыг сахин биелүүлэх;

- Ашигт малтмалын хайгуул хийх, барилга байгууламж барих, уурхайн олборлолт ба уурхайн хаалт зэрэг үйл ажиллагааны бүхий л үе шатанд байгаль орчны асуудлыг тусган хэрэгжүүлэх;

- Байгаль орчныг хамгаалах талаар хүлээсэн үүргээ биелүүлэхэд туслах зорилгоор ажилчдад сургалт зохион байгуулах, дэмжлэг үзүүлэх;

- Байгаль орчинд нөлөөлөх байдлыг үнэлэх, хянах, хэрэгжилтийг тайлагнах үйл ажиллагааг тогтмол сайжруулах;

- Компанийн ажилтнууд, хувьцаа эзэмшигчид, нутгийн иргэдтэй байгаль орчны асуудлаар нээлттэй, шударга, эргэх холбоо бүхий ажил хэрэгч харилцааг буй болгох;

- Нутгийн ард иргэдийн уламжлал, соёлыг хүндэтгэж хамгаалах; “БТЕГ” ХХК-ний 2021 оны Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний биелэлтийн тайланг Байгаль орчин, аялал жуулчлалын сайдын 2019 оны 10 дугаар сарын 29-ний өдрийн А/618 дугаар тушаалын баталсан журмын дагуу боловсруулав.

НЭГ. ТУХАЙН ОНЫ УУЛЫН АЖЛЫН ГҮЙЦЭТГЭЛИЙН ТОВЧ ТАНИЛЦУУЛГА

Сэлэнгэ аймгийн Ерөө сумын нутагт орших Баянголын төмрийн хүдрийн ордын MV-008888, MV-017607 ашиглалтын тусгай зөвшөөрлийг “Болд төмөр Ерөө гол” ХХК нь эзэмшдэг.

Баянголын ордыг ашиглалтанд оруулж, төмрийн баяжмал, бөөмцөг (агломераци) үйлдвэрлэх үйлдвэрийг уг ордыг түшиглэн байгуулж, бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэх нь Монгол улс дахь металлургийн үйлдвэрлэлийн түүхий эдийг бэлтгэх, экспортын бүтээгдэхүүний хэмжээг нэмэгдүүлэх, бүс нутгийн үйлдвэрлэлийг дэмжих зэрэг олон эерэг талтай хэмжээн үзэж “Болд төмөр ерөө гол” ХХК-ийн зүгээс уг ордыг ашиглахаар ашиглалтын тусгай зөвшөөрөл авсан болно.

Баянгол төмрийн орд газрыг ашиглах MV-008888 тусгай зөвшөөрлийг 2004 оны 12-р сард 60-н жилийн хугацаатай авч, орд газрыг ашиглах техник-эдийн засгийн үндэлэлийг 2019 онд шинэчлэн батлуулж, 2020 онд орд газрыг ашиглахад байгаль орчинд нөлөөлөх байдлын нарийвчилсан үнэлгээний тайлангийн нэмэлт тодотголыг хийлгүүлж ажилласан. Хүснэгт-1-г 2022 оны уулын ажлын төлөвлөгөөнд тусгагдсан хөрс хуулалт, хүдэр олборлолт, уулын цулын хэмжээ болон тайлант оны гүйцэтгэлийг 10 сарын 20-ны байдлаар үзүүлсэн байна.

Хүснэгт-1. Уулын ажлын төлөвлөгөө болон гүйцэтгэл.

№	Үзүүлэлт	Хэм.нэгж	Оны эхнээс		
			Төлөвлөгөө	Гүйцэтгэл	Хувь %
1	Уулын цул	мян.м3	13 669.220	10 897.247	80%
2	Хөрс хуулалт	мян.м3	12 580.083	9 845.912	78%
3	Хүдэр олборлолт	мян.тн	4 512.465	4 493.471	99%

Ажиллах хүчний тухай мэдээлэл: Компани нь анх байгуулагдсанаас хойш ажлын байрыг байнга нэмэгдүүлж ирсэн ба цаашид ч нэмэгдүүлэх бодлого барин ажиллаж байна. Баянголын уурхайд Улаанбаатар хот болон 21 аймгуудын харъяалалтай 1600 орчим ажилтан ажиллаж байна.

Төслийн товч танилцуулга: MV-008888 ашиглалтын талбайд 2004-2007, MV-017607 ашиглалтын талбайд 2018 онуудад хайгуулын ажил хийгдэж нийт **хүдэр В** нөөц 89.66сая.тн, **С** нөөц 61.51сая.тн, **В+С** нөөц 151,17 сая.тн, **металл В** нөөц 41.48 сая.тн, **С** нөөц 24.64 сая.тн, **В+С** нөөц 66.12 сая.тн тус тус батлагдсан. Олборлолтын ажил 2008 хойш хийгдэж эхэлсэн. 2019 онд батлагдсан ТЭЗҮ-ийн нэмэлт тодотголоор жилийн хүчин чадал 5000 мян.тн хүдэр олборлох ба энэ хүчин чадлаар 12 жил ашиглахаар тусгагдсан байна. Үйл ажиллагаа эхэлсэнээс хойш /2021.10.20-ны байдлаар/ уурхайн карьерын нөлөөнд 152.8 га, хөрсний овоолгын нөлөөнд 254.1 га талбай өртөгдсөн байна. Тайлант онд 2.4га талбайд карьерын тэлэлт, 20.9га талбайд овоолгын тэлэлт явагдсан байна. 2008-2021 оны хооронд биологийн нөхөн сэргээлт, дүйцүүлэн хамгааллын чиглэлээр 136.1га талбайд ойжуулалт, биологийн нөхөн сэргээлтийн ажил, 2010-2021 онуудад техникийн

“Болдтөмөр Ерөө гол” (БТЕГ) ХХК-ийн Баянгол уурхайн төмрийн хүдрийг ил аргаар олборлох төслийн 2022 оны байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний биелэлтийн тайлан.

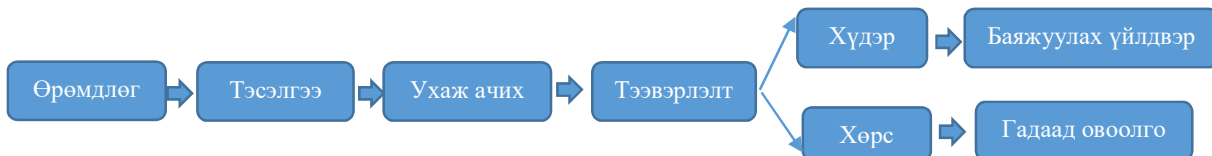
нөхөн сэргээлтийг 51.1га-д хийж гүйцэтгэсэн. Үүнээс 2021 онд Зүүн уурхайн хөрсний 1-р овоолгын 7 га-д техникийн нөхөн сэргээлт, дүйцүүлэн хамгааллын чиглэлээр Бугант тосгоны Толгойтын аманд (хуучин нинжа нарын ухсан эзэн холбогдогчгүй газар) 10 га талбайд техникийн нөхөн сэргээлт, 1.2 га талбайд биологийн нөхөн сэргээлтийн ажлыг тус тус хийж ажиллалаа.

Цаашид биологи, техникийн нөхөн сэргээлт, дүйцүүлэн хамгааллын ажлыг ТЭЗҮ, хаалтын нөхөн сэргээлтийн хөтөлбөрийн дагуу үргэлжлүүлэн шат дараатай хийж гүйцэтгэж ажиллана.

Төсөл хэрэгжилтийн явц: Батлагдсан нөөцийн дагуу Баруун, Зүүн гэсэн 2 ил уурхай, хуурай хүдэр баяжуулах 5-н үйлдвэр ажиллаж байна. Баянголын төмрийн хүдэр олборлох ил уурхай нь олон төрлийн холимог шинж чанартай бөгөөд одоогийн байдлаар өндөр агуулгатай төмрийн хүдрийг гарган авахын тулд одоогоор хуурай соронзон сеператорыг ашиглаж байна. Шинээр барих соронзон-флотаци хосолсон аргаар баяжуулах үйлдвэрийн байршлыг зүүн биетийн шулуун шугамаас 4.3км зайд, баруун биетийн шулуун шугамаас 6.3км зайд, төмөр замын ачиж буулгах талбайгаас 1.6км зайд баяжуулах үйлдвэрийн эдэлбэр газрын зөвшөөрөлтэй 50.0 га талбайд байгуулахаар төлөвлөсөн. Төмрийн хүдрийг ангилан ялгах хэсэг нь дараах дамжлагуудаас бүрдэнэ.

- Хүдрийг буталж, боловсруулалтанд бэлдэх
- Соронзон аргаар ялган, ангилах
- Хаягдлыг хадгалах зэрэг болно.

Схем-1. Үйлдвэрийн өдөр тутмын үйл ажиллагааны технологийн дараалал.

Ил уурхайн ажиллах горим: Уурхайн ажиллах горимыг уурхайн хүчин чадал, жилд гүйцэтгэх уулын ажлын хэмжээнээс хамааруулан 3-р сарын 15-аас 12-р сарын 15-ны хооронд, хоногийн 12 цагийн үргэлжлэлтэй 2 ээлжээр ажиллахаар төсөлд тусгасан. Уурхайн жилд ажиллах хоногийг дараах байдлаар үзүүлбэл:

- Жилийн нийт хоног 365 хоног
- Үндэсний баяр, ёслолын хоног 9 хоног
- Өвлийн улирлын сул зогсолт 90 хоног
- Засвар үйлчилгээ, бэлтгэл ажил 18 хоног
- Цаг агаарын нөхцөлийг тооцсон хоног 8 хоног
- Уурхайн жилд ажиллах хоног 240 хоног
- Хоногт ажиллах ээлжийн тоо 2 ээлж
- Нэг ээлжийн үргэлжлэх хугацаа 12 цаг тус тус байна.

Ашиглагдаж буй техник технолги:

Уулын үндсэн техник тоног төхөөрөмжүүд.

Дээрх ажлуудыг гүйцэтгэхэд дэлхийд ил уурхайн тоног төхөөрөмж үйлдвэрлэлээр тэргүүлэх фирмүүдийн техник тоног төхөөрөмжүүдийг сонгон авч байна.

“Болдгөмөр Ерөө гол” (БТЕГ) ХХК-ийн Баянгол уурхайн төмрийн хүдрийг ил аргаар олборлох төслийн 2022 оны байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний биелэлтийн тайлан.

Үүнд:

Хүснэгт 2. Баянгол уурхайн хэмжээнд ашиглагдаж буй тоног төхөөрөмжийн жагсаалт.

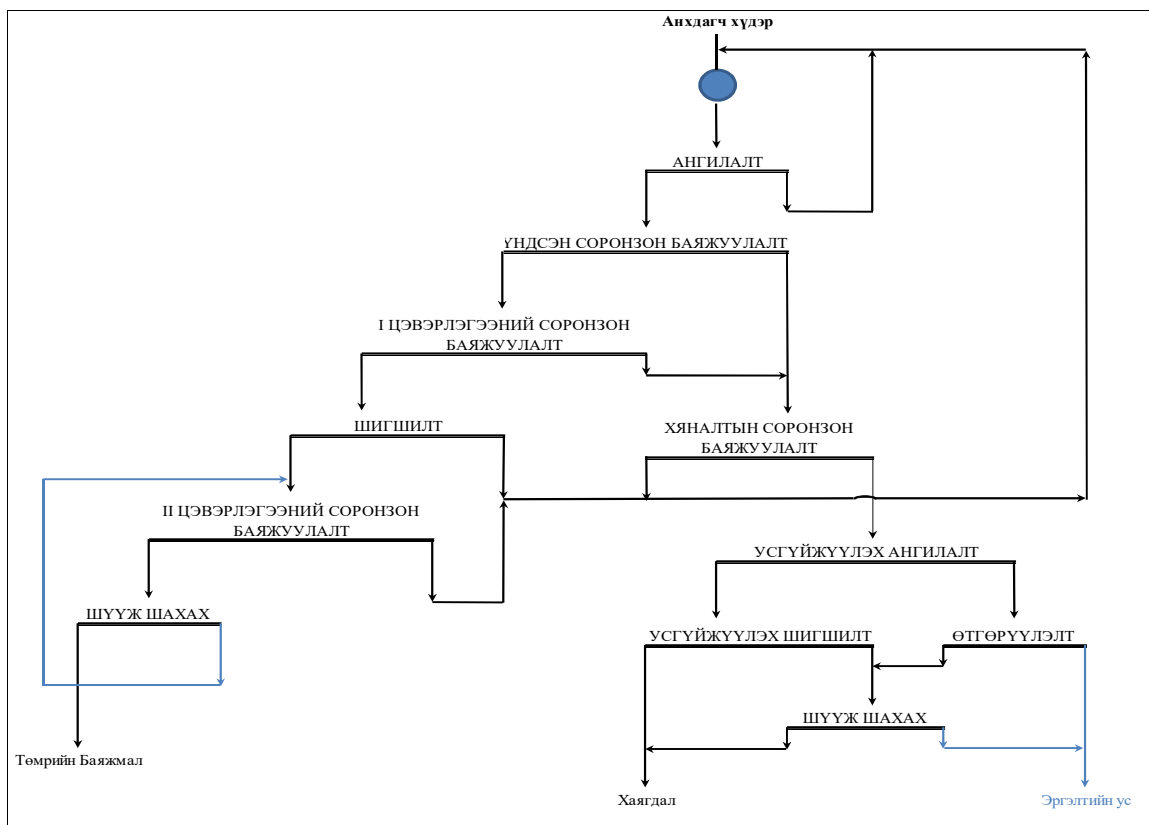
№	Тоног төхөөрөмжийн нэр	Марк	Хүчин чадал	Тоо ширхэг	Үйлдвэрлэгдсэн улс
1	Экскаватор-CAT	3895CL	5.2м3	3	АНУ
2	Экскаватор-KOMATSU	PC 400	2.2м3	1	Япон
3	Экскаватор-KOBELCO	SK 330-7	1	Солонгос	
4	Экскаватор-HYUNDAI	LC-500	3.2м3	1	Солонгос
5	Экскаватор-VOLVO	EC700CL	4м3	6	БНХАУ
6	Цахилгаан экскаватор-TZ	WK-12	12м3	2	БНХАУ
7	Цахилгаан экскаватор-KOMATSU	PC -3000	12м3	1	Япон
8	Бульдозер-SHANTUI	SDR-22	6м3	5	БНХАУ
9	Ачигч-LIUGONG	ZL-50C	2.5м3	1	БНХАУ
10	Ачигч- VOLVO	L350	6.2м3	7	БНХАУ
11	Өрмийн машин-ATLAS COPCO	ROC-460PC	98мм	2	БНХАУ
12	Өрмийн машин-ATLAS COPCO	ROC-L-830	200мм	2	БНХАУ
13	Өрмийн машин-ATLAS COPCO	CDM-30	178мм	2	БНХАУ
14	Өрмийн машин-ATLAS COPCO	KQG-150V	110мм	2	БНХАУ
15	Автосамосвал-TEREX	TRX-50	50тн	16	БНХАУ
16	Автосамосвал-TEREX	TRX-100	100тн	9	БНХАУ
17	Автосамосвал-KOMATSU	HD-785-792	100тн	8	Япон
Нийт	69				
18	Баяжуулах үйлдвэр /хуурай/	4,0-6,0 сая	5		

Баяжуулалтын технологи.

Баяжуулах үйлдвэрийн технологийн горим: Агуулахаас ирэх 0-12мм-ийн ширхэглэлтэй 48%-ийн агуулгатай хүдэр нь MQY1836 маркийн бөмбөлөгт тээрэмд - 0.074мм-ийн ширхэглэлийн хэмжээ 40% хүртэл нунтаглагдан FX-660 маркийн ангилагч гидроциклонд ангилагдана. Ангилагчийн халиа СТВ-1245 маркийн анхан шатны болон 1-р цэвэрлэгээний соронзон сепараторуудаар баяжигдаж D3-CTS2425 маркийн цахилгаан соронзон шигшүүрт ялгагдана. Шигшүүрээс гарах төмрийн баяжмал СТВ-1030 маркийн 2-р цэвэрлэгээний соронзон сепаратороор баяжигдан ZPG72 маркийн вакуум шүүлтүүрт шүүгдэж 67.82%-ийн төмрийн агуулгатай баяжмал үйлдвэрлэгдэнэ.

Баяжуулах үйлдвэрийн хүчин чадал: Баяжуулах үйлдвэрийн жилийн хүчин чадал 4.3 сая тонн бөгөөд үйлдвэрийн үндсэн тоног төхөөрөмжийн ашиглалт 85-95%-тай ажиллах үед баяжуулах үйлдвэрийн цагийн хүчин чадал 814.4 тонн байна.

Схем-2. Баяжуулах үйлдвэрийн хүдэр баяжуулах технологийн схем.

Баянголын төмрийн хүдэр олборлох ил уурхай нь бусад доор дурдсан дагалдах үйлдвэрүүдийг барьж байгуулан ашиглалтанд оруулсан.

- ✓ Бетон зуурмагийн үйлдвэр
- ✓ Нефть бүтээгдэхүүний агуулах түгээх цэг /ШТС/

БТЕГ”ХХК-ийн Баянгол уурхай нь үйлдвэрлэлд түшиглэсэн дараах туслах үйлдвэрүүдийг байгуулан ажиллаж байна.

Бетон зуурмагийн үйлдвэр: “Болд төмөр Ерөө гол” ХХК-ийн Баянгол уурхайн төмрийн хүдрийн ордын ашиглалтын үйл ажиллагаа өргөжихийг дагаж шинээр үйлдвэр барих, өргөтгөх, засвар үйлчилгээ, үйлдвэрийн шинэчилэл, ажиллагсадын орон байр барих зэрэг бүтээн байгуулалтын ажилд бетон зуурмагийн хэрэгцээ улам нэмэгдэх юм. Иймээс уурхайг түшиглэсэн бетон зуурмагийн үйлдвэр байгуулсан.

Нефть бүтээгдэхүүний агуулах түгээх цэг /ШТС/: “БТЕГ”ХХК-ийн Баянгол уурхай дахь шатахуун түгээх станц нь зөвхөн уурхайн үйл ажиллагаанд зориулагдсан ба уурхайнхүнд машин механизмуудыг дизель түлш болон авто бензинээр тасралтгүй хангах үүрэгтэй ажиллаж байна. Түүний хангалт болон үйлчилгээг Сод монгол, Петровис, Ник зэрэг ХХКуудтай хийсэн хамтарсан гэрээний дагуу ханган ажиллаж байна. Баянгол уурхайн ШТС-ын нарийвчилсан үнэлгээг мэргэжлийн байгууллагаар 2012 онд хийж

“Болдгөмөр Ерөө гол” (БТЕГ) ХХК-ийн Баянгол уурхайн төмрийн хүдрийг ил аргаар олборлох төслийн 2022 оны байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний биелэлтийн тайлан.

гүйцэтгүүлэн түүнд заагдсан заавар зөвлөмжийн дагууд бид байгаль хамгаалах ажлуудыг авч хэрэгжүүлж байна.

“Болдтөмөр Ерөө гол” (БТЕГ) ХХК-ийн Баянгол уурхайн төмрийн хүдрийг ил аргаар олборлох төслийн 2022 оны байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний биелэлтийн тайлан.

ХОЁР. СӨРӨГ НӨЛӨӨЛЛИЙГ БУУРУУЛАХ АРГА ХЭМЖЭЭНИЙ ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ БИЕЛЭЛТ

Хүснэгт-2.1. Сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээний биелэлт.

Д/Д	Сөрөг нөлөөллийг бууруулах чиглэлээр авч хэрэгжүүлсэн арга хэмжээ	Ажлын хэмжээ	Төлөвлөгөө (мян.төг)	Гүйцэтгэл (мян.төг)
Агаарын чанарт үзүүлэх сөрөг нөлөөллийг бууруулах чиглэлээр авсан арга хэмжээ				
1	Уул уурхайн олборлолтын үйл ажиллагаанаас хүрээлэн буй орчин тэр дундаа агаар мандалд үзүүлэх сөрөг нөлөөллийн нэг нь тоосжилт юм. Тоосжилт нь карьер ашиглалт, өрөмдлөг, тэсэлгээ, хөрс, хүдэр тээвэрлэлтээс үүсдэг. Бид тоосжилт бууруулах арга хэмжээг авахдаа тээврийн замд тоосжилт бага үүсгэдэг материал дэвсэх (0,35мм ширхэглэлтэй хаягдал) , усалгаа хийх уламжлалт технологийг давхар ашигладаг. Түүнчлэн тогтоосон хурдны хязгаарыг хэтрүүлэхгүй байх (бүх машины хурд 20-45км/ц) , шинээр зам үүсгэхгүй, батлагдсан маршрутын замаар явуулах зэрэг чиглэлийг мөрдлөг болгон ажиллаж байна.	Уурхайн технологийн зам	50 000.00	ҮАЗ
2	Хөгжил хотхоны ажилчдын амрах байр гал тогоо, оффис зэрэг барилга байгууламжийн дулааныг БНХАУ-д үйлдвэрлэсэн 2.1Мвт-ын хүчин чадалтай халаалтын CDZL2.8-90/АII загварын 2 том зуух, (өвлийн улиралд ашигладаг), 1 жижиг зуух (зуны улиралд ашигладаг) нийт 3-н зууханд утаа шүүгч байршуулаад байна. Тус зуухнууд нь 2-р зэргийн нүүрсийг 100% шатаадаг тул байгаль орчинд ээлтэй сүүлийн үеийн дэвшилтэд технологи юм. Уг халаалтын зуухнуудын янданд Y6-41-5.4C загварын 2Т утаа тоос сорогч, DGC-2-11,12 загварын олон хоолойт тоос утаа сорогч зэрэг шүүлтүүрүүдийг байршуулан ажиллалаа.	Хөгжил хотхон уурын зуух –3ш шүүлтүүр	1 000.0	ҮАЗ
3	Тоос, тоосжилт үүсгэдэг гол хүчин зүйлс нь үйлдвэржилт, замын бүтэц, автомашины хөдөлгөөн, цаг уурын нөхцөл, хөрсний эвдрэл, ногоон байгууламжийн хүрэлцээгүй байдал зэрэг юм. Нарийн мөхлөгт тоосонцор гаргадаг үйлдвэр, уурхай болон хучилтгүй шороон замын тоосны асуудал дэлхий нийтийн тулгамдсан асуудал болоод байна. Дэлхийн улс орнууд тоос, тоосжилтыг дарах олон аргыг өөр өөрийн онцлог нөхцөл байдал тулгуурлан бууруулах, туршиж, нэвтрүүлэх үйл	Уурхайн технологийн зам	5 000.0	245.0

“Болдтөмөр Ерөө гол” (БТЕГ) ХХК-ийн Баянгол уурхайн төмрийн хүдрийг ил аргаар олборлох төслийн 2022 оны байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний биелэлтийн тайлан.

	ажиллагааг хэрэгжүүлж ажилласаар байна. Хэт хуурай сэрүүн уур амьсгалтай манай оронд агаар дахь тоос, тоосонцорын хэмжээ 2-3 дахин их байдаг. Иймд бид дээрхи улс орнуудын хийсэн судалгааны аргуудаас өөрийн онцлог, нөхцөл байдалд ашиглаж болох аргыг турших ажлыг хийж ажиллалаа.			
Хөрсөн бүрхэвч, гадаргын хэлбэрт үзүүлэх сөрөг нөлөөллөөс сэргийлэх, бууруулах, арилгах				
4	Бид үйл ажиллагаа эхэлсэн цагаасаа олон салаа зам гаргах, хөрс, ургамлын бүрхэвчинд сөрөг нөлөө үзүүлэхээс сэргийлж нэгдсэн замын маршрутыг батлан мөрдүүлэх ажлыг зохион байгуулж, тасралтгүй хяналт тавьж ажиллаж ирсэн. Тайлант онд “Тэрбум мод” хөтөлбөрийн хэрэгжилтийг дэмжиж ажиллах ажлын хүрээнд мод үржүүлгийн газрыг шинээр байгуулж ажилласан. Тус хэсгийн хөрс нь сул усалгааны танкнуудыг дүүргэх зориулалтаар очих усны машин, бороо ус орсон үед суух, газар ухаж хөрсийг эвдрэлд оруулах, салаа зам гарган ургамлан бүрхэвчийг талхлах зэрэг сөрөг нөлөөллүүдийг үүсгэсэн тул салаа гаргасан замуудыг хааж сайжруулсан зам тавьж, сөрөг нөлөөллийг арилгаж ажиллалаа.	Мод үржүүлгийн зам урт 145м, өргөн 4м	2 000.0	5 397.0
5	Зам арчилгаа, хучилтанд ашиглах боломжтой шороог уурхайн олборлолтын үед тусад нь овоолго үүсгэн ажилласан. 2022 оны маршейдрийн хэмжилтээр 0.24га талбайд 8396м ³ шар шорооны нөөцтэй байна. Тайлант онд зам хучилтанд авто баазын тээврийн машинаар нийт 85 рейс 765м ³ шороог ашигласан байна.	Ашигласан хэмжээ 765м ³ шороо.	ҮАЗ	ҮАЗ
6	ШТМ-ыг стандартын шаардлага хангасан сав агуулахад хадгалах, асгарч алдагдахаас сэргийлэх, байгаль орчныг бохирдуулахаас хамгаалах, бохирдсон тохиолдолд саармагжуулах, аюулгүй болгох ажлын хүрээнд 2022 оны 08 сарын 04 нд асгаралтын журмыг шинэчлэн уурхайн даргаар батлуулж тус журмыг цаашид дагаж мөрдөн ажиллах тал дээр алба хэлтсийн дарга засварын механикуудад танилцуулан, хамтарч ажиллаж байна.	ШТМ бохирдсон хөрсийг саармагжуулах талбай, тосолгооны машин, зориулалтын засварын шоп	5 000.0	3 273.0
Гадаргын болон газрын доорхи усны нөөцөд үзүүлэх сөрөг нөлөөллийг бууруулах чиглэлээр авсан арга хэмжээ				
7	Ус хэмнэх маш олон арга, зөвлөмжүүд байна. Үүнээс бид эхний удаад 00-н усны хэрэглээг багасгах ажлыг зохион байгуулж ажиллалаа. Ажилчдын амьдрах байр,	Өмнөх онтой харьцуулахад ус	ҮАЗ	ҮАЗ

“Болдтөмөр Ерөө гол” (БТЕГ) ХХК-ийн Баянгол уурхайн төмрийн хүдрийг ил аргаар олборлох төслийн 2022 оны байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний биелэлтийн тайлан.

	оффис, хоол үйлвэрлэл гэх мэт 14 барилгын 182ш 00-н почкинд 1л савтай усыг 2022.04.07-ны өдөр байршуулах ажлыг зохион байгуулж ажилласан. Почкины хэмжээ 8л бөгөөд 1л савтай ус байршуулсан нь 00-н усыг татах болгонд 1л усыг бодитойгоор хэмнэж чадна гэж үзэн, хяналтыг тавьж ажилласан.	ашиглалт 5%-р буурсан		
8	Унд ахуйд ашиглаж буй усны эх үүсвэрт эрүүл ахуйн бүсийн заагийг тогтоолгож, бүсийн дэглэмийг мөрдүүлэх, хамгаалалтад авах ажлын хүрээнд хөгжил хотхон, баянгол хотхоны унд ахуйн хэрэглээний худагт ус хангамжийн эх үүсвэрийн эрүүл ахуйн бүсийн дэглэм мөрдүүлэх мэдээллийн самбар байршуулах ажлыг зохион байгуулж ажиллав.	Хөгжил хотхон, Баянгол хотхон	2 000.0	960.0
9	Уурхайн гүйцэтгэх захирлын 2022-04-21 өдрийн “Нийтийн эзэмшлийн талбайд хийгдэх их цэвэрлэгээг зохион байгуулах удирдамж” төслийн талбайд хийгдэх их цэвэрлэгээний хуваарийн дагуу 2022.05.12-ны өдөр хангайт гол дагуу 63 хүн 250га талбайгаас 980кг хог хаягдал, 2022.08.07-ны өдөр Баянгол дагуу 46 хүн 24га талбайгаас 280кг хог хаягдал, мөн Хараа-Ерөө голын сав газрын захиргаанаас өгсөн үүрэг даалгаврын дагуу 2022.09.17-ны БТЕГ 22 хүн 4 замын гүүрнээс ерөө тал руугаа 3км зайд голын 2талаар мөн 4 замын автозамын 2 талаар 5км зайд цагаан хаалга 34 хүн 4 замын гүүрнээс дулаан хаан чиглэлд 5км зайд голын арын хэсэгт буюу хийн 490га талбайг хамарсан их цэвэрлэгээ хийж нийт бпортер хог буюу 12тн хог хаягдлыг тус тус түүж, нэгдсэн хогийн цэгт зөөвөрлөх үйл ажиллагааг зохион байгуулж ажиллалаа.	Хандгайт гол 0,98тн, Баянгол 0,28тн, ерөө гол 12тн. Нийт 13,6тн	2 000.0	22 054.2
Ургамлан нөмрөг, ойн сан, амьтны аймагт үзүүлэх сөрөг нөлөөллийг бууруулах чиглэлээр авсан арга хэмжээ				
10	Өмнөх онд нефтийн бүтээгдэхүүн, хүнд металлыг шингээгч хайпераккумулятор ургамлын судалгааг хийж ажилласан. Тус судалгаагаар эгэл бавран, эгэл гаймуу, үлдэн могойн идээ зэрэг ургамал нь монгол оронд ургадаг болох нь тогтоогдсон. Уурхайн бүсэд дээрх 3-н ургамлын 2 нь буюу эгэл бавран, үлдэн могойн идээ ургамал ургадаг болох нь ургамлын хэмжилт судалгаагаар тогтоогдсон. Тайлант онд эгэл бавран оймыг үндсэн ишээр салгаж тарих аргыг туршиж ажилласан. Туршилтын ажил 76%-ийн ургалттай гарсан. Эндээс үзэхэд эгэл бавран найдвартай эрсдэлгүй удмын дамжуулах чадвараа үндэсний системд хадгалагдсан байгаа нь туршилтаас нотлогдлоо. Цаашид уг аргаар ШТМ-аар бохирдсон хөрсөнд тарьж	Үр түүсэн хэмжээ: Эгэл бавран 2,8кг үлдэн могойн идээ 30гр	1 000.0	-

“Болдтөмөр Ерөө гол” (БТЕГ) ХХК-ийн Баянгол уурхайн төмрийн хүдрийг ил аргаар олборлох төслийн 2022 оны байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний биелэлтийн тайлан.

	ургуулах ажлыг туршиж ажиллах болно. Мөн тайлант онд эгэл бавран, үлдэн могойн идээ ургамлын үрийг түүж ажилласан. Ирэх төлөвлөгөөт онд түүсэн 2 ургамлын үрийг эрүүл хөрс болон ШТМ-аар бохирдсон хөрсөнд тарьж ургуулах туршилт судалгааны ажлуудыг хийж ажиллахаар төлөвлөж байна.			
11	Үйл ажиллагааны нөлөөгөөр ашиглалтанд өртөж буй модыг зүй зохистой ашиглах талаар сумын БОУБайцаагчийн зөвшөөрлийн дагуу орон нутгийн иргэдийн түлшний хэрэгцээнд 60м3 модыг өгөх ажлыг зохион байгуулж ажилласан.		500.0	ҮАЗ
12	Зүүн ил уурхайн засварын талбай нүүсэнтэй холбоотойгоор уулын засварын баазын барилга объектуудын орчмыг тохижуулах, зүлэгжүүлэх ажлын хүрээнд 240м ² талбайд согооврын үрээр зүлэгжүүлэх ажлыг хийж ажиллалаа.	240м2 талбайд 5кг согоовор	2 000.0	Өмнөх онд түүсэн үрээр тарилт хийв.
13	2022 онд уурхайн нөлөөллийн бүсэд хамаарах ургамлын мониторингийн 9 цэг, нөхөн сэргээлтийн мониторингийн 4 цэг, нийт 13 цэгээс 50 овгийн 152 зүйл ургамал тус тус бүртгэгдсэнээс 8 зүйл ховор ургамал, 2 зүйл нэн ховор ургамал бүртгэгдсэн байна. Тайлант онд бид дээрхи нэн ховор болон ховор ургамлуудын үрийн генийг санг бэхжүүлэх зорилгоор зарим ургамлын үрийг боловсорч гүйцсэн хугацаанд түүж бэлтгэв. Мөн нөхөн сэргээлт хийгдэх болон хийгдсэн талбайд зүйлийн бүрэлдэхүүнийг нэмэх зорилгоор бусад ургамлын үрүүдийг түүж бэлтгэв.	Нэн ховор 70гр, ховор – 6480гр, элбэг – 13575гр нийт 20125гр	-	-
14	Баянгол уурхайн нөлөөллийн бүсэд амьдарч буй жигүүртэн шувууд, мэрэгч, ойн амьтдын мониторингийг амьтдын мөр, баас, нүдэн ажиглалт, тодорхой цэгүүдэд камер байршуулах аргаар хийж ажиллалаа. Төслийн зүгээс зэрлэг ан амьтан хамгаалах чиглэлээр дараах арга хэмжээг авч ажиллаж байна. Үүнд: ✓ Хууль бус ан агнууртай тэмцэх-Сурталчилгаа, ухуулга хийх. (Ан амьтдыг сүйрлийн ирмэгт хвргэж байгаа нэг том хвчин зүйл бол ангийн гаралтай тvvхий эд, бүтээгдэхvvний зохисгvй буюу хууль бус худалдаа юм). ✓ Амьтны тухай танин мэдэхүйн мэдээ мэдээллийг олон нийтийн сүлжээ (уурхайн нэгдсэн фэйсбүүк грүүп) дамжуулан хүргэж байна. ✓ Амьтан хамгаалах биотехнологийн арга хэмжээг болох хужир мараа тавих, өвөл, хавар идэш тэжээл хомсдсон үед тогтсон цэгүүдэд өвс, хоолны хаягдал болон ногооны хальс зэргийг байршуулан ажилладаг.	500кг ашигт долооц, 100 боодол өвс	3 000.0	500.0

“Болдтөмөр Ерөө гол” (БТЕГ) ХХК-ийн Баянгол уурхайн төмрийн хүдрийг ил аргаар олборлох төслийн 2022 оны байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний биелэлтийн тайлан.

	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Амьтны орон байрыг бий болгох зорилгоор дүйцүүлэн хамгаалах ажлыг ойжуулалтын чиглэлээр авч хэрэгжүүлдэг. ✓ Мэргэжлийн байгууллагуудаар уурхайн бүсэд амьтан, ургамал, шавьжны судалгаа шинжилгээний ажлуудыг 3-5 жилийн давтамжтай хийлгүүлэх зэрэг болно. 			
15	Хууль бус ан агнуурын тухай мэдээлэл сурталчилгаа, экологи эдийн засгийн үнэлгээний талаар, амьтны камерт өртсөн уурхайн бүсэд амьдарч буй амьдтын тухай 2минут 20секундын видео шторк бэлтгэн ажилчдын нэгдсэн грүүп болох “Баянгол уурхай БТЕГ” нэртэй 3600 гаруй хэрэглэгчтэй фасебүүк хуудсанд байршуулан ажиллав.	1 удаа	500.0	-
Нийт			75 000.0	32 429.2

СӨРӨГ НӨЛӨӨЛЛИЙГ БУУРУУЛАХ АЖЛЫН ДЭЛГЭРЭНГҮЙ ТАЙЛАН.

Агаарын чанарт үзүүлэх сөрөг нөлөөллийг бууруулах чиглэлээр:

1. Уул уурхайн олборлолтын үйл ажиллагаанаас хүрээлэн буй орчин тэр дундаа агаар мандалд үзүүлэх сөрөг нөлөөллийн нэг нь тоосжилт юм. Тоосжилт нь карьер ашиглалт, өрөмдлөг, тэсэлгээ, хөрс, хүдэр тээвэрлэлтээс үүсдэг. Бид тоосжилт бууруулах арга хэмжээг авахдаа тээврийн замд тоосжилт бага үүсгэдэг материал дэвсэх (0,35мм ширхэглэлтэй хаягдал), усалгаа хийх уламжлалт технологийг давхар ашигладаг. Түүнчлэн тогтоосон хурдны хязгаарыг хэтрүүлэхгүй байх (бүх машины хурд 20-45км/ц), шинээр зам үүсгэхгүй, батлагдсан маршрутын замаар явуулах зэрэг чиглэлийг мөрдлөг болгон ажиллаж байна.

Зураг-2.1. Замд тоосжилт бага үүсгэдэг материал (0,35мм ширхэглэлтэй хаягдал) дэвсэж буй байдал.

Өмнөх жилүүдэд замд нарийн ширхэгтэй элсэрхий-шаварлаг хөрсөөр дэвсэлт хийгддэг байсан. Тус материалын ширхэглэг 0,005мм, шахалтын бат бөхийн хязгаар 44Мпа. Тайлант онд зам арчилгааны инженертэй болсон тул уурхайн технологийн замуудыг тоосжилт бага үүсгэдэг материал ашиглах ажлыг зохион байгуулж ажиллалаа. Доор замд ашигласан хаягдлын чулуулгын шинж чанарыг үзүүлэв. Үүнд:

“Болдтөмөр Ерөө гол” (БТЕГ) ХХК-ийн Баянгол уурхайн төмрийн хүдрийг ил аргаар олборлох төслийн 2022 оны байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний биелэлтийн тайлан.

- Хаягдал чулуулгуудын 90-95% нь олон найрлагат элсэн чулуу бага хэмжээгээр алевро-песчаник, филлит маягийн занраас тогтоно.
- Олон найрлагат элсжин нь кварц –хээрийн жонш-пироксен -амфибол-эпидотот занар, эвэржин, зануужин, филлит занараас бүрдэнэ.
- Хэмхдэс материалаас кварц-5-20%, плагиоклаз -35% хүртэл, КХЖонш -10-25%, гялтгануур -5% хүртэл, ховроор актинолит, лейкоксен, сфен, циркон, турмалин хүдрийн эрдэсүүд тохиолдоно.
- Бутлагдал дахь ширхэглэгийн хэмжээ дундаар 0,35мм хэмжээтэй өнцөглөсөн, ховроор мөлгөржсөн байна.

Хүснэгт-2.2. Замд дэвссэн материалын чулуулгийн физик механик шинж чанар, хатуулаг.

Д/д	Дээжийн дугаар	Чулуулгийн төрөл	Эзэлхүүн жин, гр/см ³	Шахалтын бат бөхийн хязгаар, МПа	Суналтын бат бөхийн хязгаар, МПа	Шилжрэлтийн бат бөхийн хязгаар, МПа	Бат бөхийн коэффициент, Протодьяконов
1	E2102	Элсэн чулуу	3.43	235.27	24.22	55.06	24
2	E2103	Габбро	3.12	159.06	15.99	36.91	16.2
3	E2104	Хувирмал чулуу	3.1	149.06	14.14	33.9	15.2
4	E2105	Элсэн чулуу	2.69	132.36	12.66	30.19	13.5
5	E2106	Элсэн чулуу	2.88	78.43	9.2	19.19	8
6	E2107	Конгломерат	2.71	122.99	13.19	29.19	12.5
7	E2108	Алевролит	2.8	90.56	8.2	20.26	9.2
8	E2111	Элсэн чулуу	2.87	92.21	8.9	21.1	9.4
9	E2112	Габбро	3.34	228.98	22.6	52.8	23.3
10	E2113	Элсэн чулуу	2.9	132.21	11.2	28.88	13.5
11	E2114	Элсэн чулуу	2.93	32.33	2.1	6.4	3.3
12	E2115	Элсэн чулуу	2.74	205.81	19.3	46.61	21
13	E2116	Алевролит	2.66	94.49	8.7	21.26	9.6
14	E2118	Элсэн чулуу	2.74	103	10.23	23.81	10.5
15	E2119	Элсэн чулуу	2.87	86.2	8.4	19.79	8.8
16	E2121	Алевролит	2.83	87.24	7.8	19.43	8.9
17	E2122	Алевролит	2.6	82.89	6.5	17.6	8.4
18	E2123	Элсэн чулуу	2.7	222.25	19.8	49.43	22.7
19	E2125	Элсэн чулуу	2.81	92.63	7.9	20.28	9.4
20	E2126	Алевролит	2.8	133.55	12.3	30.06	13.6
21	E2128	Алевролит	3.39	151.48	13.2	33.42	15.4
22	E2131	Алевролит	2.78	152.72	16.38	36.25	15.6
23	E2132	Алевролит	2.72	119.77	13.1	28.62	12.2
24	E2133	Алевролит	2.54	101.54	10.89	24.1	10.4
25	E2134	Алевролит	2.77	46.8	4.65	10.82	4.8
26	E2135	Конгломерат	2.66	137.18	12.1	30.4	14
Дундаж			2.3	104.6	10.0	23.8	10.7

“Болдтөмөр Ерөө гол” (БТЕГ) ХХК-ийн Баянгол уурхайн төмрийн хүдрийг ил аргаар олборлох төслийн 2022 оны байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний биелэлтийн тайлан.

Зураг-2.2. Тээврийн замд тээвэр хийж буй машины газарт үзүүлэх даралтыг тооцов.

Дүгнэлт: Хүснэгт-2.1-ээс харахад замд дэвссэн хаягдлын шахалтын бат бөхийн хязгаарын дундаж 104.6Мпа байна. Өмнө ашиглаж байсан элсэрхий-шаварлаг хөрсний шахалтын бат бөхийн хязгаарын дундаж 44Мпа байна. Үүнээс харахад замын дэвсэлтэнд хаягдал ашигласнаар тоос үүсэх магадлалыг 2,4дахин багасгаж, чулуулгийн ширхэглэгийн хэмжээг 70 дахин нэмэгдүүлж байгаа нь харагдаж байна.

Зураг-2.3. Хурдны хязгаар мөрдүүлж буй байдал.

Дүгнэлт: Машин болон бусад шороон замаар явдаг тээврийн хэрэгслүүдийн хурд их байх тусам шороо тоос нэмэгддэг. Судалгаанаас харахад тээврийн хэрэгслийн хурд

“Болдтөмөр Ерөө гол” (БТЕГ) ХХК-ийн Баянгол уурхайн төмрийн хүдрийг ил аргаар олборлох төслийн 2022 оны байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний биелэлтийн тайлан.

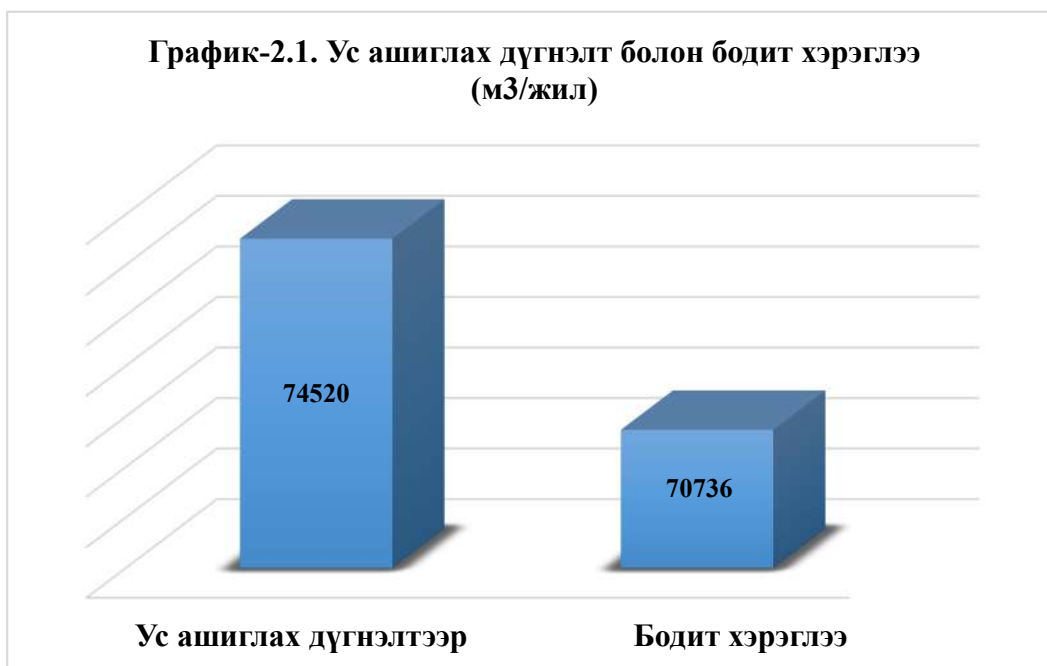
нэмэгдэх тусам агаарт дэгдэх PM10 нэмэгддэг байна. Хурдны хязгаарыг 60 км/цагаас 30 км/цаг болгон бууруулснаар тоосны ялгаруулалтыг 65%-аар багасгасан туршлага бий.

Зураг-2.4.Зам усалгаа хийж буй байдал.

Хүснэгт-2.3.Зам усалгааны мэдээ.

Зам усалгааны эх үүсвэр	3 сар	4 сар	5 сар	6 сар	7 сар	8 сар	9 сар	10 сар	Нийт
Булгийн гол	884	694	1406	1348	912	2494	3642	1420	12800
Хандгайт гол	0	576	810	1272	700	1660	1452	554	7024
БУЦБ	434	2260	1206	1300	1060	2980	1950	800	11990
Шүүрлийн ус	1664	2998	10502	5676	3456	6076	6676	1874	38922
Нийт	2982	6528	13924	9596	6128	13210	13720	4648	70736

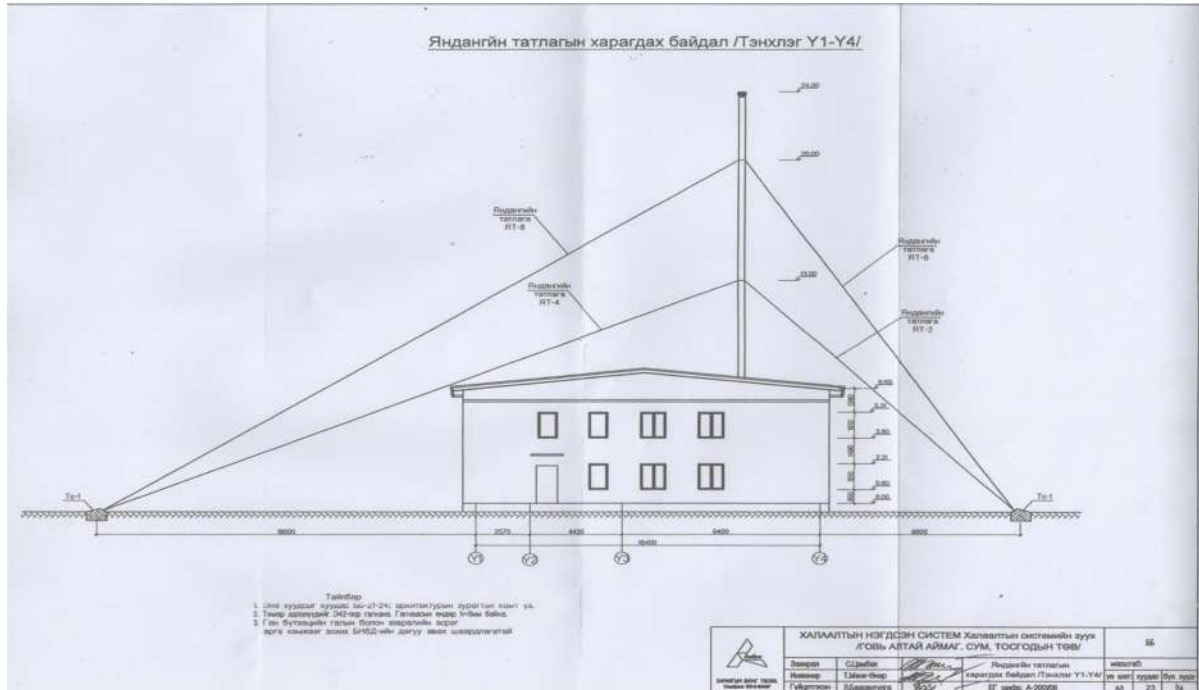
- Хөгжил хотхоны ажилчдын амрах байр гал тогоо, оффис зэрэг барилга байгууламжийн дулааныг БНХАУ-д үйлдвэрлэсэн 2.1Мвт-ын хүчин чадалтай

“Болдтөмөр Ерөө гол” (БТЕГ) ХХК-ийн Баянгол уурхайн төмрийн хүдрийг ил аргаар олборлох төслийн 2022 оны байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний биелэлтийн тайлан.

халаалтын CDZL2.8-90/АII загварын 2 том зуух, (өвлийн улиралд ашигладаг), 1 жижиг зуух (зуны улиралд ашигладаг) нийт 3-н зууханд утаа шүүгч байршуулаад байна. Тус зуухнууд нь 2-р зэргийн нүүрсийг 100% шатаадаг тул байгаль орчинд ээлтэй сүүлийн үеийн дэвшилтэд технологи юм. Уг халаалтын зуухнуудын янданд Y6-41-5.4C загварын 2Т утаа тоос сорогч, DGC-2-11,12 загварын олон хоолойт тоос утаа сорогч зэрэг шүүлтүүрүүдийг байршуулан ажиллалаа.

Зураг-2.5. Уурын зуухны ерөнхий план зураг.

Зураг-2.6. Уурын зуухны гаднах зураг.

Зураг-2.7. Утааны яндангуудад утаа тоос шүүлч байрлуулсан байдал.

Түүхий нүүрс түлэхэд P(2.5), P(10) СО-нүүрсхүчлийн дутуу исэл их хэмжээгээр ялгардаг. Тус зуух нь дээр дурьдсанчлан 2-р зэргийн нүүрсийг 100% бүрэн шатаадаг. Бид түлшиндээ Багануурын уурхайн нүүрсийг ашигладаг. Багануурын нүүрс нь өөрийн фикик, хими шинж чанараараа 2-р зэргийн буюу зөвхөн эрчим хүчний зориулалтаар ашиглагдах төдийгүй дахин боловсруулалт хийгдэн шатдаг хий, түлш, шингэн ба шахмал түлш, бусд химийн үйлдвэрлэлийн түүхий эд болох бүрэн боломжтой нь судалгаагаа батлагдсан байдаг.

3. Тоос, тоосжилт үүсгэдэг гол хүчин зүйлс нь үйлдвэржилт, замын бүтэц, автомашины хөдөлгөөн, цаг уурын нөхцөл, хөрсний эвдрэл, ногоон байгууламжийн хүрэлцээгүй байдал зэрэг юм. Нарийн мөхлөгт тоосонцор гаргадаг үйлдвэр, уурхай болон хучилтгүй шороон замын тоосны асуудал дэлхий нийтийн тулгамдсан асуудал болоод байна. Дэлхийн улс орнууд тоос, тоосжилтыг дарах олон аргыг өөр өөрийн онцлог нөхцөл байдал тулгуурлан бууруулах, туршиж, нэвтрүүлэх үйл ажиллагааг хэрэгжүүлж ажилласаар байна. Хэт хуурай сэрүүн уур амьсгалтай манай оронд агаар дахь тоос, тоосонцорын хэмжээ 2-3 дахин их байдаг.

“Болдтөмөр Ерөө гол” (БТЕГ) ХХК-ийн Баянгол уурхайн төмрийн хүдрийг ил аргаар олборлох төслийн 2022 оны байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний биелэлтийн тайлан.

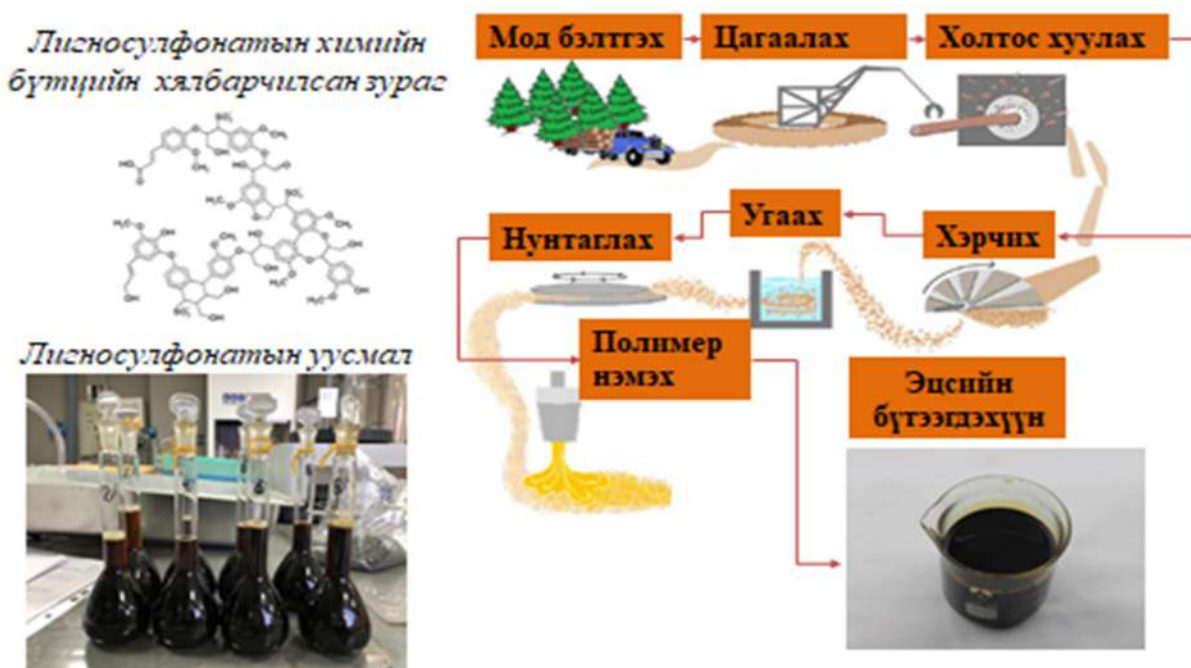
Иймд бид дээрхи улс орнуудын хийсэн судалгааны аргуудаас өөрийн онцлог, нөхцөл байдалд ашиглаж болох аргыг турших ажлыг хийж ажиллалаа. Хүснэгт-2.4-т тоосжилтыг бууруулахад өргөн хэрэглэгддэг аргуудыг үзүүлэв.

Хүснэгт-2.4. Тоосжилтыг бууруулах аргууд.

Тоосжилтийг бууруулах аргууд	Аргууд	Үнэ	Өр нөлөө
Сэргийлэх	Үйл ажиллагааны явц, практикийг сайжруулах	Өндөр	Өндөр
Арилгах	Тоос цуглуулагч	Дунд зэрэг	Дунд зэрэг
Барьцалдуулах	Химийн бодис, нойтон цацлага, усан хөшиг	Дунд зэрэг	Өндөр
Шингэлэх	Хүчилтөрөгчөөр хангах	Бага	Дунд зэрэг
Тусгаарлах инсулятор	Тусгаарлагч кабин, хүчилтөрөгчийн баг зүүх, тоосжилттой газар ажиллуулахгүй байх хяналт	Дунд зэрэг	Зунд зэрэг

Бид хүснэгт-2.4-т үзүүлсэн аргуудаас химийн бодис ашиглах буюу **Лигносулфонатын органик барьцалдуулагч бодис** ашиглах аргыг сонгож турших ажлыг хийж ажиллалаа.

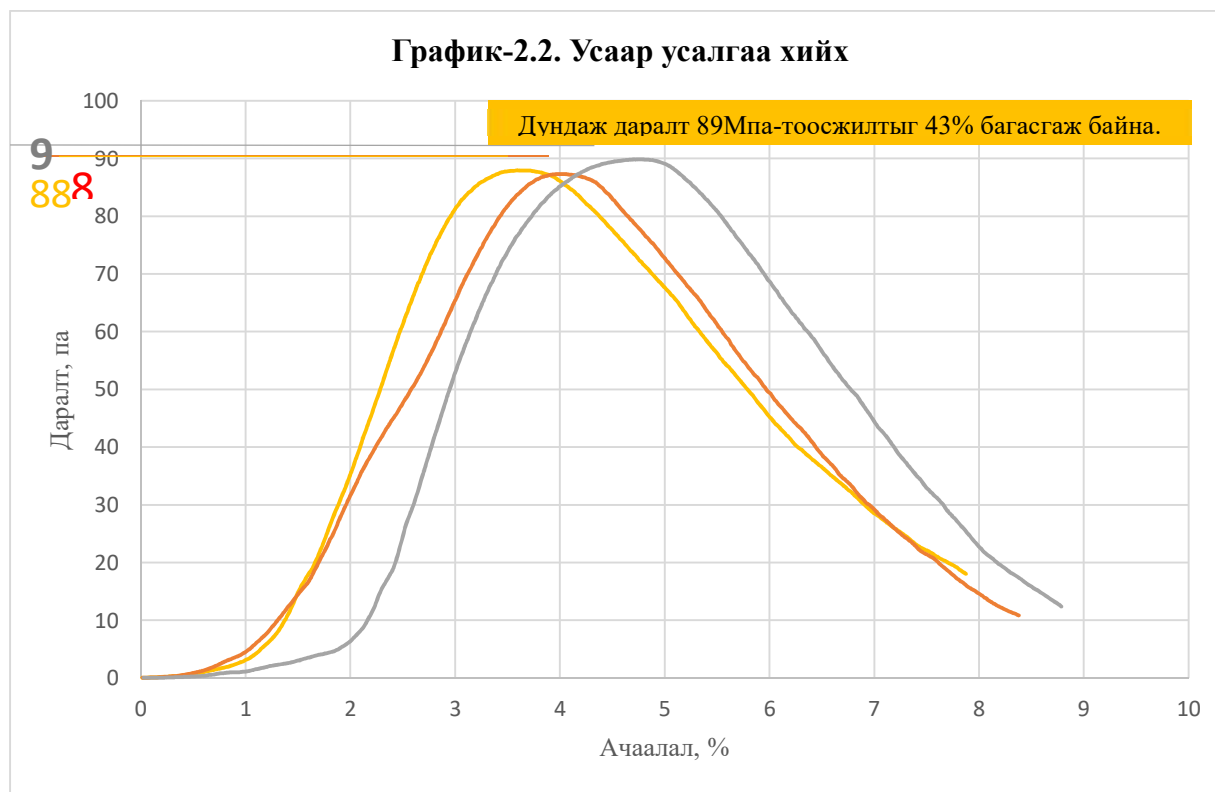
Зураг-2.8. Лигносулфонатын органик барьцалдуулагч бодисыг гаргаж авах схем.

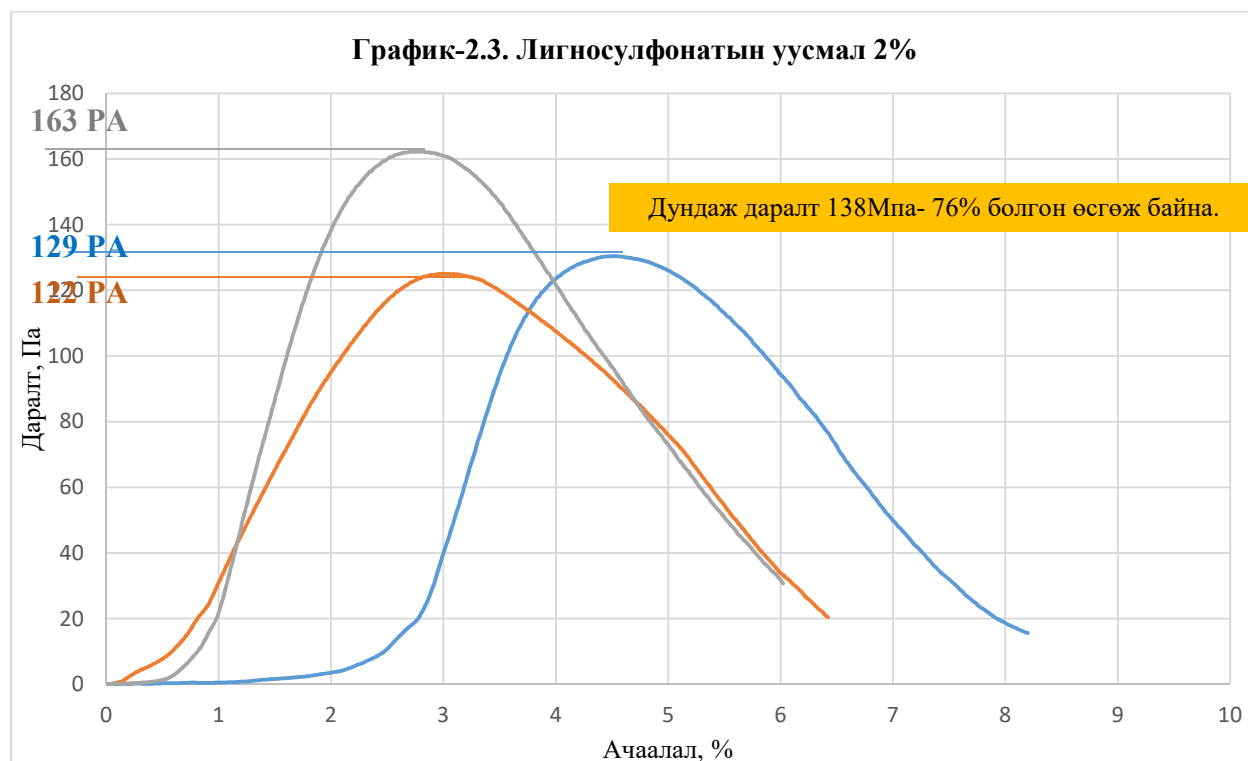

Туршилтаар **Лигносулфонатын 2%-ийн** уусмалыг шингээсэн хөрсний дээж хэр хэмжээний даралтыг тэсвэрлэж, хөрсөнд хэр их чийгшлийг үзүүлж чадаж байгааг тодорхойлох юм. Харьцуулах зорилгоор ус, Лигносулфонат шингээсэн 3 ширхэг хөрсний дээж дээр туршсан болно. UCS тестийг тогтмол 0.5-2.0%/мин-ийн даралтаар шахсан. Тусгайлан бэлдсэн хөрсний дээж хүчний үйлчлэлд хагарч эхлэхэд туршилтыг зогсоосон ба 2 удаагын туршилтын дундаж утгаар нэгдсэн тооцоог гаргасан.

Судалгааны үр дүн:

“Болдтөмөр Ерөө гол” (БТЕГ) ХХК-ийн Баянгол уурхайн төмрийн хүдрийг ил аргаар олборлох төслийн 2022 оны байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний биелэлтийн тайлан.

Хүснэгт-2.5. Үр дүн.

Огноо	Зам усалгаанд ашигласан усны хэмжээ м3	Техникийн зардал (сая.төг)	Үр дүн				
			Lin 2% уусмал м3	Усны хэмнэлт м3	Хэмнэсэн усны үнэ сая.төг (580.44 төг)	Техникийн зардал сая.төг (Lig 2%)	Техникийн зардал сая.төг (Lig 2% хэмнэлт)
2019	76,075.00	167.59	41,334.62	34,740.38	20.16	76.53	91.06
2020	104,084.00	209.77	56,553.04	47,530.96	27.59	95.79	113.97
2021	59,899.00	158.77	32,545.55	27,353.45	15.88	72.5	86.26
Нийт	240,058.00	536.13	130,433.21	109,624.79	63.63	244.83	291.3
Хэмнэлт сая.төг							354.93

Дүгнэлт: Туршилтаас харахад (График-2.1, график-2.2 харах) зам талбайг усаар услахад хөрс 89Мпа даралт тэсвэрлэж, тоосжилтыг 43%-ийн бууруулж, лигносулфонат 2% уусмалаар усалгаа хийгдсэн хөрс 138Мпа өндөр даралтыг тэсвэрлэж, тоосжилтыг 76% болгон өсгөж байгаа лабораторийн туршилтын үр дүн гарсан.

Хүснэгт-2.7-оос дүнгээс харахад сүүлийн 3-н жилийн хугацаанд 240 058м3 усыг зам усалгаанд ашигласан байна. **Lin2%**-ын уусмалыг зам талбайн усалгаанд ашигласан бол 130 433м3 ус ашиглах ашиглаж 109 624м3 усыг хэмнэх байсан тооцоог харж болох юм. Ус бол нөхөн сэргэгддэггүй, шавхагддаг баялаг. Цаашид бид зам талбайн усалгаандаа **Lin2%**-ын уусмалыг ашиглана гэж тооцвол жилдээ 54% орчим буюу 36541м3 усыг хэмнэх боломжтой тооцоо харагдаж байна. Мөн ус хэмнэхээс гадна техникийн зардлыг мөн 50%

“Болдтөмөр Ерөө гол” (БТЕГ) ХХК-ийн Баянгол уурхайн төмрийн хүдрийг ил аргаар олборлох төслийн 2022 оны байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний биелэлтийн тайлан.

орчимоор хэмнэх тооцоо гарч байна. 2019, 2020, 2021 оны зам усалгаанд ашигласан уснаас харахад манай уурхайд жилд 1.6-2тн Lig 2% уусмал ашиглагдахаар харагдаж байна. 1тн Lig 2% уусмалын зах зээлийн үнэ 163-299доллар (2019-2020он). Жилд 2тн lig 2% уусмал ашиглавал $2 \times 299 \times 3135 = 1\ 874\ 730$ төг болно.

Хүснэгт-2.6. Эдийн засгийн тооцоо.

№	Зардлын төрөл	Зардлын дүн ₮
1	Лабораторийн шинжилгээ	240,000
2	Lin 100% уусмал 1л	5,000
	Нийт зардал	245,000

Хөрсөн бүрхэвчинд үзүүлэх сөрөг нөлөөллийн чиглэлээр:

4. Бид үйл ажиллагаа эхэлсэн цагаасаа олон салаа зам гаргах, хөрс, ургамлын бүрхэвчинд сөрөг нөлөө үзүүлэхээс сэргийлж нэгдсэн замын маршрутыг батлан мөрдүүлэх ажлыг зохион байгуулж, тасралтгүй хяналт тавьж ажиллаж ирсэн. Тайлант онд “Тэрбум мод” хөтөлбөрийн хэрэгжилтийг дэмжиж ажиллах ажлын хүрээнд мод үржүүлгийн газрыг шинээр байгуулж ажилласан. Тус хэсгийн хөрс нь сул усалгааны танкнуудыг дүүргэх зориулалтаар очих усны машин, бороо ус орсон үед суух, газар ухаж хөрсийг эвдрэлд оруулах, салаа зам гарган ургамлан бүрхэвчийг талхлах зэрэг сөрөг нөлөөллүүдийг үүсгэсэн тул салаа гаргасан замуудыг хааж сайжруулсан зам тавьж, сөрөг нөлөөллийг арилгаж ажиллалаа.

Зураг-2.9. Олон салаа замыг хааж, тавьсан байдал.

“Болдтөмөр Ерөө гол” (БТЕГ) ХХК-ийн Баянгол уурхайн төмрийн хүдрийг ил аргаар олборлох төслийн 2022 оны байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний биелэлтийн тайлан.

Хүснэгт-2.7. Эдийн засгийн тооцоо:

№	Зардлын төрөл	Дүн (төг)
1	Ажилласан техникийн зардал	2,195,657
2	Шатахууны зардал	2,037,096
3	Цалингийн зардал	637,724
	Нийт зардал	5,396,922

5. Зам арчилгаа, хучилтанд ашиглах боломжтой шороог уурхайн олборлолтын үед тусад нь овоолго үүсгэн ажилласан. 2022 оны маршейдрийн хэмжилтээр 0.24га талбайд 8396м³ шар шорооны нөөцтэй байна. Тайлант онд зам хучилтанд авто баазын тээврийн машинаар нийт 85 рейс 765м³ шороог ашигласан байна.

Зураг 10. “Болд Төмөр Ерөө Гол” ХХК-ний Баянгол уурхайн Баруун ил уурхайн 4-р овоолгын доор байрлах шар хөрсний овоолог.

Хүснэгт-2.8. Замын хучилтанд ашигласан хөрсний бүртгэл.

Нөөцөлсөн 4-р овоолгоос бааз авсан байдал								
№	Машины	Хаанаас	Хаашаа	Зориулалт	Ажилласан цаг	Рейсийн тоо	Туулсан зам /км/	Огноо
1	Норд 31-55. Норд	4-р овоолгоос	9-р үйлдвэрийн зам	Хөрс	9	25	235	5/6/2022
2	STR 31-57СЭА STR	4-р овоолгоос	9-р үйлдвэрийн зам	Хөрс	8.5	24	264	5/6/2022
3	Норд 31-55. Норд	4-р овоолгоос	9-р үйлдвэрийн зам	Хөрс	1.08	3	28.2	5/5/2022
4	STR 31-57СЭА STR	4-р овоолгоос	9-р үйлдвэрийн зам	Хөрс	1	2	18.8	5/5/2022
5	Норд 31-55. Норд	4-р овоолгоос	9-р үйлдвэрийн зам	Хөрс	1	2	18.8	5/4/2022
6	Норд 31-55. Норд	4-р овоолгоос	27-н тойрог	Хөрс	0.2	1	8.2	5/4/2022
7	Норд 04-73. Норд	4-р овоолгоос	27-н тойрог	Хөрс	0.2	1	8.2	5/3/2022
8	STR 57-14 STR	4-р овоолгоос	9-р үйлдвэрийн зам	Хөрс	0.15	1	5.6	5/3/2022
9	Норд 31-55. Норд	4-р овоолгоос	9-р үйлдвэрийн зам	Хөрс	3.6	9	100.8	5/3/2022
10	STR 57-13 STR	4-р овоолгоос	27-н тойрог	Хөрс	0.2	1	8.2	5/3/2022
11	Норд 21-06. Норд	4-р овоолгоос	27-н тойрог	Хөрс	0.2	1	8.2	5/3/2022
12	STR 31-57СЭА STR	4-р овоолгоос	9-р үйлдвэрийн зам	Хөрс	4	10	112	5/3/2022
13	Styer 11-05 Норд	4-р овоолгоос	27-н тойрог	Хөрс	0.2	1	8.2	5/3/2022
14	54-59 ДГС 54-59 ДГС Норд	4-р овоолгоос	27-н тойрог	Хөрс	0.2	1	8.2	5/3/2022
15	Styer 33-52 ДГС Норд	4-р овоолгоос	27-н тойрог	Хөрс	0.2	1	8.2	5/3/2022
16	Styer 51-54 ДГС Норд	4-р овоолгоос	27-н тойрог	Хөрс	0.2	1	8.2	5/3/2022
17	Норд 58-67 ДГА Норд	4-р овоолгоос	27-н тойрог	Хөрс	0.2	1	8.2	5/2/2022
					30.13	85	857	

“Болдгөмөр Ерөө гол” (БТЕГ) ХХК-ийн Баянгол уурхайн төмрийн хүдрийг ил аргаар олборлох төслийн 2022 оны байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний биелэлтийн тайлан.

6. ШТМ-ыг стандартын шаардлага хангасан сав агуулахад хадгалах, асгарч алдагдахаас сэргийлэх, байгаль орчныг бохирдуулахаас хамгаалах, бохирдсон тохиолдолд саармагжуулах, аюулгүй болгох ажлын хүрээнд 2022 оны 08 сарын 04 нд асгаралтын журмыг шинэчлэн уурхайн даргаар батлуулж тус журмыг цаашид дагаж мөрдөн ажиллах тал дээр алба хэлтсийн дарга засварын механикуудад танилцуулан, хамтарч ажиллаж байна. Уг журмын хүрээнд дараах ажлуудыг хийж гүйцэтгэв.

Зураг-2.11. Хаягдал чулуулгийг замын дэвсгэлтэнд ашиглаж буй байдал.

ШТМ-ыг стандартын шаардлага хангасан сав агуулахад хадгалах, асгарч алдагдахаас сэргийлэх, байгаль орчныг бохирдуулахаас хамгаалах, бохирдсон тохиолдолд саармагжуулах, аюулгүй болгох ажлын хүрээнд асгаралтын журмыг шинэчлэн, уурхайн гүйцэтгэх захиралаар батлуулж, тус журмыг цаашид дагаж мөрдүүлэх талаар дотоод

“Болдгөмөр Ерөө гол” (БТЕГ) ХХК-ийн Баянгол уурхайн төмрийн хүдрийг ил аргаар олборлох төслийн 2022 оны байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний биелэлтийн тайлан.

Зураг-2.13. Засвар үйлчилгээний цэг (Шоп)

Тус уурхай нь хаягдал тос маслог хадгалах нийт 150 тн тос маслог цуглуулах хүчин чадал бүхий хаягдлын 5 танктай ба тэдгээрийг дүүрэх их хэмжээгээр төвлөрөхөөс урьдчилан сэргийлэн дотоодын хоёрдогч түүхий эд дахин боловсруулагч, ашиглагч “Сэлэнгэ АЗЗА” ХХК, “Алтан Оршихуй” ХХК компаниудад тогтмол нийлүүлж хамтран ажиллаж байна. Тайлант онд “Алтан Оршихуй” ХХК 154тн, “Сэлэнгэ АЗЗА” ХХК 88тн ажилласан тос масло нийлүүлж ажилласан байна. (Гэрээ, дагалдах хуудсыг хавсаргав.)

Зураг-2.14. Хоёрдогч түүхий эд дахин боловсруулагч компанид ажилласан тос, масло нийлүүлж байна.

Гинжит болон карьерт удаан хугацаагаар ажиллаж буй техникүүдэд МЦҮ болон шаардлагатай нэмэлт тосолгоог хийж ажиллах, автомат базууртай зориулалтын тослогоо үйлчилгээний машинаар хөрсөнд асгаралт үүсгэхгүйгээр батлагдсан хуваарийн дагуу тосолгоо үйлчилгээг хийж байна.

“Болдгөмөр Ерөө гол” (БТЕГ) ХХК-ийн Баянгол уурхайн төмрийн хүдрийг ил аргаар олборлох төслийн 2022 оны байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний биелэлтийн тайлан.

Зураг-2.15. Тос тосолгооны үйлчилгээний машин карьерт ажиллаж буй техник болон гинжит техникуудад үйлчилгээ хийж буй байдал.

Түр болон удаан хугацаагаар зогссон техникийн доор дусал хэлбэрээр үүсэх асгарал мөн шланк задрах оринг сэтрэх гэх мэт уридчилан тааварлашгүй гэнэтийн асгаралт үүссэн тохиолдолд бохирдсон хөрсийг нар, салхиар саармагжуулах зориулалтын саармагжуулах 24м2 талбайг байгуулан ажиллаж байна. Цаашид нефтийн бүтээгдэхүүнээр бохирдсон хөрсөнд нефтийн гаралтай бүтээгдэхүүнийг өөртөө шингээж саармагжуулах чадвар бүхий хайперакумлятор ургамлуудыг тарих туршилт судалгааны ажлыг хийж ажиллахаах бэлтгэл ажлуудыг эхлүүлээд байна.

“Болдгөмөр Ерөө гол” (БТЕГ) ХХК-ийн Баянгол уурхайн төмрийн хүдрийг ил аргаар олборлох төслийн 2022 оны байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний биелэлтийн тайлан.

Зураг-2.16. ШТМ-аар бохирдсон хөрс саармагжуулах талбайд нефтийн бүтээгдэхүүнээр блхирдсон хөрс хадгалж буй байдал.

Хүснэгт-2.9. Тос маслоны асгаралтаар бохирдсон хөрс хадгалж саармагжуулах талбайн өртгийн тооцоо

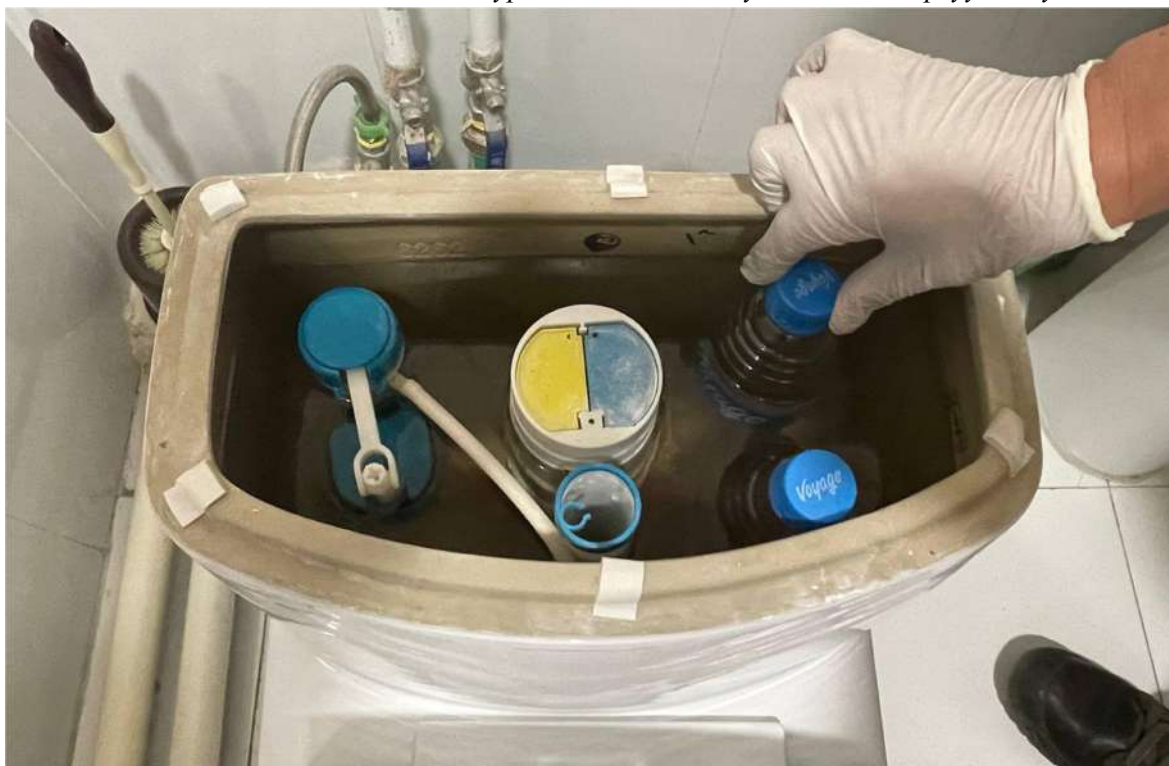
№	ТЭМ-ын нэр	Хэмжээ	Хэмжих нэгж	Нэгжийн үнэ ₮	Нийт үнэ ₮
1	Цемент	15	ш	13,050	195,750
2	Тоосго /тал	5000	ш	250	1,250,000
3	Элс	2	тн	18,000	31,680
4	Ус	1	тн	10,000	10,000
6	Бусад зардал				124,633
	Нийт				1,612,063
Техникийн зардал					
№	Зардлын төрөл	Хэмжээ	Хэмжих нэгж	Нэгжийн үнэ ₮	Нийт үнэ ₮
1	Түлш	67	литр	4,030	270,010
2	ҮХЭХШ (76-08)				4,637
3	ҮХЭХШ (43-29)				39,258
4	ҮХЭХШ (31-56)				7,290
	Нийт				321,195
Ажилчдын цалингийн зардал					
№	Албан тушаал	Ажилчны тоо	Цалин ₮	ЭМ, НДШ ₮	Нийт цалин ₮
1	Байгал орчны инженер	1	562,650	75,958	638,608
2	Үйлчилгээний машин жолооч	1	224,700	30,335	208,678
3	Туслах ажилтан	3	1,075,325	145,169	492,234
	Нийт	5			1,339,519
	Тайлбар. Байгал орчны инженер, туслах ажилтан нарыг нийт 3 өдөр, өдрийн 10 цаг				

ажилласан, үйлчилгээний машины жолооч нарыг нийт 13 цаг ажилласнаар цалингийн зардлыг тооцов. Нийт зардал (төгрөг) – 3,272,777

Гадаргын болон газрын доорх усны нөөцөд үзүүлэх сөрөг нөлөөллийг бууруулах, арилгах чиглэлээр:

7. Дэлхийн хүн амын өсөлт болон улс орнуудын хотжилт, хөдөө аж ахуйн үсрэнгүй хөгжлийг даган цэвэр усны хэрэглээ мэдэгдэхүйцээр өсөж байгаа. Энэ өссөж буй хэрэгцээг хангахаар хаа сайгүй усан хангамжийн системүүд бий болж байгаа хэдий ч өнөөдөр дэлхийн хүн амын 40% нь усны хомсдолтой нөхцөлд амьдарч байгаа бөгөөд цаашлаад 2025 он гэхэд 2/3 нь ийм байдалд орно гэсэн тооцоо байдаг. Нэгэн тоо баримт дурдахад өнгөрөгч онд улсын хэмжээнд гол мөрөн, булаг шандыг тооллогод хамруулахад 6700 гол, 3600 нуур, 10 мянга шахам булаг хамрагдсан байна. Үүнээс 586 гол ширгэж, 480 булаг, 1522 булаг хатаж үгүй болсон харамсалтай тоо баримт гарчээ. Эдгээр ширгэж, хатсан гол, нууруудын 60-70 хувь нь дахиж хэзээ ч сэргэхгүй гэсэн тооцоо гарч байна. Иймд бид цаашид ус хэмнэх, усны хэрэглээг хянах шаардлага зайлшгүй гарч байна. Ус хэмнэх маш олон арга, зөвлөмжүүд байна. Үүнээс бид эхний удаад 00-н усны хэрэглээг багасгах ажлыг зохион байгуулж ажиллалаа. Ажилчдын амьдрах байр, оффис, хоол үйлвэрлэл гэх мэт 14 барилгын 182ш 00-н почкинд 1л савтай усыг 2022.04.07-ны өдөр байршуулах ажлыг зохион байгуулж ажилласан. Почкины хэмжээ 8л бөгөөд 1л савтай ус байршуулсан нь 00-н усыг татах болгонд 1л усыг бодитойгоор хэмнэж чадна гэж үзэн, хяналтыг тавьж ажилласан.

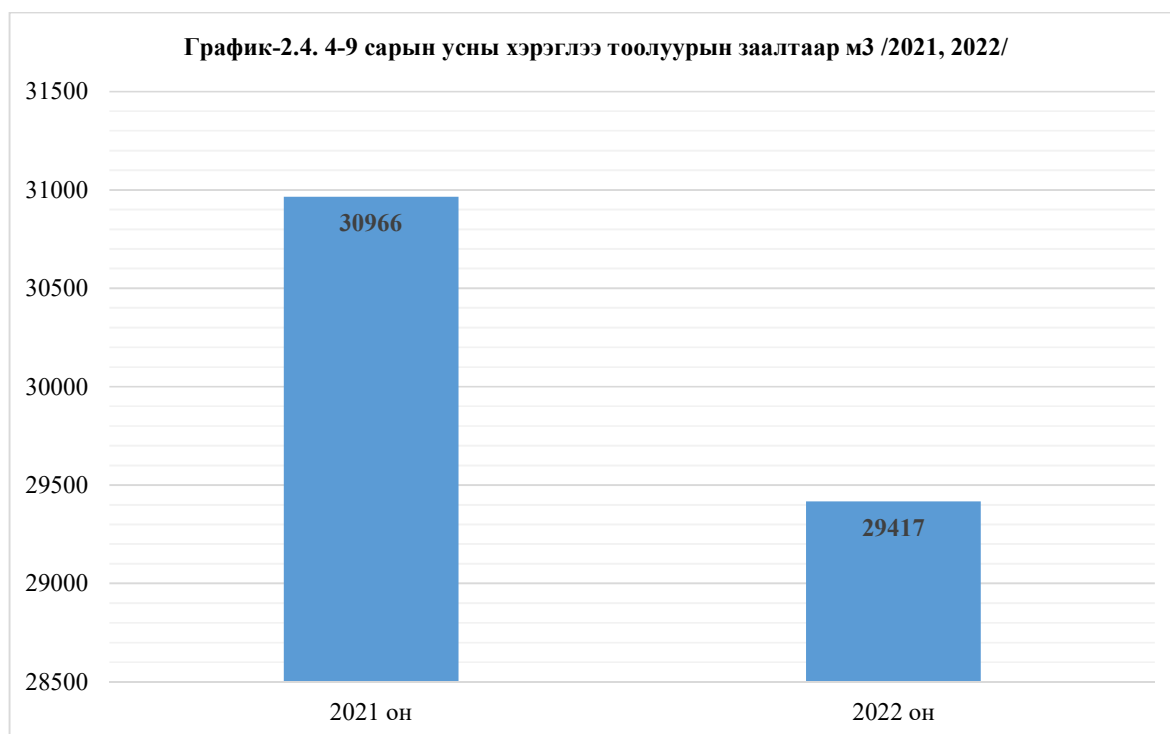
Зураг-2.17. Почкинд устай сав байрлуулж буй байдал.

“Болдгөмөр Ерөө гол” (БТЕГ) ХХК-ийн Баянгол уурхайн төмрийн хүдрийг ил аргаар олборлох төслийн 2022 оны байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний биелэлтийн тайлан.

Хүснэгт-2.10. 2021, 2022 оны усны хэрэглээг тоолуурын заалтаар жилээр харьцуулалтыг хийв.

Тоолуурын заалтаар	4 сар (м3)	5 сар (м3)	6 сар (м3)	7 сар (м3)	8 сар (м3)	9 сар (м3)	Нийт (м3)	Ажиллах хүч	Нэг хүнд ноогдох усны хэмжээ /л/хон
2021 он	2519	7949	5945	4697	5594	4262	30966	1207	25.66
2022 он	3003	5480	4947	4620	6056	5311	29417	1604	18.34

Дүгнэлт: 2021, 2022 оны (4-9 сар) усны тоолуурын заалтаар усны хэрэглээг харьцуулав. 2021 онд төслийн хэмжээнд 3-н ээлжээр 1207 хүн, 2022 онд 4-н ээлжээр 1604 хүн ажилласан байна. 2022 оны усны хэрэглээг өмнөх оны усны хэрэглээтэй харьцуулахад (Нийт усны хэрэглээг ажилласан хүний тоонд харьцуулав) 5%-ийн усны хэмнэлт хийж ажилласан байна. 2021 онд 1 хүнд ноогдох усны хэрэглээ 25.66л/хон байсан бол 2022 онд 18.34л/хон болж буурсан буюу хоногт 7.32л/хон усыг нэг хүн хэмнэж ажилласан байна гэж дүгнэж байна.

- Унд ахуйд ашиглаж буй усны эх үүсвэрт эрүүл ахуйн бүсийн заагийг тогтоолгож, бүсийн дэглэмийг мөрдүүлэх, хамгаалалтад авах ажлын хүрээнд хөгжил хотхон, баянгол хотхоны унд ахуйн хэрэглээний худагт ус хангамжийн эх үүсвэрийн эрүүл ахуйн бүсийн дэглэм мөрдүүлэх мэдээллийн самбар байршуулах ажлыг зохион байгуулж ажиллав.

“Болдтөмөр Ерөө гол” (БТЕГ) ХХК-ийн Баянгол уурхайн төмрийн хүдрийг ил аргаар олборлох төслийн 2022 оны байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний биелэлтийн тайлан.

Зураг-2.18. Ундны ус хангамжийн эх үүсвэрийг хамгаалах мэдээллийн самбар.

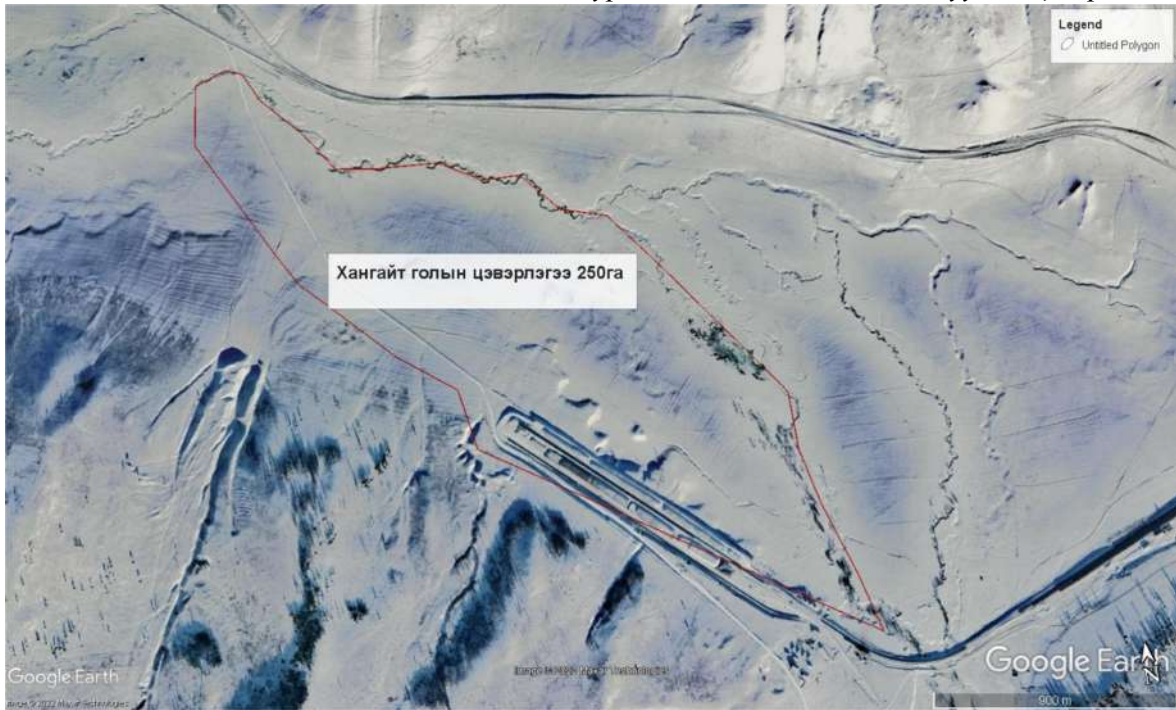
Хүснэгт-2.11. Эдийн засгийн тооцоо.

№	Зардлын төрөл	Зардлын дүн ₮
1	Хэвлэл 100x50	42,000
2	Самбар материал 100x50см, хөл 2.1м-2 хөл	54,000
	Нийт зардал	96,000

9. Уурхайн гүйцэтгэх захирлын 2022-04-21 өдрийн “Нийтийн эзэмшлийн талбайд хийгдэх их цэвэрлэгээг зохион байгуулах удирдамж” төслийн талбайд хийгдэх их цэвэрлэгээний хуваарийн дагуу 2022.05.12-ны өдөр хангайт гол дагуу 63 хүн 250га талбайгаас 980кг хог хаягдал, 2022.08.07-ны өдөр Баянгол дагуу 46 хүн 24га талбайгаас 280кг хог хаягдал, мөн Хараа-Ерөө голын сав газрын захиргаанаас өгсөн үүрэг даалгаврын дагуу БТЕГ 22 хүн 4 замын гүүрнээс ерөө тал руугаа 3км зайд голын 2талаар мөн 4 замын автозамын 2 талаар 5км зайд цагаан хаалга 34 хүн 4 замын гүүрнээс дулаан хаан чиглэлд 5км зайд голын арын хэсэгт буюу хийн 490га талбайг хамарсан их цэвэрлэгээ хийж нийт бпортер хог буюу 12тн хог хаягдлыг тус тус түүж, нэгдсэн хогийн цэгт зөөвөрлөх үйл ажиллагааг зохион байгуулж ажиллалаа.

“Болдтөмөр Ерөө гол” (БТЕГ) ХХК-ийн Баянгол уурхайн төмрийн хүдрийг ил аргаар олборлох төслийн 2022 оны байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний биелэлтийн тайлан.

Зураг-2.19. Хандгайт гол дагуух их цэвэрлэгээ.

“Болдгөмөр Ерөө гол” (БТЕГ) ХХК-ийн Баянгол уурхайн төмрийн хүдрийг ил аргаар олборлох төслийн 2022 оны байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний биелэлтийн тайлан.

“Болдгөмөр Ерөө гол” (БТЕГ) ХХК-ийн Баянгол уурхайн төмрийн хүдрийг ил аргаар олборлох төслийн 2022 оны байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний биелэлтийн тайлан.

“Болдтөмөр Ерөө гол” (БТЕГ) ХХК-ийн Баянгол уурхайн төмрийн хүдрийг ил аргаар олборлох төслийн 2022 оны байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний биелэлтийн тайлан.

Зураг-2.21. Ерөө голын цэвэрлэгээ /4-н зам/.

“Болдтөмөр Ерөө гол” (БТЕГ) ХХК-ийн Баянгол уурхайн төмрийн хүдрийг ил аргаар олборлох төслийн 2022 оны байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний биелэлтийн тайлан.

“Болдгөмөр Ерөө гол” (БТЕГ) ХХК-ийн Баянгол уурхайн төмрийн хүдрийг ил аргаар олборлох төслийн 2022 оны байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний биелэлтийн тайлан.

“Болдтөмөр Ерөө гол” (БТЕГ) ХХК-ийн Баянгол уурхайн төмрийн хүдрийг ил аргаар олборлох төслийн 2022 оны байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний биелэлтийн тайлан.

“Болдтөмөр Ерөө гол” (БТЕГ) ХХК-ийн Баянгол уурхайн төмрийн хүдрийг ил аргаар олборлох төслийн 2022 оны байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний биелэлтийн тайлан.

Хүснэгт-2.12. Зардлын задаргаа.

№	Байршил, чиглэл	Огноо	Хүн тоо	Ажилласан цаг /нэгж/	Хуанлийн өдөр	Ажилласан цаг /нийт/	Цалингийн зардал /төгрөг/
1	Хандгайт гол цэвэрлэгээ	5/12/2022	63	4	Амралтын өдөр	252	7,314,962
2	Баянгол рашааны эхээс 1 пост хүртэл	8/7/2022	46	4	Амралтын өдөр	184	5,341,083
3	Ерөө гол-Ерөө	9/17/2022	56	6	Амралтын өдөр	336	6,332,483
	Нийт		165			772	18,988,527

* Нийт ажилласан ажилчдын нэрс, албан тушаал байхгүй тул ихэнх ажилчдын үндсэн цалингийн тарифаар бодож тооцоолов.

№	Техникийн марк, төрөл	Зориулалт	Огноо	Туулсан км	Нийт зардал
1	Бонго	хог ачилт	5/12/2022	30	17,654
2	Бонго	хог ачилт	8/7/2022	22	12,946
3	Портер	хог ачилт	9/17/2022	110	940,349
4	Улаан автобус ажилчид 56-43	хүн тээвэр	9/17/2022	170	89,811
	Нийт				1,060,761
5	Бусад зардал				2,004,929

№	Үзүүлэлт	Хэмжээ
1	Цалингийн зардал	8,988,527
2	Техникийн зардал	1,060,761
3	Бусад зардал	2,004,929
	Нийт	22,054,217

“Болдтөмөр Ерөө гол” (БТЕГ) ХХК-ийн Баянгол уурхайн төмрийн хүдрийг ил аргаар олборлох төслийн 2022 оны байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний биелэлтийн тайлан.

Ургамлан нөмрөг, ойн сан, амьтны аймагт үзүүлэх сөрөг нөлөөллийг бууруулах, арилгах чиглэлээр:

10. Өмнөх онд нефтийн бүтээгдэхүүн, хүнд металлыг шингээгч хайпераккумулятор ургамлын судалгааг хийж ажилласан. Тус судалгаагаар эгэл бавран, эгэл гаймуу, үлдэн могойн идээ зэрэг ургамал нь монгол оронд ургадаг болох нь тогтоогдсон. Уурхайн бүсэд дээрх 3-н ургамлын 2 нь буюу эгэл бавран, үлдэн могойн идээ ургамал ургадаг болох нь ургамлын хэмжилт судалгаагаар тогтоогдсон.

Зураг-2.22. Эгэл бавран.

Эгэл бавран тархалт: Шувуун нударгын овгийн Эгэл бавран нь Хөвсгөл, Монгол Дагуур, Хянганы тойрог тухайлбал; Хэнтийн уулын тайгын Ерөө гол, Монгол Дагуур, Хянганы уулын ойт хээрийн бүслүүрт голын эрэг, ойн зах, хус улиангаран төгөл, нарс, бургасан ойд ургадаг нэгэн зүйл ойм хэлбэртэн. Үрээр болон Үндэслэг ишээр үржинэ.

Зураг-2.23. Үлдэн могойн идээ.

“Болдгөмөр Ерөө гол” (БТЕГ) ХХК-ийн Баянгол уурхайн төмрийн хүдрийг ил аргаар олборлох төслийн 2022 оны байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний биелэлтийн тайлан.

Үлдэн могойн идээ тархалт: Зузаалайн овгийн Үлдэн могойн идээ ургамал нь Хөвсгөл, Хэнтий, Хангай Монгол Дагуур, Хянган, Дорнод Монгол, Дундговьд: Төв, хойд, зүүн талын сумдын нутагт элбэг тохиолдоно. Хад чулуурхаг хажуу, хад асган дунд, голын эргийн элс хайргархаг хөрсөнд ургана.

Тайлант онд эгэл бавранг үндэслэг ишээр салгаж үржүүлэх аргыг турших ажил хийгдсэн.

Зураг-2.24. Эгэл бавран үндэслэг ишээр үржүүлсэн байдал.

Туршилтын үр дүн: Туршилтыг 2022.04.04-ны өдөр уулнаас соёолж буй эгэл баврангийн 50ш үндэслэг ишийг (3-5см өндөртэй) бортгонд салгаж суулган, 2022.08.14-н хүртэл биологийн шаардлагатай нөхцөлийг хангаж ургуулах ажлыг зохион байгуулж ажиллалаа. 10 хоног тутамд өсөлтийг хэмжиж ажилласан ба 4 сарын хугацаанд 74-81см өндөртэй ургасан. Нийт 50ш ургамлаас 38ш ургамал ургаж 9ш ургамал ургалтын эхний 1 сард, 2 ургамал бсард, 1 ургамал 7 сард үхэж ургах чадваргүй болсон ба туршилтын ажил 76%-ийн ургалттай гарсан. Эндээс үзэхэд эгэл бавран найдвартай эрсдэлгүй удмын дамжуулах чадвараа үндэсний системд хадгалагдсан байгаа нь туршилтаас нотлогдлоо. Цаашид уг аргаар ШТМ-аар бохирдсон хөрсөнд тарьж ургуулах ажлыг туршиж ажиллах болно. Мөн тайлант онд эгэл бавран, үлдэн могойн идээ ургамлын үрийг түүж ажилласан. Ирэх төлөвлөгөөт онд доорхи 2 үрийг эрүүл хөрс болон ШТМ-аар бохирдсон хөрсөнд тарьж ургуулах туршилт судалгааны ажлуудыг хийж ажиллахаар төлөвлөж байна.

Хүснэгт-2.13. Хайпераккумулятор ургамлын үрийн нөөц бүрдүүлсэн байдал.

Д/д	Хайпераккумулятор ургамлын үр зүйлийн нэр	Түүсэн үрийн хэмжээ (хатаасан жин)	Статус	Зорилго
1	Эгэл бавран спорт навч	5,8 кг	ховор	Туршилт судалгаанд, удмын санг хадгалах
2	Үлдэн могойн идээ	30 гр	ховор	

Зураг-2.25. Эгэл баврангийн спор навчны ар талд боловсорч буй үе электрон микроскопт

Эндээс үзэхэд эгэл бавран ургалт 5 р сарын сүүл 10 хоногоос ойн цэвдэг багасч эхлэхэд соёолж (гогцоо үүсэх) эхэлдэг. 7 сарын сүүл 10 хоног хүртэл өсөлт явагдаад 8 сарын эхний 10 түүний үр (спор) боловсордог. 8 сарын 10-11 гэхэд спор бүрэн боловсорч навчнаас хөндийрч эхлэх үе тохиосныг бид электрон микроскопоор харж тэмдэглэсэн. Уг ургамлын үрийг 8 сарын 10-15-ны хугацаанд түүж бэлтгэсэн.

Sedum aizoon- Үлдэн могойн идээ ургамлын байршил, тархалтыг тогтоож, үр боловсрох хугацааг ажиглан 9 сарын эхний 10 хоногт багтаан түүж ажиллалаа.

11. Үйл ажиллагааны нөлөөгөөр ашиглалтанд өртөж буй модыг зүй зохистой ашиглах талаар сумын БОУБайцаагчийн зөвшөөрлийн дагуу орон нутгийн иргэдийн түлшний хэрэгцээнд 60м3 модыг өгөх ажлыг зохион байгуулж ажилласан.

Хүснэгт-2.14. Түлшний хэрэгцээнд мод авсан айлуудын бүртгэл.

№	Овог нэр	Хэсэг нэгж, албан тушаал	Харъяалал	Модны төрөл	Ачсан модны хэмжээ м3	Тээвэрлэсэн машины дугаар, марк
1	Ш.Цогбадрах	Малчин	Ерөө 2 баг	Хус, улиангар	4	0771 СБА
2	Ц.Эрхэмбаяр		Ерөө 2 баг		4	0771 СБА
3	Ц.Дондогсүрэн		Ерөө 2 баг		4	8132 ДАР
4	Г.Хоролмаа		Ерөө 2 баг		4	8132 ДАР
5	Х.Соёл-Эрдэнэ		Ерөө 2 баг		4	8132 ДАР
6	Б.Навчмаа		Ерөө 2 баг		4	0771 СБА
7	Булганбат		Ерөө 2 баг		4	9956 СБА
8	Сүхтоогоо		Ерөө 2 баг		4	9956 СБА
9	Пүрэвдорж		Ерөө 3р баг		4	0433 ДАУ
10	Буянтөмөр		Ерөө 3р баг		4	1836 СЭҮ
11	Батчулуун		Ерөө 3р баг		4	9736 СЭҮ
12	Батболд		Ерөө 1р баг		4	3283 УНЧ
13	Г.Төрмандах		Ерөө 2р баг		4	7679СЭА
14	Ж.Ганбат		Ерөө 1р баг		4	9467СЭҮ
15	Б.Хэрлэн		Ерөө 1р баг		4	9467СЭҮ

“Болдтөмөр Ерөө гол” (БТЕГ) ХХК-ийн Баянгол уурхайн төмрийн хүдрийг ил аргаар олборлох төслийн 2022 оны байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний биелэлтийн тайлан.

Нийт			60	
------	--	--	----	--

Зураг-2.26. Төслийн үйл ажиллагаанд өртсөн модыг орон нутгийн иргэдийн түлшний хэрэгцээнд өгч буй байдал.

“Болдтөмөр Ерөө гол” (БТЕГ) ХХК-ийн Баянгол уурхайн төмрийн хүдрийг ил аргаар олборлох төслийн 2022 оны байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний биелэлтийн тайлан.

“Болдгөмөр Ерөө гол” (БТЕГ) ХХК-ийн Баянгол уурхайн төмрийн хүдрийг ил аргаар олборлох төслийн 2022 оны байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний биелэлтийн тайлан.

12. Зүүн ил уурхайн засварын талбай нүүсэнтэй холбоотойгоор уулын засварын баазын барилга объектуудын орчмыг тохижуулах, зүлэгжүүлэх ажлын хүрээнд 240м² талбайд согооврын үрээр зүлэгжүүлэх ажлыг хийж ажиллалаа.

Зураг-2.27. Зүүн уулын засварын талбайн орчмыг зүлэгжүүлсэн байдал.

13. 2022 онд уурхайн нөлөөллийн бүсэд хамаарах ургамлын мониторингийн 9 цэг, нөхөн сэргээлтийн мониторингийн 4 цэг, нийт 13 цэгт Раменскийн торон аргыг ашиглан ургамлын судалгааг хийж ажиллалаа. Төслийн талбай ба түүний орчны газрын хүрээнд 66 овог, 164 төрөлд хамаарах 152 зүйл ургамалыг бүртгэлээ. Монгол орны ургамлын зүйлүүд нийт 103 овог хамаардаг бол (Грубов,1982) тус уурхайн эзэмшил газрын хүрээнд байгаа ургамлын зүйлүүд 66 овогт хамаарч байгаа нь тухайн район төрөл зүйлээр маш баялаг болохыг илтгэнэ. Тус районы 80% орчмыг Үетний овог (Rosaceae), Холтсонцэцэгтний овог (Ranunculaceae), Сарнайтан овог (Rosaceae), Буурцагтны овог (Fabaceae), Нийлмэлцэцэгтэн (Asteraceae) зохилон бүрдүүлж байна.

Ургамлын мониторингийн 9-н цэгт хийсэн хээрийн бичиглэл, судалгаа.

Хүснэгт 2.15. Зонхилох овгуудын төрөл зүйл

№	Овгийн латин нэр	Овгийн монгол нэр	Төрлийн тоо/ш	Зүйлийн тоо/ш
1	Rosaceae	Үетний овог	9	23
2	Ranunculaceae	Холтсонцэцэгтний овог	11	16
3	Rosaceae	Сарнайтан	8	26
4	Fabaceae	Буурцагтны овог	10	22
5	Asteraceae	Нийлмэлцэцэгтэн	13	34
			51	121

Баянгол уурхайн ургамлын мониторинг цэгүүдэд ургаж буй ургамлуудыг экологийн бүлгээр ангилан авч үзэхэд мезофит-90, мезоксерофит-26, ксеромезофит-18,

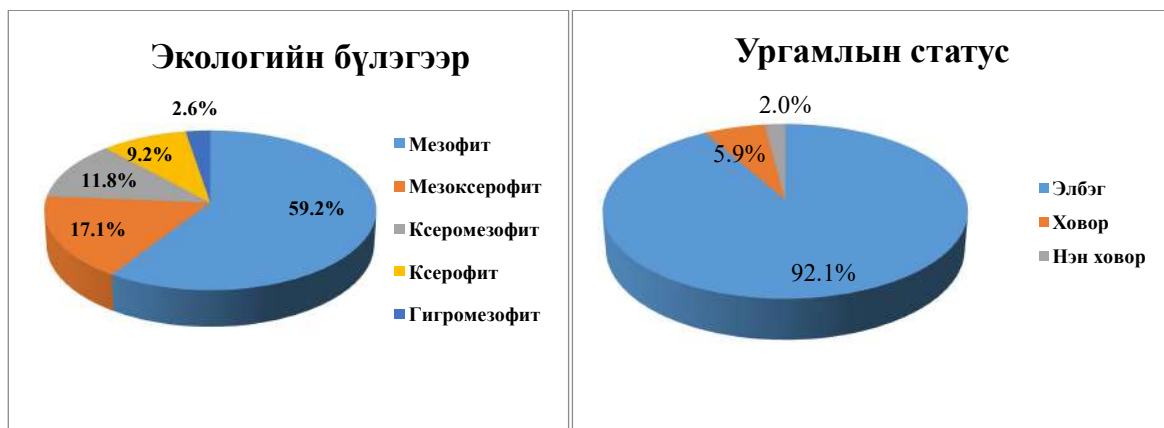
“Болдтөмөр Ерөө гол” (БТЕГ) ХХК-ийн Баянгол уурхайн төмрийн хүдрийг ил аргаар олборлох төслийн 2022 оны байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний биелэлтийн тайлан.

ксерофит-14, гигромезофит-4 зүйл ургамал тус тус эзэлж байна. Ургамлын статусын хувьд нийт 152 зүйл ургамлын 140 зүйл элбэг, 9 зүйл ховор, 3 зүйл нэн ховор ангилалд багтаж байна. Нэн ховор болон ховор ургамлын жагсаалтыг доор үзүүлэв. Нийт ургамлын жагсаалтыг хавсралт хэсэгт хавсаргав.

Хүснэгт-2.16. Бүртгэгдсэн нэн ховор болон ховор ургамлын жагсаалт.

№	Ургамлын латин нэр	Ургамлын нэр	Статус
1	Achiella asiaticus	Азийн төлөгч өвс	Ховор
2	Achillea millefolium	Эгэл төлөгч өвс	
3	Aconitum barbatum	Шар хорс	
4	Aconitum septentrionale	Умардын хорс	
5	Agrimonia pilosa	Үслэг лошиг	
6	Agrostis Trinii	Улаан толгойт	
7	Ptiridium aquilinum	Эгэл бавран	
8	Allium senescens	Хижээл сонгино	
9	Trolluss asiaticus	Азийн жамьянмядаг	
№	Ургамлын латин нэр	Ургамлын нэр	Статус
1	Lilium pumilum	Дагуурын сараана	Нэн ховор
2	Orchis fuchsii	Фуксийн цахирам	
3	Cypripedium calceolus	Шар саадганцэцэг	

Зураг-2.28. Ургамлын экологийн бүлэг болон статус

Ургамлын мониторинг цэгүүд дэхь ургамалжилт нь сөөг өвслөг ургамлаар элбэг, ургамлын ерөнхий бүрхэц нь 85-95%, ургамлын өндөр 50-70 см байв. Уурхайн бүсэд ургаж буй нийт ургамлын 70%-д хувийг алаг өвс, үлдсэн хувийг үетэн, улалж бусад ургамал бүрдүүлж байна.

Хүснэгт-2.17. Ургамлын хэмжилт 2022.

№	Мониторинг цэгүүдийн дугаар	Хэв шинж	Зүйлийн тоо/ш	Ургамлын өндөр/см	Тусгаг бүрхэц%	Халцгай газар%
1	ВТЕГ PL-1	Ой	26	32.6	95	5

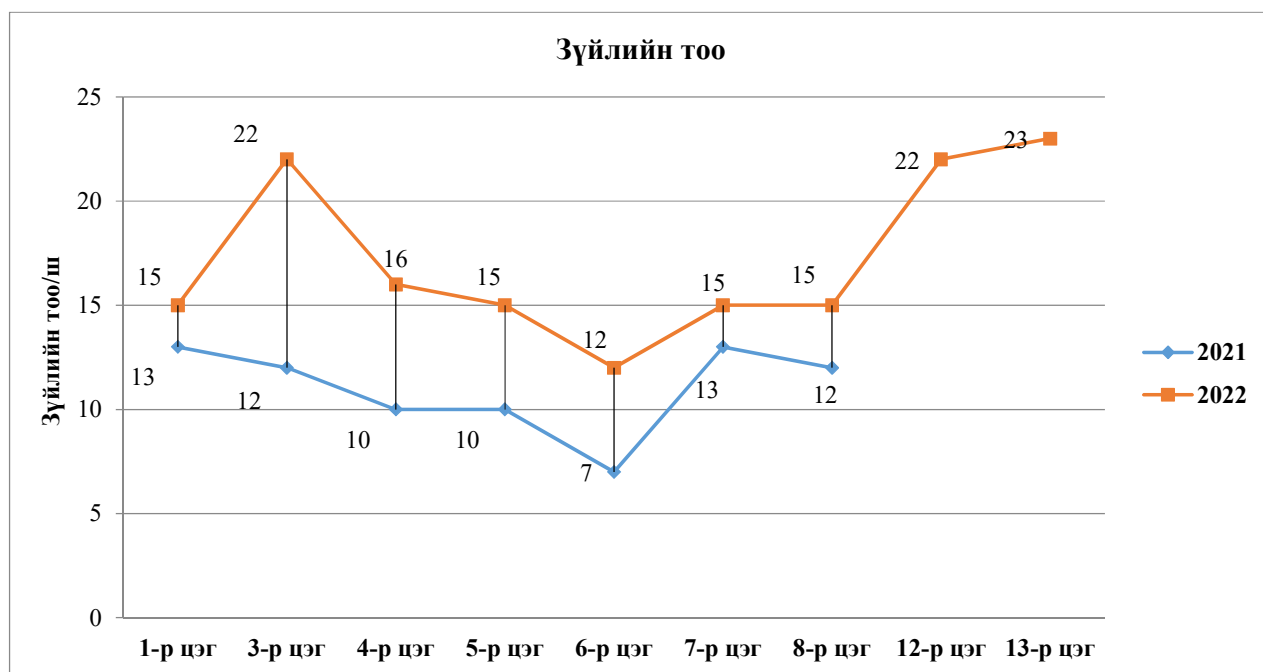

“Болдгөмөр Ерөө гол” (БТЕГ) ХХК-ийн Баянгол уурхайн төмрийн хүдрийг ил аргаар олборлох төслийн 2022 оны байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний биелэлтийн тайлан.

2	VTEG PL-3	Ой	31	49.9	93	7
3	VTEG PL-4	Ой	29	45.3	91	9
4	VTEG PL-5	Ой	16	56.5	90	10
5	VTEG PL-6	Уулын хээр	12	32.1	80	20
6	VTEG PL-7	Уулын хээр	15	28.2	85	15
7	VTEG PL-8	Нугын хээр	15	19.4	86	14
8	VTEG PL-12	Нугын хээр	22	22.3	78	22
9	VTEG PL-13	Нугын хээр	23	25.8	85	15

Дээрх судалгаанаас харахад ойн хэв шинжид ургаж буй ургамлуудын өндөр болон тусгаг бүрхэц бусад газруудаас илүү байгаа нь тухайн нөхцөлд ургамал ургах таатай нөхцөл болж байна. Нийт ургамлын зүйлүүдийг экологийн бүлгээр задлаг хийж үзэхэд мезофит (чийгт газрын) ургамал 59.2% байгаа нь дээрх судалгаатай онолын хувьд нийцэж байна.

График2.5. Мониторинг цэгүүд дэхь зүйлийн тоо

“Болдтөмөр Ерөө гол” (БТЕГ) ХХК-ийн Баянгол уурхайн төмрийн хүдрийг ил аргаар олборлох төслийн 2022 оны байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний биелэлтийн тайлан.

Тайлант онд бид дээрхи нэн ховор болон ховор ургамлуудын үрийн генийг санг бэхжүүлэх зорилгоор зарим ургамлын үрийг боловсорч гүйцсэн хугацаанд түүж бэлтгэв. Мөн нөхөн сэргээлт хийгдэх болон хийгдсэн талбайд зүйлийн бүрэлдэхүүнийг нэмэх зорилгоор бусад ургамлын үрүүдийг түүж бэлтгэв.

Хүснэгт-2.18. Тайлант онд түүсэн ургамлын үрийн мэдээ.

№	Ургамлын латин нэр	Ургамлын нэр	Статус	Ач холбогдол	Түүсэн хэмжээ
Нэн ховор					
1	<i>Lilium martagon</i>	Бушийн сараана	Нэн ховор	Эмийн	70гр
Ховор					
1	<i>Lilium dahuricum</i>	Дагуур сараана	Ховор		200гр
2	<i>Sedum aizoon</i>	Үлдэн могойн идээ	Ховор	Эмийн	30гр
3	<i>Cacalia hastata</i>	Илдэн югүүшин	Ховор	Эмийн	450гр
4	<i>Ptiridium aquinum</i>	Эгэл Бавран	Ховор		5800гр
Нийт					6480гр
Элбэг					
1	<i>Thalictrum simplex</i>	Энгийн буржгар	Элбэг		300гр
2	<i>Filipendula palmata</i>	Саравгар туулайн тагнай	Элбэг		2800гр
3	<i>Chamaeneron angustifolium</i>	Нарийн навчит хөвөн оройт	Элбэг	Цайны ургамал	1800гр
4	<i>Potentilla tanacetifolia</i>	Марал навчит гичигэнэ	Элбэг		370гр
5	<i>Dianthus superbus</i>	Жавхаалаг башир	Элбэг	Эмийн	2гр
6	<i>Gentiana barbata</i>	Сормууст дэгд	Элбэг	Эмийн	1гр
7	<i>Dasiphora fruticosa</i>	Сөөгөн боролзгоно	Элбэг	Эмийн	6200гр
Нийт					11 473гр
Бүгд					18 023гр

Дүгнэлт:

- ✓ Ургамлын мониторинг цэгүүд дэхь зүйлийн бүрэлдэхүүн 2021 онтой харьцуулахад бүх цэг дээр 2-10 зүйлээр нэмэгдсэн байна. 3-р цэгт хамгийн их буюу 10 зүйл ургамал нэмэгдсэн байна. 2022 онд 12-13-р цэгийг шинээр нэмж зүйлийн бүрдлийг тодорхойлов. Уурхайн нөлөөллийн бүсэд тогтоосон ургамлын мониторинг цэгүүд дэхь ургамлан нөмрөг бусад онуудтай харьцуулахад зүйлийн тоо, ногоон биомасс нэмэгдсэн үзүүлэлттай байлаа.
- ✓ Нийт ургамлан нөмрөгийн вегетацийн хугацаа 04/25-10/10 хүртэл хугацаанд үргэлжилж байна.

“Болдгөмөр Ерөө гол” (БТЕГ) ХХК-ийн Баянгол уурхайн төмрийн хүдрийг ил аргаар олборлох төслийн 2022 оны байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний биелэлтийн тайлан.

- ✓ Ургамлын мониторинг цэгүүдээс ховор ургамлын генийн санг хамгаалаж олшруулах, нөхөн сэргээлт хийсэн талбайн зүйлийн бүрдэлийг баяжуулах зорилгоор 18,023кг үрийн нөөцийг бэлтгэв.

Нөхөн сэргээлтийн ургамлын мониторингийн 4-н цэгт хийсэн бичиглэл, судалгаа.

Уул уурхайн нөхөн сэргээлт гэдэг нь уурхайн олборлотын үйл ажиллагаанаас үүдэж эвдрэлд орсон газрын экологийн доройтлыг арилгах экосистемийн тэнцвэрт байдлыг хадгалах зэрэг цогц ажил байдаг.

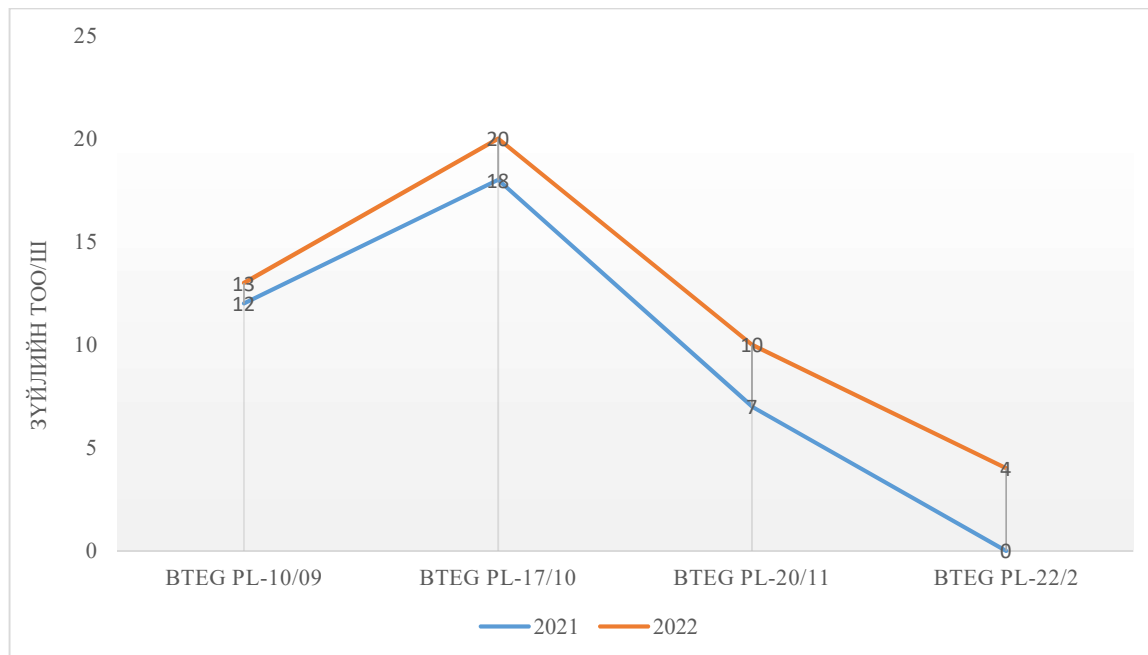
Биологийн нөхөн сэргээлтийг хийснээр эвдэрсэн газар ургамлан бүрхэвч бий болно. Үүний дүнд элсний нүүдэл цөлжилтийг багасгана, агаарыг чийгшүүлнэ, зэрлэг амьтад, шувуу, хорхой шавьж амьдрах нөхцлийг бүрдүүлж, биологийн тэнцвэрт байдлыг хадгалах зэрэг олон талын ач холбогдолтой.

Хүснэгт-2.19. Нөхөн сэргээлт хийсэн талбайн ургамлын мониторинг.

№	Нөхөн сэргээлт хийсэн он	Талбайн хэмжээ/га	Таригдсан зүйл ургамлууд	Нөхөн сэргээлт хийсэн газар
1	2010	2	Олон наст ургамал /Соргүй согоовор/	Баруун хөрсний 2-р овоолго
2	2017	3.6	3-4 настай нарс, олон наст /Саман Ерхөг, соргүй согоовор, шар царгас/	Хандгайт
3	2020	3.7	Олон наст ургамал /Соргүй согоовор/	Баруун уул хөрсний 1-р овоолго
4	2022	7	Олон наст ургамал /Соргүй согоовор/	Зүүн уулын хөрсний 1-р овоолго

График-2.6. Нөхөн сэргээлтийн талбайн зүйлийн тоо.

“Болдгөмөр Ерөө гол” (БТЕГ) ХХК-ийн Баянгол уурхайн төмрийн хүдрийг ил аргаар олборлох төслийн 2022 оны байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний биелэлтийн тайлан.

Дүгнэлт:

- ✓ Баянгол уурхайн хувьд олборлолтоос үүдэж эвдрэлд орсон газрууд болон хөрсний овоолгуудыг нөхөн сэргээх ажлыг төлөвлөгөөний дагуу хийж гүйцэтгэж ирсэн. Нөхөн сэргээлт хийсэн талбай бүрт мониторинг цэг байгуулж ургамлан нөмрөгийн судалгааг хийж гүйцэтгэж байна. Одоогийн байдлаар нөхөн сэргээлт хийсэн бүх талбай 80-95% бүрхэцтэй 5-20 зүйл байгалийн ургамал нэмэгдсэн байна.
- ✓ Дээрх 4 цэгт (*График-2.6*) нөхөн сэргээлт хийсэн цагаас хойш 28 овгийн 42 төрлийн 38 зүйл ургамалаар баяжигдсан байна. 10-р цэгт хамгийн олон зүйл ургамал нэмэгдсэн бөгөөд ойролцоох талбайн ургамлын зүйлүүдтэй ижил хэмжээнд хүрсэн байгалийн унаган хэв шинжид хамгийн их дөхсөн гэж үзэж байна. BTEG PL-22/2-р цэгт 2022 онд нөхөн сэргээлт хийсэн ба одоогийн байдлаар 4 зүйл ургамал бүртгэгдэв.
- ✓ Нөхөн сэргээлт хийсэн бүх талбай ногоон массаар бүрэн хучигдсан халцгай газар байхгүй байна. Энэ нь цаашид байгалийн ургамлаар баяжигдаж ой үүсэх анхдагч суурь болдог.
- ✓ Зүйлийн бүрдэлийн хувьд жил бүр байгалийн ургамлаар сэлбэгдэж зүйлийн тоо нэмэгдсээр байна.
- ✓ Бүлгэмдлийн хувьд үетэн, алаг өвс, шарилж гэсэн бүлгэмдэлзүйн хэв шинж бүрдсэн байна. Энэ нь байгалийн өөрийн экотип үүссэнг илэрхийлж байна.

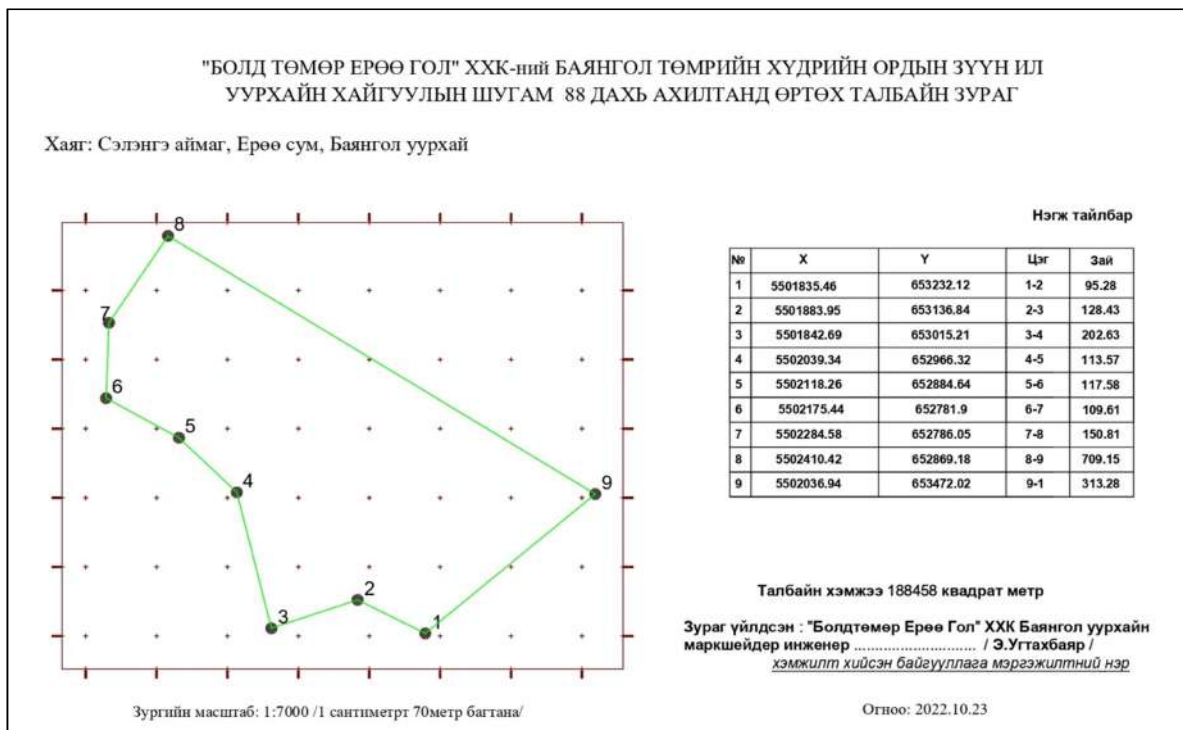
Уурхайн ахилтанд өртөж буй талбайн ургамлын тооллого.

Тайлант онд 2 газар нийт 24.5га талбайд талбай тусгаарлалтын ажлыг мэргэжлийн байгууллагаар хийлгүүлж, ургамлын тооллого бүртгэлийг хийж ажиллалаа.

“Болдтөмөр Ерөө гол” (БТЕГ) ХХК-ийн Баянгол уурхайн төмрийн хүдрийг ил аргаар олборлох төслийн 2022 оны байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний биелэлтийн тайлан.

- 18.8га талбайн ургамлын тооллого бүртгэл Уурхайн олборлолтод өртөгдөх 18.8га талбайд ургамлын бичиглэл хийж зүйлийн бүрдэлийг тодорхойлов. Ургамлан нөмрөгийн хувьд үетэн алаг өвст бүлгэмдэлтэй, 85-95% ургамлын бүрхэцтэй 16 овгийн 14 төрлийн 18 зүйл ургамал бүртгэв (Хавсралт 1). Тус талбайд нэн ховор болон ховор ургамал бүртгэгдээгүй байна.

Зураг-2.29. Уурхайн ахилтад өртсөн 18.8 га талбай.

Хүснэгт-2.20. Уурхайн ахилтад өртөгдөж буй талбайн ургамлууд-18.8га.

Ховор ургамал			
№	Зүйлийн монгол нэр	ЭЭЗУ*Төг/кг	Ашиглалтын талбайд тогтоогдсон нөөц кг /га
1	Буржгар сараана	22,000	2.46
2	Ацан ажигана	28,000	3.2
3	Бөхөөн чонын өргөс	27,000	1.2
4	Хижээл Сонгино	27,000	2.3
Эмийн болон ашигт ургамал			
1	Дагуур Нохойн хошуу	4,500	3.2
2	Сибирийн удвал цэцэг	8,000	0.9
3	Сибирь хотой	5,000	0.7
4	Том цэцэгт саадган цэцэг	22,000	1.6
5	Бага улалж	11000	2.5
6	Байгаль гүүн хөх	28,000	1.8
7	Монгол шээргэнэ	10000	0.95

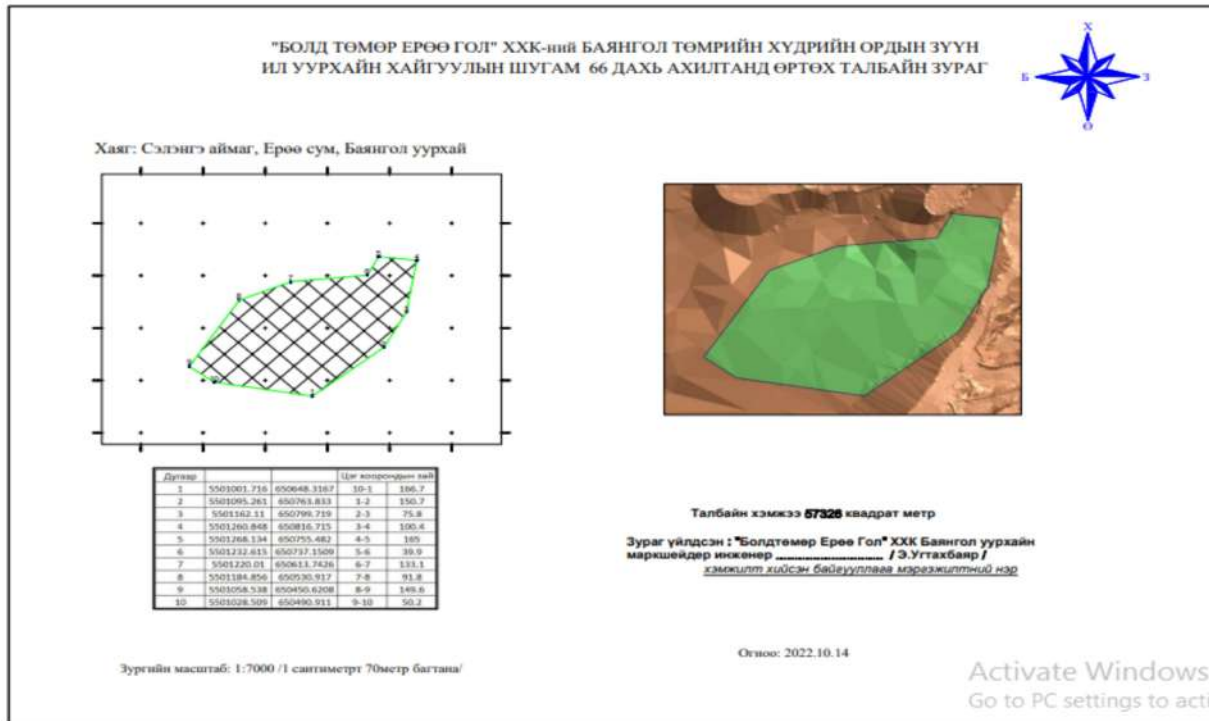
“Болдтөмөр Ерөө гол” (БТЕГ) ХХК-ийн Баянгол уурхайн төмрийн хүдрийг ил аргаар олборлох төслийн 2022 оны байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний биелэлтийн тайлан.

8	Монгол тарваган шийр	18000	1.2
9	Эмийн бамбай	61000	2.3
10	Шар хорс	5000	3.2
11	Алаг цэцэгт башир	8000	2.2
12	Эгэл марал цэцэг	6000	0.9
13	Одой далан түрүү	5000	1.2

Ургамлан нөмрөгийн экологи-эдийн засгийн үнэлгээ, хохирол тооцох аргачлалыг 2018 оны Хүнс, хөдөө аж ахуй, хөнгөн үйлдвэрийн сайд, Байгаль орчин, аялал жуулчлалын сайдын тушаалын хавсралтад үндэслэн Ургамлан нөмрөгийн экологи-эдийн засгийн үнэлгээг тогтоов. УЭЭЗҮ- нь тодорхой орон зайд ургамлан нөмрөгт үүссэн буюу үүсч болзошгүй биет хэмжээний хохирол, түүнээс урган гарах үр дагаврыг үнэлэх асуудал юм. Олон төрөл зүйлт байгалийн ургамлын нөөцийн алдагдлыг үнэлэхэд ургамлын үүсгэсэн биомассын хэмжээ, идэш тэжээлийн гинжин хэлхээнд гүйцэтгэх үүргийг үнэлгээний суурь үзүүлэлт болгон авав.

- Уурхайн олборлолтод өртөгдөх 5.7га талбайд ургамлын бичиглэл хийж зүйлийн бүрлэлийг тодорхойлов. Ургамлан нөмрөгийн хувьд үетэн алаг өвст бүлгэмдэлтэй, 80-90% ургамлын бүрхэцтэй 13 овгийн 15 төрлийн 22 зүйл ургамал бүртгэв.

Зураг-2.30. Уурхайн ахилтад өртсөн 5.7 га талбай

Хүснэгт-2.23. Уурхайн ахилтад өртөгдөж буй талбайн ургамлууд-5.7га.

Ховор ургамлууд			
№	Зүйлийн монгол нэр	ЭЭЗҮ*Төг/кг	Ашиглалтын талбайд тогтоогдсон нөөц кг /га
1	Илдэн игүүшин	8000	1.46
2	Халиар	27000	1.18
3	Эгэл бавран	53000	1.3
4	Азийн Жамьянмядаг	10000	2.44
5	Дагуур сараана	22000	1.46
Эмийн болон ашигт ургамал			
1	Агь	5500	0.54
2	Их таван салаа	6200	0.38
3	Шар хорс	5500	1.17
4	Өргөст нохойн хошуу	5000	0.61
5	Эмийн сөд өвс	5000	2.11
6	Саман ерхөг	8000	3.16
7	Марал навчит гичгэнэ	6000	0.98
8	Азийн төлөгч өвс	27000	2.36
9	Амарын банздоо	5000	1.32
10	Турчиновын сорвоо	10000	3.2

14. Баянгол уурхайн нөлөөллийн бүсэд амьдарч буй жигүүртэн шувууд, мэрэгч, ойн амьтдын мониторингийг амьтдын мөр, баас, нүдэн ажиглалт, тодорхой цэгүүдэд камер байршуулах аргаар хийж ажиллалаа.

4-р сарын 05нд Баянгол усны 2,3-р цэгийн хооронд үзэгдсэн. Хондон ангир, *Tadorna ferruginea*, Чөлөөт нэвтэрхий толь — Википедиагаас үзэхэд нь нугас, галуу, хун шувууны хамт Нугасныхан овогт хамрагдана. Маш цөөн тооны сүрэг баруун хойд Африк, Этиопд суурин амьдрах ба гол нутаглах газар нь Европ, Ази юм. Хондон ангир нь нүүдлийн шувуу бөгөөд өвлийн улиралд өмнө зүгийг зорин нисдэг.

Хандгайт дэнжийн барьж буй барилгын 1 давхарт үүрэлсэн. Барилгын ажлын явцад ангаахайг нистэл уг үүрийг хөндөхгүй үйл ажиллагаагаа явуулах үүрийг өгч ажилласан. Улаан хошуутын байгальд гүйцэтгэх үүрэг их- Халдварт өвчин тараах цэг зэмийг цэвэрлэгч бөгөөд шавьжаар хооллодог. Wikipedia, the free encyclopedia.

“Болдгөмөр Ерөө гол” (БТЕГ) ХХК-ийн Баянгол уурхайн төмрийн хүдрийг ил аргаар олборлох төслийн 2022 оны байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний биелэлтийн тайлан.

Red-billed chough -Улаан хошуут шувуу нь түгээмэл тархацтай 5р сар үржлийн үе шат. Ажиглалт болон бусад вэб хуудсанд бичсэнийг үзэхэд үүр, өндөг, дэгдээхийгээ хур бороонд норгох дургүй байшингийн дээврийн доор, хадны нүүр наран ээвэр чулууны завсар, агуй, зөөлөн элсэн газарт 1 м хүртэл доош ухаж үүрээ байрлуулдаг байна. Үүр оромжоо аль болох дулаансаг ургамлын үлдэгдэл, ноос хялгасаар засдаг.

Зураг-2.28. Амьтны камтерт өртсөн амьтад.

“Болдтөмөр Ерөө гол” (БТЕГ) ХХК-ийн Баянгол уурхайн төмрийн хүдрийг ил аргаар олборлох төслийн 2022 оны байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний биелэлтийн тайлан.

Зураг-2.29. төслийн талбайд амьдарч буй амьдын мөр.

“Болдтөмөр Ерөө гол” (БТЕГ) ХХК-ийн Баянгол уурхайн төмрийн хүдрийг ил аргаар олборлох төслийн 2022 оны байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний биелэлтийн тайлан.

Хүснэгт-2.19. Баянгол уурхайд үзэгдсэн амьтадын тухай.

Д/д	Статус, ангилал	Амьтдын овог зүйл нэр	Үзэгдлийн байршил	Камерт үзэгдэх давтамж	Статус тархац	Биологийн төрөлзүйл дэх гүцэтгэх үүрэг ач холбогдол
1	Түгээмэл-Далавчтан	Хондон ангир- Tadorna ferruginea	Булгын гол, Баянгол	1	Нүүдлийн түгээмэл	.
2		Улаан хошуут- Red-billed chough н ангаахай	Хандгайт барилгын байр үүр ангаахай	1	Түгээмэл	Амьтны сэг зэм, өт, шавьжаар хооллож биологийн төрөл зүйлийг цэвэрлэх үүрэг гүйцэтгэдэг
3	Түгээмэл-Мэрэгч, хөхтөн	Жирх-Tamias sibiricus	Ойн чөлөө	олон	Түгээмэл	Жирх модны үр, нахиа, цэцэг, жимс, мөөг зэрэг ургамлын гаралтай зүйлээр хооллохоос гадна шавж, мэлхий, гүрвэл, шувууны өндөг, жижиг мэрэгчээр хооллоно. Мод ургамлын үр жимсийг булж нөөшлөх зэргээр булах маягаар энд тэнд үрийг тараадаг.

“Болдтөмөр Ерөө гол” (БТЕГ) ХХК-ийн Баянгол уурхайн төмрийн хүдрийг ил аргаар олборлох төслийн 2022 оны байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний биелэлтийн тайлан.

4	Мэрэгч- хөхтөн Ховор	Ойн булга - Martes zibellina	49,638115°N 107.07132°E	1	Ховор	Идшиндээ сээр нуруутан (ойн төрөл бүрийн жижиг мэрэгчид, туруутан амьтад), шувуу, сээр нуруугүй амьтад төдийгүй самар, жимс зэрэг ургамлын гаралтай тэжээлийг иддэг элдэв идэштэн амьтан. Идэш тэжээлийнх нь 60-70%-ийг ойн жижиг амьтад, 30-40%-ийг самар эзэлдэг. Заримдаа чоно, баавгайн мөрийг даган явж, тэдний барьсан амьтдын үлдэгдлийг идэж барагдуулна. Мөн ойн хортон шавьж авгалдайг идэж устагадаг.
5	Ховордож болзошгүй Махчин-хөхтөн	Саарал чоно- Canus lupus	49,638115°N	2	Ховордож болзошгүй	Чоно өөрийн идшээ амьдаар нь иддэг баавгай, муурын төрлийн амьтад шиг үхсэнийх нь дараа иддэггүй учраас жигүүртэн махчин шувууд, ойн амьтдын идэш хоолыг тэтгэгч биологийн тэнцвэрийг сайн хадгалагч амьтан.
6	Ховор-Хөхтөн-мах идэштэн	Хүрэн баавгай- Ursus arctos	107.07132°E	3	Ховор	Хүрэн байвгай элдэв идэштэн амьтан хэдий ч ургамлын үр жимснээс гадна зарим тохиолдолд мах иднэ. Иймээс монгол орны махчтаны хамгийн том төлөөлөгч гэж үзэж болно. Хүрэн баавгай ургамлын үр тарааж тухайн экосистемийн тараагч болж өгдөг.
7	Ховор-Хөхтөн өвсөн идэштэн	Халиун буга- Cervus elaphus	49,638115°N	2	Ховор	Биологийн төрөл зүйл талаас авч үзвэл идэш тэжээл элбэгтэй газар байрших, нутаг бэлчээр сэлгэх нь тухайн газар нутгийн бэлчээр тэжээлт ургамлын итгэлцүүр болж өгдөг.

“Болдтөмөр Ерөө гол” (БТЕГ) ХХК-ийн Баянгол уурхайн төмрийн хүдрийг ил аргаар олборлох төслийн 2022 оны байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний биелэлтийн тайлан.

8	Анхааралд өртөөгүй Хөхтөн-мах идэштэн	Халздай дорго-Meles leucurus	107.07132°E	1	Анхааралд өртөхөөргүй	Ойн экологийн хамтын оролцооны хувьд үнэлж баршгүй үр өгөөжийг бий болгож, хортон шавьж устгахад тусалдаг. Доргоны нүх ихтэй газруудад маш олон төрлийн ургамлын төрөл зүйл ургаж эхэлдэг нь биогенозын мозайк шинж чанарыг нэмэгдүүлдэг.
9	Анхааралд өртөөгүй Хөхтөн-өвс идэштэн	Гөрөөс – Capriogus pygargus	49,638115°N	5	Анхааралд өртөхөөргүй	Гөрөөс идэш тэжээл элбэгтэй өссөн газраа суурьшин амьдардаг.

Төслийн зүгээс зэрлэг ан амьтан хамгаалах чиглэлээр дараах арга хэмжээг авч ажиллаж байна. Үүнд:

- ✓ Хууль бус ан агнууртай тэмцэх-Сурталчилгаа, ухуулга хийх. (Ан амьтдыг сүйрлийн ирмэгт хүргэж байгаа нэг том хвчин зүйл бол ангийн гаралтай тvvхий эд, бүтээгдэхvvний зохисгvй буюу хууль бус худалдаа юм).
- ✓ Амьтны тухай танин мэдэхүйн мэдээ мэдээллийг олон нийтийн сүлжээ (уурхайн нэгдсэн фэйсбүүк грүүп) дамжуулан хүргэж байна.
- ✓ Амьтан хамгаалах биотехнологийн арга хэмжээг болох хужир мараа тавих, өвөл, хавар идэш тэжээл хомсдсон үед тогтсон цэгүүдэд өвс, хоолны хаягдал болон ногооны хальс зэргийг байршуулан ажилладаг.
- ✓ Амьтны орон байрыг бий болгох зорилгоор дүйцүүлэн хамгаалах ажлыг ойжуулалтын чиглэлээр авч хэрэгжүүлдэг.
- ✓ Мэргэжлийн байгууллагуудаар уурхайн бүсэд амьтан, ургамал, шавьжны судалгаа шинжилгээний ажлуудыг 3-5 жилийн давтамжтай хийлгүүлэх зэрэг болно.

Зураг-2.30. Амьтан хамгаалах арга хэмжээ.

“Болдтөмөр Ерөө гол” (БТЕГ) ХХК-ийн Баянгол уурхайн төмрийн хүдрийг ил аргаар олборлох төслийн 2022 оны байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний биелэлтийн тайлан.

АМЬТНЫ ТУХАЙ ХҮҮЛИАС

- Ан амьтдыг агнах, дуут дохио ашиглан хөөж, туух болон ямар нэгэн гэмтэл учруулахыг хориглоно.
- Ан амьтдыг тэжээх, дасгахыг хориглоно.
- Хуугайн ангийн мэдээллийг мэдээлэх.

- Амьтны тухай хууль тогтоомж зөрчсөн этгээдийг нэрүүлсэн, нэрүүлэхэд тусалшаа үзүүлсэн буюу түүний тухай мэдээлэл өгсөн иргэнд уг мэдээлэл нь батлагдсан тохиолдолд зөрчил гаргагчид ногдуулсан торгууль, нөхөн төлбөрийн хэмжээний 15 хувиар тооцож мөнгөн шагналыг сүм, дүүргийн Засаг дарга олгоно.

АГНАСАН БУС АМЬД АМЬТНААРАА БАХАРХАЯ!

БАЙГАЛЬ ОРЧНЫГ ХАМГААЛАХ ТУХАЙ ХУУЛЬ

Энэхүү хуулийн 49 дүгээр зүйлийн 4.2 дахь заалтын дагуу амьтны аймагт учирсан хохирлыг тухайн амьтны экологи эдийн засгийн үнэлгээг 2 дахин нэмэгдүүлсэнгэй тэнцэх хэмжээний төлбөр ноогдуулна.

Зөрчлийн тухай хууль

Энэхүү хуулийн 7 дугаар бүлгийн 6 дугаар зүйлийн 1 дэх хэсэг хугацаа дууссан гэрээ, зөвшөөрлөөр, эсхүл гэрээ зөвшөөрөлгүйгээр амьтныг агнасан бол зөрчил үйлдэхэд ашигласан эд зүйл, хууль бусаар олсон хөрөнгө, орлогыг хурааж, учруулсан хохирол, нөхөн төлбөрийг гаргуулж хувь хүнийг 150.000 мянган төгрөгөөр, хуулийн этгээдийг 1.500.000 мянган төгрөгөөр торгоно.

АГНАСАН БУС АМЬД АМЬТНААРАА БАХАРХАЯ!

АМЬТНЫ ТУХАЙ ХАМГААЛАХ ТУХАЙ ХУУЛЬ

Амьтны нэр.	Хураамж /мян.төг/ эр эм	Эдийн засгийн үнэлгээ эр эм
1. Саарал чоно	102.000	510.000 600.000
2. Бор гөрөөс	66.000 80.000	330.000 400.000
3. Ойн зэрлэг гахай	140.000 160.000	700.000 800.000

АГНАСАН БУС АМЬД АМЬТНААРАА БАХАРХАЯ!

“Болдтөмөр Ерөө гол” (БТЕГ) ХХК-ийн Баянгол уурхайн төмрийн хүдрийг ил аргаар олборлох төслийн 2022 оны байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний биелэлтийн тайлан.

Хүснэгт-2.20. Ашигт долооц худалдан авсан зардал

ХААН БАНК		Огноо/Date: 2022.10.07 09:29:05		
Шилжүүлгийн мэдээлэл/Transaction information				
Журналын/Journal No: 2942760				
Системийн огноо/System Date: 2022.10.07				
Дт	Дансны/Картын дугаар Account/Card number 5675 608 888	Нэр/Name БОЛД ТӨМӨР ЕРӨӨ ГОЛ ХХК	Дүн/Amount 500,000.00 MNT	Ханш/Rate 1.00
/ таван зуун мянган төгрөг /				
Кт	Банкны дугаар/Branch No 5022 992 287	Банкны нэр/Bank Name АШИГТӨЙД	500,000.00 MNT	1.00
Гүйлгээний утга/Transaction description: ЕВ-ашигт долооцны үнэ рег-2855119				
Харилцагч танд баярлалаа./Thank you to our customers				
Гүйлгээний баримтыг баталгаажуулсан/Transaction statement verified:				
Салбар, тооцооны төв/Branch, sub-branch:				

15. Хууль бус ан агнуурын тухай мэдээлэл сурталчилгаа, экологи эдийн засгийн үнэлгээний талаар, амьтны камерт өртсөн уурхайн бүсэд амьдарч буй амьдтын тухай 2минут 20секундын видео шторк бэлтгэн ажилчдын нэгдсэн грүүп болох “Баянгол уурхай БТЕГ” нэртэй 3600 гаруй хэрэглэгчтэй фәсебүүк хуудсанд байршуулан ажиллав.

“Болдтөмөр Ерөө гол” (БТЕГ) ХХК-ийн Баянгол уурхайн төмрийн хүдрийг ил аргаар олборлох төслийн 2022 оны байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний биелэлтийн тайлан.

ГУРАВ. НӨХӨН СЭРГЭЭЛТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ БИЕЛЭЛТ

3.1. Биологийн нөхөн сэргээлтийн тухай:

“Болд төмөр Ерөө гол” ХХК нь ТЭЗҮ болон “Уурхайн хаалтын төсөл хөтөлбөр”-т тусгагдсан, 2021 онд техникийн нөхөн сэргээлт хийгдсэн зүүн уулын хөрсний I овоолгын 7 га талбайд Монгол Улсын стандарт MNS: 5918-2008 “Эвдэрсэн газрыг ургамалжуулах, техникийн ерөнхий шаардлага” стандартыг баримтлан ургамалжуулах ажлыг хийж ажиллалаа. Ургамалжуулах ажилд 150кг олон настын үр тариалав.

Зураг-3.1. Нөхөн сэргээлтийн ажил гүйцэтгэлийн зураг.

“Болдтөмөр Ерөө гол” (БТЕГ) ХХК-ийн Баянгол уурхайн төмрийн хүдрийг ил аргаар олборлох төслийн 2022 оны байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний биелэлтийн тайлан.

Хүснэгт-3.1. Биологийн нөхөн сэргээлт хийсэн ажлын зардал.

№	Олон наст	Хэмжээ /кг/	Нэгж үнэ /төг/	Нийт үнэ /төг/
1	Согоовор	150	32000	4,800,000.00
Ажилчдын цалингийн эдийн засгийн тооцоо				
№	Үзүүлэлт	Хэмжээ		
2	Нийт ажилласан хүн	33		
3	Нийт ажилласан цаг	337		
4	Нийт цалингийн зардал	4,504,390		
Нийт зардал		9,304,390.00		

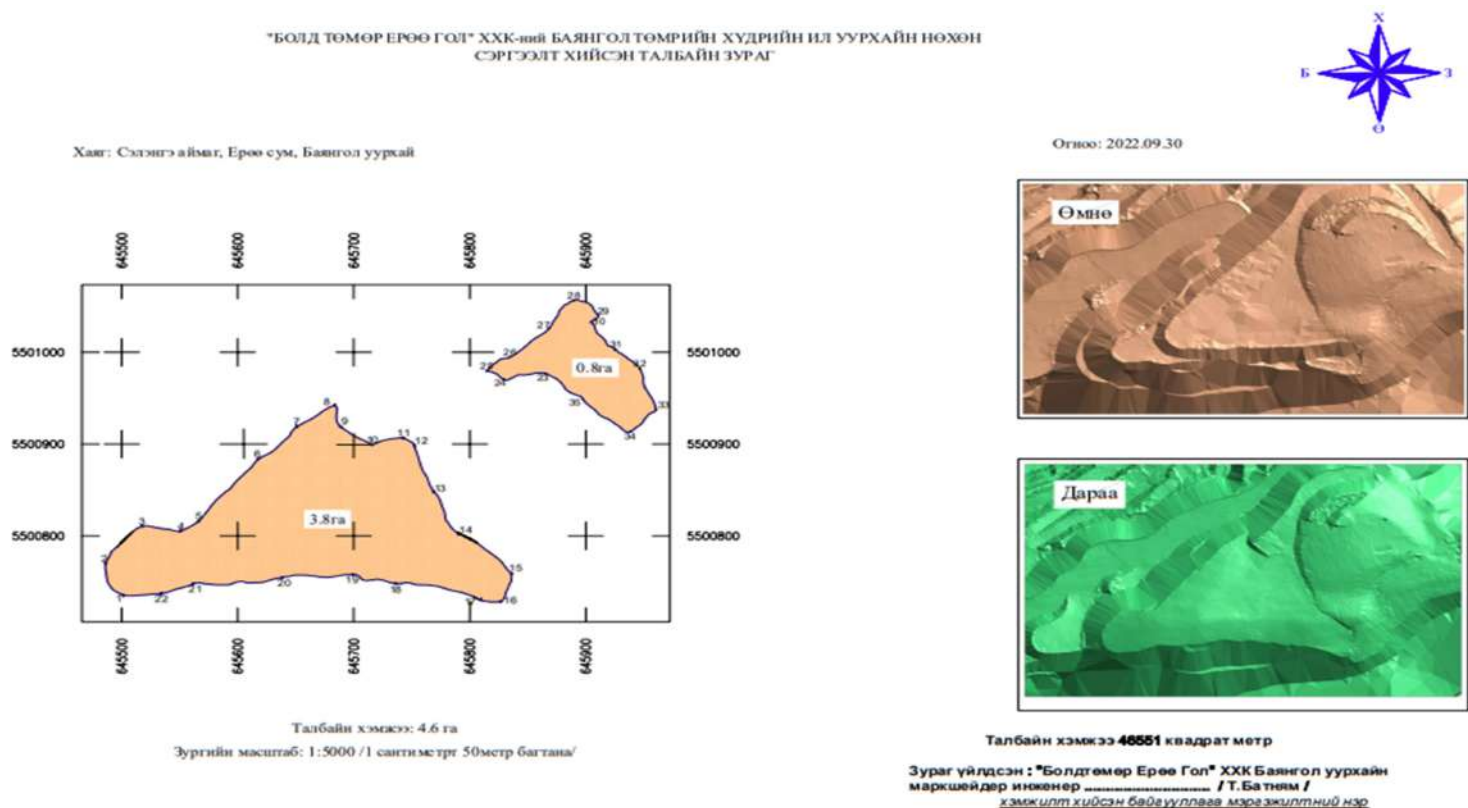

“Болдгөмөр Ерөө гол” (БТЕГ) ХХК-ийн Баянгол уурхайн төмрийн хүдрийг ил аргаар олборлох төслийн 2022 оны байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний биелэлтийн тайлан.

3.2. Техникийн нөхөн сэргээлтийн тухай:

БОМТ-нд баруун уулын хөрсний 2-р овоолгын 2.7га талбайд техникийн нөхөн сэргээлтийн ажлыг хийхээр төлөвлөсөн. Тайлант онд 4.65га талбайд “ Уул уурхайн үйлдвэрлэлийн үйл ажиллагаагаар эвдэрсэн газрын нөхөн сэргээлт. Техникийн ерөнхий шаардлага” МНС 5917:2008 стандартын дагуу техникийн нөхөн сэргээлтийн ажлыг хийж ажиллалаа. Нийт түрж, налуулах ажлын хэмжээ 50740м³. Шимт хөрсөөр хучсан хэмжээ 6780м³.

Зураг-3.2. Баруун уурхайн хөрсний 2-р овоолго техникийн нөхөн сэргээлтийн план.

“Болдтөмөр Ерөө гол” (БТЕГ) ХХК-ийн Баянгол уурхайн төмрийн хүдрийг ил аргаар олборлох төслийн 2022 оны байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний биелэлтийн тайлан.

Зураг-3.3. Техникийн нөхөн сэргээлт хийж буй байдал.

“Болдгомөр Ерөө гол” (БТЕГ) ХХК-ийн Баянгол уурхайн төмрийн хүдрийг ил аргаар олборлох төслийн 2022 оны байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний биелэлтийн тайлан.

Хүснэгт-3.2. Техникийн нөхөн сэргээлт хийсэн ажлын зардал.

Д/д	Хийгдсэн ажил	Ажилласан техник , марк	Ажлын хэмжээ	Зардал дүн
1	Хөрсний овоолго түрж, налуулах ажил	Бульдозер Комацу 275	50740 м3	87,730,165.00
2	Шимт хөрсний овоолгыг түрж, тараах ажил	Бульдозер Комацу 275	6780 м3	
3	Шимт хөрс ухаж ачих зардал	Volvo ачигч, Volvo Эксковатор		33,299,445.00
4	Шимт хөрс тээвэрлэсэн ажлын зардал	TR-50 тн		33,258,452.00
5	Ажиллах хүчний зардал	цалин	-	6,690,900.00
Нийт				160,978,962.00

“Болдтөмөр Ерөө гол” (БТЕГ) ХХК-ийн Баянгол уурхайн төмрийн хүдрийг ил аргаар олборлох төслийн 2022 оны байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний биелэлтийн тайлан.

ДӨРӨВ. БИОЛОГИЙН ОЛОН ЯНЗ БАЙДЛЫГ ДҮЙЦҮҮЛЭН ХАМГААЛАХ АРГА ХЭМЖЭЭНИЙ ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ БИЕЛЭЛТ

Манай компани нь 2008-2018 оны хооронд дүйцүүлэн хамгаалах ажлыг орон нутгийн мэргэжлийн байгууллагуудаар 130 га талбайд нарсаар ойжуулалт, 2019-2021 онуудад Бугант тосгоны Толгойт гол нэртэй газарт (алт олборлох үйл ажиллагаанд өртсөн, эзэнгүй орхигдсон талбайд) 30 га талбайд техникийн нөхөн сэргээлтийн ажлуудыг тус тус хийж гүйцэтгэж ирсэн. Тайлант онд байгалийн ойн сэргэн ургалтыг дэмжих зорилгоор 100 га талбайд мод тарих ажлыг зохион байгуулж, орон нутагт актаар хүлээлгэн өгч ажиллалаа.

Хүснэгт-4.1. Дүйцүүлэн хамгаалах чиглэлээр таригдсан мод бутны тоо, талбайн хэмжээ.

№	Талбайн хэмжээ /га/	Байршил	Мод бутны нэр	Тоо хэмжээ /ш/	Зориулалт
1	20	Сэлэнгэ аймаг, Ерөө сум, Баянгол	Голт бор	5,200.00	Цэцэрлэгжүүлэлт
			Гүйлс	75.00	
			Бүйлс	621.00	
			Монос	1,313.00	
			Өрөл	881.00	
			Тэхийн шээг	47.00	
			Агч	650.00	
			Нохойн хошуу	810.00	
			Нарс	5,263.00	
			Шар хуайс	540.00	
			Хус	1,100.00	
2	40	Баянгол уурхай, Хөгжил хотхон	Нарс	100,000.00	Ойжуулалт
3	25		Нарс	50,000.00	
4	45		Нарс	112,500.00	
5	-		Холимог	50,000.00	
6	30	Бугант, толгойтын ам	Бөөрөлзгөнө	3,000.00	Орон нутгийн саналын дагуу жимсний мод бут
			Үхрийн нүд	3,000.00	
			Тэхийн шээг	1,000.00	
			Гүйлс	2,490.00	
			Бургас	1,660.00	
			Улиас	1,850.00	
Нохойн хошуу	1,000.00				
7	-	Ерөө сум	Бөөрөлзгөнө	360.00	"Хашаандаа сайхан амьдаръя төсөл" хандив
			Үхрийн нүд	240.00	
			Нарс	20.00	
8	-	Сэлэнгэ аймаг	Шар хуайс	1,000.00	Онцгой газрын төгөл цэцэрлэгжүүлэлт
			Голт бор	500.00	
Нийт	160			345,120.00	

“Болдтөмөр Ерөө гол” (БТЕГ) ХХК-ийн Баянгол уурхайн төмрийн хүдрийг ил аргаар олборлох төслийн 2022 оны байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний биелэлтийн тайлан.

Хүснэгт-4.2. Ойжуулсан талбайг хашаажуулсан байдал.

№	Талбай /га/	Шонгийн тоо /ш/	Өргөст тор м
1	20	711	12000
2	25	359	7300
3	45	1020	13100
4	Сэлэнгэ	100	1200
Нийт		2190	33600

Зураг-4.1. 20 га талбайд мод тарьж буй байдал.

“Болдтөмөр Ерөө гол” (БТЕГ) ХХК-ийн Баянгол уурхайн төмрийн хүдрийг ил аргаар олборлох төслийн 2022 оны байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний биелэлтийн тайлан.

“Болдтөмөр Ерөө гол” (БТЕГ) ХХК-ийн Баянгол уурхайн төмрийн хүдрийг ил аргаар олборлох төслийн 2022 оны байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний биелэлтийн тайлан.

Зураг-4.2. 40га талбайг ойжуулж буй байдал. (Гэрээт компани-Номин-Од).

“Болдтөмөр Ерөө гол” (БТЕГ) ХХК-ийн Баянгол уурхайн төмрийн хүдрийг ил аргаар олборлох төслийн 2022 оны байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний биелэлтийн тайлан.

Зураг-4.3. 25га талбайн ойжуулалт хийж буй байдал.

“Болдгөмөр Ерөө гол” (БТЕГ) ХХК-ийн Баянгол уурхайн төмрийн хүдрийг ил аргаар олборлох төслийн 2022 оны байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний биелэлтийн тайлан.

“Болдтөмөр Ерөө гол” (БТЕГ) ХХК-ийн Баянгол уурхайн төмрийн хүдрийг ил аргаар олборлох төслийн 2022 оны байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний биелэлтийн тайлан.

Зураг-4.4. Бугант толгойтын ам 30га талбайд мод тарьж буй байдал.

“Болдтөмөр Ерөө гол” (БТЕГ) ХХК-ийн Баянгол уурхайн төмрийн хүдрийг ил аргаар олборлох төслийн 2022 оны байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний биелэлтийн тайлан.

Зураг-4.5. 45 га талбайд ойжуулалт хийж буй байдал.

“Болдтөмөр Ерөө гол” (БТЕГ) ХХК-ийн Баянгол уурхайн төмрийн хүдрийг ил аргаар олборлох төслийн 2022 оны байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний биелэлтийн тайлан.

Хүснэгт-4.3. Зардалын тооцоо.

1. Тарьц суулганы үнэ					
Д/д	Талбайн хэмжээ /га/	Ойжуулалтанд таригдсан модны тоо /ш/	Цэцэрлэгжүүлэлтэд таригдсан модны тоо хэмжээ /ш/	Зардал /сая.төг/	Тайлбар
1	20		16500	52,015.0	2-3 настай суулгац
2	25	50000		50,000.0	
3	45	112500		184,000.00	2-3 настай нарсны тарьц суулгац
4	40	80000		80,000,00	“Бугант нандин”ХХК
5	30		14000	50,000,00	“Бугант түмэн нахиа”ХХК
Нийт	160			416,015.0	
2. Хашаажуулах ажлын зардал					
7	Хашааны тор 33600м			14, 784.00	
8	Бетонон шон 2190ш			48 057.00	
Нийт				478 856.00	

“Болдтөмөр Ерөө гол” (БТЕГ) ХХК-ийн Баянгол уурхайн төмрийн хүдрийг ил аргаар олборлох төслийн 2022 оны байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний биелэлтийн тайлан.

Хүснэгт-4.4. Бетонон шонгийн зардлын тооцоо.

№	Бараа материалын нэр	Хэм нэгж	Тоо хэмжээ	Нэгжийн үнэ	Зардлын дүн
1	23*18 бортого	ш	9,260	242	2,240,920
2	Ус	л	24,780	10	247,800
3	Цемент	кг	47,200	261	12,296,244
4	Элс	м3	106	30,000	3,180,000
5	Хайрга	м3	85	30,000	2,550,000
6	Арматур	тн	6.9	2,600,000	17,940,000
	Дүн				38,454,964

/Тээврийн зардал/

№	Тээвэрлэсэн бараа, материалын нэр	Зардлын дүн
1	Элс	348,994
2	Хайрга	279,195
	Дүн	628,190

/Зардлын задаргаа/

№	Зардлын нэр	Зардлын дүн
1	Бараа материалын зардал	38,454,964
2	Тээврийн зардал	628,190
3	Багаж, тоног төхөөрөмжийн элэгдэл	1,312,564
4	Цахилгааны зардал /Бетон зуурмаг/	2,166,507
5	Цалингийн зардал	26,777,034
6	Бусад зардал	8,340,839
	Дүн	77,680,096
	<i>Нийт зардлын дүн</i>	<i>77,680,096</i>
	<i>Нийт үйлдвэрлэсэн бетон шонгийн тоо</i>	<i>3,540</i>
	<i>Нэг ширхэг бетон шонг үйлдвэрлэх зардал</i>	<i>21,944</i>

ТАВ. НҮҮЛГЭН ШИЛЖҮҮЛЭХ, НӨХӨН ОЛГОВОР ОЛГОХ АРГА ХЭМЖЭЭНИЙ ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ БИЕЛЭЛТ

Уурхайн үйл ажиллагааг 14 дахь жилдээ явагдаж байгаа бөгөөд үйлдвэрлэлийн болон уурхайн бүсийн ойролцоо нүүлгэн шилжүүлэх газар, айл байхгүй тул 2021 оны БОМТөлөвлөгөөнд нүүлгэн шилжүүлэх нөхөн олговор олгох арга хэмжээ тусгагдахгүй.

ЗУРГАА. ТҮҮХ, СОЁЛЫН ӨВИЙГ ХАМГААЛАХ АРГА ХЭМЖЭЭНИЙ ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ БИЕЛЭЛТ

1. Сэлэнгэ аймгийн Ерөө сумын нутагт орших Баянгол уурхайн 8888А тусгай зөвшөөрөл бүхий талбайд Монгол улсын Соёлын өвийг хамгаалах тухай хуулийн 5 дугаар бүлгийн 27 дугаар зүйлийн 8-т заасны дагууд археологийн судалгааны ажлыг хийлгэхэд хайгуулын ажлын хүрээнд нийт 8 дурсгал илрүүлсэн бөгөөд дээрх дурсгалууд нь Монгол орны нутаг дэвсгэр дээр амьдарч байсан эртний нүүдэлчдийн түүхэнд холбогдох археологийн дурсгалууд

“Болдтөмөр Ерөө гол” (БТЕГ) ХХК-ийн Баянгол уурхайн төмрийн хүдрийг ил аргаар олборлох төслийн 2022 оны байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний биелэлтийн тайлан.

болохыг тогтоосон. Монгол улсын “Соёлын өвийг хамгаалах тухай” хуулийн (шинэчилсэн найруулга) 5-р бүлгийн 27-р зүйлийн 8, 9, 10-д заасны дагуу дээрхи олдворуудад ШУА-ийн Археологийн хүрээлэнгээр авран хамгаалах малтлага, судалгааны ажлыг гүйцэтгэтгүүлж ажилласан. Малтлага, судалгааны үр дүнд дээрхи дурсгалууд нь бүгд тахил тайлгын зориулалтаар бүтээгдсэн байгууламжууд болох нь тодорхой болсон. Судалгааны ажлын дүгнэлт, тайлангийн 1 хувийг Ерөө сумын ЗДТГ-г хүргүүлж ажилласан.

Зураг-6.1. ШУА-ийн Археологийн хүрээлэнгийн гаргасан дүгнэлт.

“БОЛДТӨМӨР ЕРӨӨ ГОЛ” ХХКОМПАНИД

**ШИНЖЛЭХ УХААНЫ АКАДЕМИ
АРХЕОЛОГИЙН ХҮРЭЭЛЭН**

13330 Улаанбаатар хот, Баянзүрх дүүрэг, 13 дугаар хороо,
Энхтайвны өргөн чөлөө, ШУА-ийн 1 дүгээр байр,
Утас: 45 28 94, Факс: (976-11) 45 28 99,
Вэбсайт: www.archaeology@mas.ac.mn

2022.05.24 № 02/193
танай _____ -ны № _____ -г

Археологийн авран хамгаалах малтлага
судалгааны ажил гүйцэтгэсэн тухай

Монгол Улсын “Соёлын өвийг хамгаалах Тухай” хуулийн (шинэчлэн найруулсан) 5-р бүлгийн 27-р зүйлийн 8, 9, 10-д заасны дагуу танай компанийн Сэлэнгэ аймгийн Ерөө сумын нутагт орших ашигт малтмал ашиглах MV-08888 тоот тусгай зөвшөөрөлтэй, Баянголын уурхайн талбайд буй 9 дурсгалыг 2022 оны 03-р сарын 16-ны өдрийн №АХ/2022-06 дугаартай ажил гүйцэтгэх гэрээний дагуу хийж гүйцэтгэв.

Баянголын уурхайн талбайд буй археологийн дурсгалууд нь аж ахуйн 3-р (хуучин) байрны баруун урд талд оршино. Эдгээрийн нэг нь бусдаас сондгой хойд талд нь байрлах бол бусад 8 дурсгал нь урдаас хойш цуварч хагас саран хэлбэр үүсгэж байрлана.

Малтлага судалгааны үр дүнд дээрх дурсгалууд нь бүгд тахил тайлгын зориулалтаар бүтээгдсэн байгууламжууд болох нь тодорхой болсон юм. Тухайлбал, тухайн үеийн газрын өнгөн хөрсөн дээр харилцан адилгүй хэмжээтэй дөрвөлжин хэлбэртэй байгууламж үйлдэж бог, бод малын яс, шавар ваар саванд идээ будааны зүйл хийж өргөх зэргээр тахил тайлга үйлдэж байсан шүтлэг бишрэлийн газар байсан бололтой. Бүтэн ваар сав илрээгүй боловч дундаж хэмжээтэй, шатаалт сайтай, 2-3 төрлийн ваар байсан нь савны амсар дахь хээ ормын үлдэгдлээс тодорхой харагдаж байна. Зарим ваарны хагархай хэсгээс харахад үр тариа хадгалах зориулалттай сав байсан нь мэдэгдэнэ. Тахилын байгууламжид өргөсөн өөр нэгэн хэрэглэгдэхүүн бол мал, амьтны яс юм. Палеозоологийн анхан шатны судалгаанаас харахад адуу, үхэр, бог малын яс байна. Зарим тохиолдолд малын ясыг шатааж өргөсөн мөн хөрөөдөж тайрсан зүйл ажиглагдана.

Баянголын уурхайн ашиглалтын талбайд буй археологийн дурсгалуудын байрлал зүй, гадаад зохион байгуулалт, дурсгалын овор хэмжээ, хэлбэр төрх, илэрсэн олдвор хэрэглэгдэхүүн зэрэг нь эдгээр дурсгалыг тахил тайлгын байгууламж болохыг илтгэхийн зэрэгцээ урьдчилсан байдлаар HT VI-IX зууны үед хамаарах боломжтой хэмээн таамаглаж байна. Үүнийг малтлагаас илэрсэн мал, амьтны ясны үлдэгдэлд C¹⁴ аргаар лабораторийн шинжилгээ хийлгэж, холбогдох он цагийг нарийвчлан тогтоох бүрэн боломжтой юм.

“Болдтөмөр Ерөө Гол” ХХК нь Монгол улсын холбогдох хууль, журмыг даган мөрдөж түүх, соёлын өвийг эрэн сурвалжлах, бүртгэх, судалж шинжлэх, хадгалж хамгаалах, сурталчлах зэрэг үйлсэд идэвхтэй оролцож, нийгмийн өмнө хүлээсэн хариуцлагаа хүлээн ажиллаж байгаад талархал илэрхийлж байна.

Жич: Археологийн малтлага судалгааны ажлын тайланг хавсралтаар хүргүүлэв.

ЭРДЭМТЭН НАРИЙН БИЧГИЙН ДАРГА,
ДОКТОР (Ph.D)

Н.ЭРДЭНЭ-ОЧИР

D:/alban bichig/2022/alban bichig doc A4/

132040244

ДОЛОО. ОСОЛ, ЭРСДЭЛИЙН МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

БОЛД ТӨМӨР ЕРӨӨ ГОЛ ХХК-ИЙН БАЯНГОЛ УУРХАЙН ХИМИЙН ЛАБОРАТОРИЙН ТАНИЛЦУУЛГА

“Болд төмөр Ерөө гол” ХХК-ийн “Баянгол уурхайн” Геологи чанарын албаны Химийн лаборатори нь төмрийн хүдрийн баяжигдах шинж чанарын судалгаа, бүтээгдхүүн болон анхдагч хүдэр, хоосон чулууллаг дахь химийн элементүүдийн агуулгыг тодорхойлох үйл ажиллагаа бүхий дотоодын судалгаа шинжилгээний лаборатори юм.

“Болд Төмөр Ерөө гол” ХХК-ийн Баянгол уурхайн Химийн лаборатори нь Монгол улсад хүчин төгөлдөр мөрдөгдөж буй Монгол улсын үндсэн хууль, Химийн хорт болон аюултай бодисын тухай хууль, Байгаль орчныг хамгаалах тухай хууль, Хог хаягдлын тухай зэрэг хуулийн хүрээнд, тэдгээртэй нийцүүлэн гаргасан хууль тогтоомжийн бусад акт: МУ-ын шадар сайд, БОАЖСайд, ЭМСайдын хамтарсан 2017.05.23-ны өдрийн 54/А/136/А/215 тоот тушаалаар батлагдсан “Химийн хорт болон аюултай бодис хадгалах, тээвэрлэх, ашиглах, устгах журам”-д нийцүүлэн хадгалах, тээвэрлэх, ашиглах, устгах үйл ажиллагаагаа явуулж байна.

“Болд төмөр Ерөө гол” ХХК-ын “Баянгол” уурхайн Химийн лабораторийн байршил нь Монгол улсын хойд хэсэгт Сэлэнгэ аймгийн Ерөө сумын нутагт Дархан хотоос зүүн хойш 90 км-т оршино. Ерөө сумаас зүүн зүгт 35-км-т байрлана. Баянгол уурхайн Химийн лабораторийн байгууламж нь 2020 онд ашиглалтанд орсон, лаборатори дотороо химийн бодисын агуулахтай. Үндсэн хийцийн төрөл нь бетонон карказ, тоосгон дүүргэлт, бетонон суурьтай, гэрэл цахилгаан, цэвэр бохир ус, халаалт, галын дохиолол, 24 цагийн аюулгүйн камер төвлөрсөн.

Зураг-7.1. Химийн лаборатори.

“Болдгөмөр Ерөө гол” (БТЕГ) ХХК-ийн Баянгол уурхайн төмрийн хүдрийг ил аргаар олборлох төслийн 2022 оны байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний биелэлтийн тайлан.

2.1 Баянгол уурхайн Химийн лаборатори нь тусгай зориулалтын химийн бодисын агуулахтай. Химийн бодисын агуулахад аюулгүй ажиллагааны тэмдэг тэмдлэгээ байрлуулан бодис тус бүр дээр хор аюулын зэрэглэл тогтоон ангилан хадгалж байна.

Зураг-7.2. Химийн бодис хадгалалт.

“Болдтөмөр Ерөө гол” (БТЕГ) ХХК-ийн Баянгол уурхайн төмрийн хүдрийг ил аргаар олборлох төслийн 2022 оны байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний биелэлтийн тайлан.

Зураг-7.3. Химийн бодисын агуулах нь галын автомат дохиололын системтэй.

Зураг-7.4. Ослын үед ашиглах механик удирдлагатай дуут дохиололын системтэй.

Химийн бодисын агуулах нь 24 цагийн камерийн хяналттай. Химийн бодис болон галд тэсвэртэй төмөр хаалгатай. Хаалгыг ямар ч тохиолдолд дотор гадна талаас нь онгойлох бүрэн боломжтой. Зөвхөн зөвшөөрөгдсөн хүн нэвтэрдэг.

“Болдтөмөр Ерөө гол” (БТЕГ) ХХК-ийн Баянгол уурхайн төмрийн хүдрийг ил аргаар олборлох төслийн 2022 оны байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний биелэлтийн тайлан.

Зураг-7.5. Мэдээлэх самбар байршуулсан байдал.

Зураг-7.6. Химийн бодисын агуулах нь агааржуулалтын системтэй.

“Болдтөмөр Ерөө гол” (БТЕГ) ХХК-ийн Баянгол уурхайн төмрийн хүдрийг ил аргаар олборлох төслийн 2022 оны байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний биелэлтийн тайлан.

Зураг-7.7. Аюулгүй ажиллагааны тэмдэг тэмдэглэгээ.

Зураг-7.8. Химийн бодисын агуулах дотор хор аюулын тэмдэг тэмдэглэгээ

болон аюулгүй ажиллагааны тэмдэг тэмдэглэгээ байрлуулан ажиллаж байна.

Зураг-7.9. Химийн бодисын агуулах нь ослын шүршүүр болон нүд угаагчтай.

“Болдтөмөр Ерөө гол” (БТЕГ) ХХК-ийн Баянгол уурхайн төмрийн хүдрийг ил аргаар олборлох төслийн 2022 оны байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний биелэлтийн тайлан.

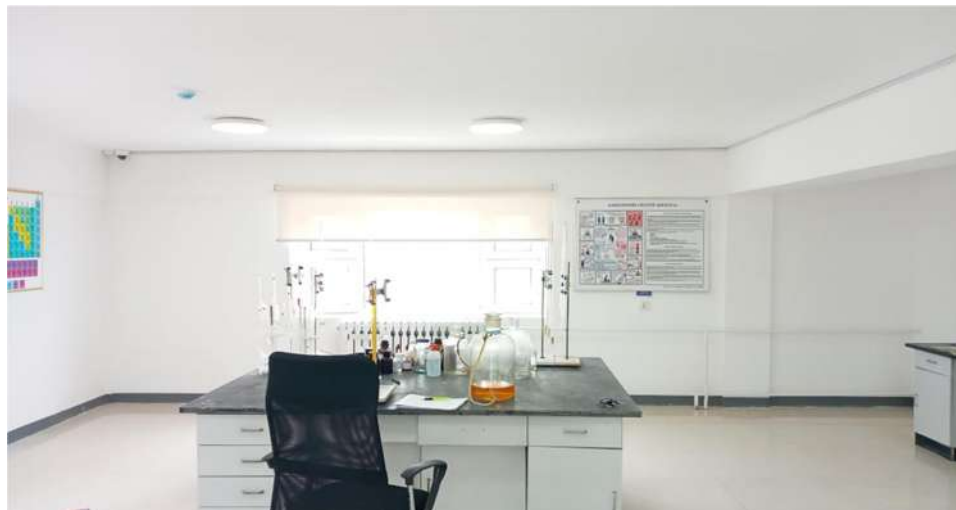
3.1 Болд төмөр Ерөө гол ХХК-ийн Баянгол уурхайн Химийн лабораторид нь их дээд сургууль төгссөн мэргэжлийн диплом үнэмлэхтэй химич нар химийн бодистой харьцан ажилдаг. Ажилтнуудыг жил бүр ажил эхлэхээс өмнө тогтмол химийн хорт болон аюултай бодистой ажиллах аюулгүй ажиллагааны сургалтанд хамруулдаг.

Мөн үйлдвэрлэлийн осол хурц хордлого, гамшигаас хамгаалах, галын аюулгүй байдал, анхны тусламж үзүүлэх зэрэг сургалтанд хамруулдаг.

№	Нэр мэргэжил	Албан тушаал	Мэргэжил
1	Т. Баттулга	Химийн инженер	Химич
2	Ц. Цэнгэлжаргал	Лаборант	Химич
3	Н. Халиунаа	Лаборант	Химич

Зураг-7.10. Баянгол уурхайн Химийн лабораторийн шинжилгээний өрөө.

“Болдтөмөр Ерөө гол” (БТЕГ) ХХК-ийн Баянгол уурхайн төмрийн хүдрийг ил аргаар олборлох төслийн 2022 оны байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний биелэлтийн тайлан.

Зураг-7.11. Хамгаалах хувцас хэрэгсэл болон саармагжуулах бодис урвалж. Гал унтраах хэрэгсэл болон Химийн бодисоос хамгаалах эд материалын бүртгэл.

3.4 Гал унтраах хэрэгсэл болон химийн бодисоос хамгаалах эд материалын бүртгэл.

№	Гал унтраах хэрэгсэл				
	Хүрз	Сүх	Гроссон шүүр	Галын хор	Хувин
Тоо ширхэг	1	1	1	4	3

№	Химийн бодисоос хамгаалах хувцас хэрэгсэл, эд материал				
	Хүчил шүлтээс хамгаалах комбинзон	Хүчил шүлтээс хамгаалах бээлий	Хорт хийн хошуувч	Саармагжуулах шохой	Нүдний шил
Тоо ширхэг	4	6	3	100 кг	3

“Болдгөмөр Ерөө гол” (БТЕГ) ХХК-ийн Баянгол уурхайн төмрийн хүдрийг ил аргаар олборлох төслийн 2022 оны байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний биелэлтийн тайлан.

Хүснэгт-7.2. Баянгол уурхайн Химийн лабораторийн 2022 оны химийн бодисын зарцуулалтын тайлан

	Химийн бодисын нэр	Химийн томъёо	Кас номер	Хэмжих нэгж	Эхний үлдэгдэл	Хэрэглэсэн хэмжээ	Эцсийн үлдэгдэл
1	Аммоны гидроксид	NH ₄ OH	7664-41-7	Кг	42	20	22
2	Аммоний оксалат	C ₂ H ₈ N ₂ O ₄ *H ₂ O	6009-70-7	Кг	1	1	0
3	Аммоны карбонат	CH ₈ N ₂ O ₃	506-87-6	Кг	0.5	0.5	0
4	Аммони төмрийн сульфат	(NH ₄) ₂ Fe(SO ₄) ₂ ·6H ₂ O	10045-89-3	Кг	0.33	0	0.33
5	Аммоны молибдат	(NH ₄) ₂ Mo ₇ O ₂₄ ·4H ₂ O	12054-85-2	Кг	3.9	0	3.9
6	Аммонийн	NH ₄ NO ₃	6484-52-2	Кг	1	1	0
7	Аммоны нитрат	C ₂ H ₅ O ₂ NH ₄	631-61-8	Кг	1	0	1
8	Аммонийн персульфат	(NH ₄) ₂ S ₂ O ₈	7727-54-0	Кг	0.3	0	0.3
9	Аммонийн хлорид	NH ₄ Cl	12125-02-9	Кг	0.2	0.2	0
10	Азотын хүчил	HNO ₃	7697-37-2	Кг	80	40	40
11	Аскорбины хүчил	C ₆ H ₈ O ₆	50-81-7	Кг	7	0	7
12	Барийн хлорид	BaCl ₂	10361-37-2	Кг	0.02	0.02	0
13	Борын хүчил	H ₃ BO ₃	10043-35-3	Кг	1.8	0	1.8
14	Ванадын оксид	V ₂ O ₅	1314-62-1	Кг	0.35	0.35	0
15	Глицерин	HOCH ₂ - CHОНCH ₂ OH	56-81-5	Кг	3.5	0	3.5
16	Давсны хүчил	HCl	7647-01-0	Кг	290	230	60
17	Дарсны хүчил	C ₄ H ₆ O ₆	526-83-0	Кг	10	2	8
18	Зэсийн оксид	CuO	1317-38-0	Кг	0.005	0.5	0
19	Зэсийн сульфат	CuSO ₄ ·5H ₂ O	7758-99-8	Кг	2.5	2.5	0
20	Иод	I ₂	7553-56-2	Кг	0.2	0.2	0
21	Калийн гидроксид	KOH	1310-58-3	Кг	3	0	3
22	Калийн дигидрофосфат	KH ₂ PO ₄	7778-77-0	Кг	6.4	6.4	0
23	Калийн дихромат	K ₂ Cr ₂ O ₇	7778-50-9	Кг	7.5	0.5	7
24	Калийн иодид	KI	7681-11-0	Кг	3.5	3.5	0
25	Калийн иодат	KIO ₃	5-6-7758	Кг	3	3	0
26	Калийн нитрат	KNO ₃	7757-79-1	Кг	0.89	0.89	0
27	Калийн перманганат	KMnO ₄	7722-64-7	Кг	2.2	0	2.2
28	Калийн персульфат	K ₂ S ₂ O ₈	7727-21-1	Кг	0.1	0.1	0
29	Калийн сульфат	K ₂ SO ₄	7778-80-5	Кг	1.5	1.5	0
30	Калийн тиоцианид (калийн роданид)	KSCN	333-20-0	Кг	0.75	0.75	0
31	Калийн фторид	KF·2H ₂ O	7789-23-3	Кг	0.03	0.03	0
32	Калийн хлорид	KCl	7447-40-7	Кг	0.5	0	0.5
33	Кальцийн гидроксид	Ca(OH) ₂	1305-62-0	Кг	2	2	0
34	Кальцийн карбонат	CaCO ₃	2836-50-00	Кг	1	1	0
35	Кальцийн оксид	CaO	1305-78-8	Кг	1.6	1.6	0
36	Кальцийн хлорид	CaCl ₂	10043-52-4	Кг	1.6	1.6	0
37	Магний хлорид	MgCl ₂	14989-29-8	Кг	1	1	0
38	Манганы сульфат	MnSO ₄	7785-87-7	Кг	0.25	0.25	0
39	Мөнгөний нитрат	AgNO ₃	7761-88-8	Кг	0.049	0.049	0
40	Натрийн азид	NaN ₃	26628-22-8	Кг	0.025	0.025	0
41	Натрийн ацетат	CH ₃ COONa	127-09-3	Кг	0.4	0	0.4
42	Натрийн вольфрамат	Na ₂ WO ₄ ·2H ₂ O	10213-10-2	Кг	4.5	1.5	3
43	Натрийн гидроксид	NaOH	1310-73-2	Кг	51.68	1.68	50
44	Натрийн нитрит	NaNO ₂	7632-00-0	Кг	0.294	0.294	0
45	Натрийн салицилат	C ₇ H ₅ NaNO ₃	54-21-7	Кг	0.245	0.245	0
46	Натрийн сульфат	Na ₂ SO ₄	7757-82-6	Кг	0.5	0.5	0
47	Натрийн тетраборат	Na ₂ B ₄ O ₇ ·10H ₂ O	1303-96-4	Кг	1.5	0	1.5
48	Натрийн хлорид	NaCl	7647-14-5	Кг	0.8	0.8	0
49	Натрийн фторид	NaF	7681-79-4	Кг	0.4	0.4	0
50	Нимбэгний хүчил	C ₆ H ₈ O ₇ *H ₂ O	77-92-9	Кг	0.25	0.25	0
51	Перхлорын хүчил	HClO ₄	7601-90-3	Кг	2	2	0
52	Сахароз	C ₁₂ H ₂₂ O ₁₁	57-50-01	Кг	0.4	0.4	0
53	Салицилын хүчил	C ₇ H ₆ O ₃	69-72-7	Кг	0.995	0.995	0
54	5-сульфо-салицилын хүчил	C ₇ H ₆ O ₆ S*2H ₂ O	5965-83-3	Кг	0.05	0	0.05

“Болдтөмөр Ерөө гол” (БТЕГ) ХХК-ийн Баянгол уурхайн төмрийн хүдрийг ил аргаар олборлох төслийн 2022 оны байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний биелэлтийн тайлан.

55	Титаны хлорид	TiCl ₃	7705--07-09	КГ	17	0.5	16.5
56	Төмрийн оксид	Fe ₂ O ₃	1309-37-1	КГ	0.5	0.5	0
57	Устөрөгчийн хэт исэл	H ₂ O ₂	7722-84-1	КГ	11	0	11
58	Хартугалганы сульфат	PbSO ₄	7789-18-6	КГ	1.5	1.5	0
59	Хайлуур хүчил	HF	7664-39-3	КГ	4.3	0	4.3
60	Хурган чихний хүчил	C ₂ H ₂ O ₄	144-62-7	КГ	1	0	1
61	Хөнгөн цагааны хлорид	AlCl ₃ *6H ₂ O	7784-13-6	КГ	1	1	0
62	Хөнгөн цагааны сульфат	Al ₂ (SO ₄) ₃	10043-01-3	КГ	0.9	0.9	0
63	Хүхрийн хүчил	H ₂ SO ₄	7664-93-9	КГ	386	221	164
64	Цагаан тугалганы хлорид	SnCl ₂	7772-99-8	КГ	7.5	1.5	6
65	Цайрын оксид	ZnO	1314-13-2	КГ	1.5	1.5	0
66	Цардуул	(C ₆ H ₁₀ O ₅) _n	9005-25-8	КГ	2.449	0	2.449
67	Цууны хүчил	CH ₃ COOH	64-19-7	КГ	2.8	0	2.8
68	Фосфорын хүчил	H ₃ PO ₄	7664-38-2	КГ	391	213	176
69	Этилийн спирт	C ₂ H ₅ OH	64-17-5	КГ	7	0	7
70	ЭДТА-Na ₂ (трилон Б)	C ₁₀ H ₁₄ N ₂ Na ₂ O ₈ ·2H ₂ O	6381-92-6	КГ	0.25	0	0.25
71	Дифениламиносульфанатнатри	C ₁₂ H ₁₀ NNaO ₃ S	749923-78-2	КГ	0.2	0.1	0.1
72	Метилоранж	C ₁₄ H ₁₄ N ₃ NaO ₃ S	502-02-3	КГ	0.599	0	0.599
73	Метилийн улаан	C ₁₅ H ₁₃ N ₃ O ₂	493-52-7	КГ	0.025	0	0.025

Энэ хүрээнд манай байгууллага нь Химийн хорт болон аюултай бодисын тухай хуулийн 2-р бүлгийн 8.1-р зүйлд заасанчлан үйл ажиллагааны явцад гарч буй сав баглаа боодлын хаягдлыг хүний эрүүл мэнд, байгаль орчин, мал амьтанд учруулж болох сөрөг нөлөөллөөс урьдчилан сэргийлэх бүхий л арга аргачлалыг авч хэрэгжүүлэн ажиллаж байна. Химийн лабораторийн үйл ажиллагааны явцад үүссэн аюултай ангилалд багтах (БОАЖСайдын 2017.12.12-ны өдрийн А/349 тоот тушаалын хавсралтаар батлагдсан “Эх үүсвэрээс гарах хог хаягдлын кодчилсон жагсаалт, тэдгээрийн зэрэглэл”-ийн дагуу) шингэн болон хатуу буюу сав баглаа боодлын гэсэн 2 төрлийн хаягдал гарч байна. Тэдгээрийг хоргүйжүүлэн саармагжуулаад, дахин боловсруулах эрх бүхий байгууллагад шилжүүлэх тухай №2019/ХХ-ЦТ/БТЕГ тоот гэрээг “Цэцүүх трейд” ХХК-тай байгуулж, хамтран ажиллаж байна. Гэрээнд заасны дагуу сав, баглаа боодлын аюултай хог хаягдлыг шилжүүлэх болон дахин боловсруулалтад шаардлагатай зардлыг манай компани бүрэн хариуцан ажиллаж байн. Энэхүү гэрээний хуулбарыг хавсралтаар үзүүлсэн болно.

1.1 Хадгалах

Төмрийн хүдрийн шинжилгээнд хэрэглэгддэг гол бодисууд нь давсны, фосфорын, хүхрийн хүчлүүд юм. Фосфорын хүчил нь шилэн савлагаатай (500 мл), хүхрийн болон давсны хүчил нь тус бүр хуванцар (1000 мл) савлагаатай. Туршилтын явцад ашиглагдсан химийн бодисын савыг чөлөөт шингэнээс нь түүнийг саармагжуулах үйлчилгээтэй уусмалаар (техникийн сод, шохой) 3 удаа зайлж саармагжуулан, хатааж, устгах хүртэл түр хадгалан ажиллаж байна.

Химийн бодисын хог хаягдлыг хадгалахад дараахь шаардлагуудыг мөрдлөгө болгон ажиллаж байна. Үүнд:

1. Химийн хортой аюултай хаягдлыг шинж чанар, онцлогоос нь хамааруулж төрөлжүүлэн ангилж, ахуйн гаралтай хог хаягдлаас тусад нь хадгалах
2. Эх үүсвэрээс гарсан химийн хортой болон аюултай хог хаягдлыг ангилан ялгаж, харуул хамгаалалт бүхий бүсэд, тусгайлан хашаа татсан талбайд битүүмжлэн хадгалах
3. Аюултай хортой хог хаягдлыг тухайн хог хаягдлын химийн шинж чанар, онцлогоос хамаарч, үүсч болох эрсдлийг бууруулах нөхцлийг бүрдүүлж хадгалах

“Болдтөмөр Ерөө гол” (БТЕГ) ХХК-ийн Баянгол уурхайн төмрийн хүдрийг ил аргаар олборлох төслийн 2022 оны байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний биелэлтийн тайлан.

4. Аюултай хог хаягдлыг зайлуулсны дараа түүнийг цуглуулсан, хадгалсан газрыг хоргүй болгож, хүний эрүүл мэнд, мал, амьтан, ургамал, байгаль орчинд сөрөг нөлөөгүй байлгах арга хэмжээг авч ажиллаж байна.
5. Аюултай хог хаягдал хадгалах байр нь орчиндоо сөрөг нөлөө үзүүлэхгүй, бусдад ашиглагдахгүй байх нөхцлийг хангаж ажилласан.
6. Аюултай хог хаягдлыг түр хадгалах байранд гал гарах, санамсаргүй тохиолдлоор хаягдал асгарах, уурших болон гэнэтийн бусад тохиолдлын үед аюулгүй, хоргүй болгоход ашиглах багаж, хэрэгслийг бэлтгэж ажиллаж байна.

Зураг-7.12. Химийн бодисын савыг түр хадгалж буй байдал

Зураг-7.13. Чөлөөт шингэнээс саармагжуулж буй байдал

4.2 Химийн бодисын хог хаягдлыг тээвэрлэх

Химийн бодисын хог хаягдлыг тээвэрлэхдээ дараахь шаардлагуудыг мөрдлөгө болгон ажиллаж байна.

4.2.1 Аюултай хог хаягдлыг тээвэрлэх үйл ажиллагааг Аюултай хог хаягдлын импорт, хил дамжуулан тээвэрлэлтийг хориглох, экспортлох тухай хуулийн дагуу болон олон улсад мөрдөж буй гэрээ, хэлэлцээрийн шаардлагын дагуу хэрэгжүүлж байна.

4.2.2 Аюултай хог хаягдлыг хүний эрүүл мэнд, мал, амьтан, ургамал, байгаль орчинд сөрөг нөлөөгүй байх, тээвэрлэлтийн аюулгүй байдлыг хангасны үндсэн дээр тусгайлан тоногдсон тээврийн хэрэгслээр тээвэрлэж ажиллаа.

“Болдтөмөр Ерөө гол” (БТЕГ) ХХК-ийн Баянгол уурхайн төмрийн хүдрийг ил аргаар олборлох төслийн 2022 оны байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний биелэлтийн тайлан.

4.2.3 Аюултай хог хаягдлыг зөвхөн дангаар тээвэрлэж байна.

4.2.4 Аюултай хог хаягдлыг тээвэрлэхдээ тусгай сэрэмжлүүлэх тэмдэгтэй тээврийн хэрэгсэлээр тээвэрлэж ажиллаа.

4.2.5 Аюултай хог хаягдлыг холбогдох мэргэжлийн байгууллагатай урьдчилан тохиролцож, тогтоосон зам /маршрут/-аар тэдний хяналтын дор тээвэрлэж ажиллаа.

4.2.6 Аюултай хог хаягдлыг эх үүсвэрээс нь эцсийн газар хүртэл тээвэрлэх ажиллагааг байгууллагын аюултай хог хаягдлыг устгах комиссын хяналтан доор хийж гүйцэтгэлээ.

4.2.7 Аюултай хог хаягдлыг тээвэрлэж дууссан даруй тээврийн хэрэгслийг аюулгүй хоргүй болгож ажиллаа.

Зураг-7.14. Хог хаягдлыг тээвэрлэх тээврийн хэрэгсэл

Химийн лабораторийн үйл ажиллагааны явцад үүссэн хог, хаягдал нь Байгаль орчин аялал жуулчлалын сайдын 2017.12.12-ны өдрийн А/349 тоот тушаалын хавсралтаар батлагдсан “Эх үүсвэрээс гарах хог хаягдлын кодчилсон жагсаалт, тэдгээрийн зэрэглэл”-ийн дагуу аюултай ангилалд багтах шингэн болон хатуу буюу сав баглаа боодлын (хуванцар ба шил) гэсэн 2 төрлийн хаягдал гарч байна. Хуванцар савны хаягдлыг дахин боловсруулах эрх бүхий байгууллагад шилжүүлэх тухай №2019/ХХ-ЦТ/БТЕГ тоот гэрээг “Цэцүүх трейд” ХХК-тай байгуулж, хамтран ажиллаж байна. Тус гэрээнд заасан нөхцлийн дагуу шил саванд байх хорт болон аюултай бодисын үлдэгдэл, чөлөөт шингэнийг зайлуулах чадвар бүхий буюу саармагжуулах үйлчлэл бүхий бодисын уусмалаар хоргүйжүүлэн саармагжуулаад, эзэмшлийн эрхийг шилжүүлэх хүртэл лабораторийн нөхцөлд хадгалж байна (зураг 1 ба 2). Сав баглаа боодлыг шилжүүлэхдээ дагалдах бичгийг 3 хувь үйлдэн, химийн лаборатори, тээврийн жолооч, дахин боловсруулах үйлдвэрт тус бүр 1 хувь хадгалуулж ажиллаж байна (2-р хавсралт). Гэрээ ёсоор сав, баглаа боодлын аюултай хог хаягдлыг шилжүүлэх болон дахин боловсруулалтад шаардлагатай зардлыг манай компани бүрэн хариуцан ажиллаж байна. Гэрээний хуулбар болон хог хаягдал шилжүүлсэн актыг хавсралт хэсэгт хавсаргав.

Химийн бодис асгарсан үед авах арга хэмжээ

№	Химийн бодисын нэр төрөл	Тодорхойлолт	Савлагаа, мл	Авах арга хэмжээ
1	Ацетон, этилийн спирт,	37.8 ⁰ С-аас дээш хэмд ноцож, богино	500	Шингэн бодис

“Болдтөмөр Ерөө гол” (БТЕГ) ХХК-ийн Баянгол уурхайн төмрийн хүдрийг ил аргаар олборлох төслийн 2022 оны байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний биелэлтийн тайлан.

	метилын спирт, гексан, диэтилийн эфир, толуол зэрэг шатамхай шингэн асгарах	хугацаанд хурдан ууршдаг		асгарсан үед ашиглах иж бүрдэл
2	Шатамхай бус органик шингэн асгарах	Шатамхай бус, дэгдэмхий шингэний алдагдлаас үүсэх гол аюул нь	1000	Хатуу бодис асгарсан үед ашиглах иж бүрдэл
3	Давсны хүчил, хүхрийн хүчил, фосфорын хүчил болон бусад эрдэс хүчил асгарах	Гол нь идэмхий, түлэмхий. Шингэрүүлсэн уусмалууд нь арьсыг түлдэг бол концентрацитай хүчил нь устай урвалд орж тэсэрдэг. Фторт устөрөгчийн хүчил нь арьсанд гүн нэвтэрч эд эсийг түлдэг.	1000	
4	Шүлт асгарах	Хүчлийн адил идэмхий чанартай. Шингэрүүлсэн уусмалууд нь арьсыг гэмтээдэг бол өндөр концентрацитай уусмал нь түлдэг. Баяжуулсан алкали нэгдлүүд нь арьсанд гүн нэвтэрч эд эсийг түлдэг.	1000	
5	Исэлдүүлэгч асгарах (хөнгөн цагааны нитрат, аммонийн персульфат, барийн хэт исэл, устөрөгчийн хэт исэл)	Исэлдүүлэгч бодис нь органик уусгагч болон шатамхай материалд гал авалцана. Мөн арьс, амьсгалын замын цочроогчид юм.	1000	
6	Онцгой хортой бодис асгарах (цианид болон сульфидын давсууд, гидридууд)	Онцгой хортой химийн бодис нь төв мэдрэлийн системийг гэмтээх, нөхөн үржлийн устгагч хортой бодис, мутаци үүсгэгч хүчил зүйл зэрэг архаг өвчин үүсгэгчийг агуулдаг.	100	
7	Агаар усанд идэвхитэй химийн бодис асгарах (шүлтийн металлууд, металлын гидрид)	Эдгээр бодисууд нь онцгой хор аюултай, ус, агаарт хурдан үйлчлэлд ордог, хор ялгаруулдаг бүтээгдэхүүнүүд ба ихэнхи тохиолдолд ус агаарт өөрөө авалцан ноцдог материалууд байдаг.	100	Тусгай иж бүрдэл шаардана.
8	Бага аюултай бодис асгарах (хлоридууд, кальцийн хлорид, шингэн, этиленгликоль, тоснууд)	Асгарсан хэмжээнээс үл хамаарч шаардлагатай иж бүрдэл, хэрэгсэлтэй, сургалтанд хамрагдсан ажилтан цэвэрлэж болно.	-	Шингэн бодис асгарсан үед ашиглах иж бүрдэл Хатуу бодис асгарсан үед ашиглах иж бүрдэл

“Болдгомор Ерөө гол” (БТЕГ) ХХК-ийн Баянгол уурхайн төмрийн хүдрийг ил аргаар олборлох төслийн 2022 оны байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний биелэлтийн тайлан.

Хүснэгт-7.3. Химийн эрсдлийн менежментийн биелэлт

Болзошгүй аюул, осол, сөрөг нөлөөлөл	Удьячлан сэргийлэх арга хэмжээ	Арга хэмжээний цар, хэмжээ	Тоо хэмжээ	Нэгж зардал, мян.төг	Нийт зардал, мян.төг	Хэрэгжүүлэх хугацаа, давтамж	Баримтлах эрх зүйн баримт бичиг	Биелэлт
ХИМИЙН БОДИСЫН ЭРСДЭЛИЙН ҮНЭЛГЭЭ								
Химийн бодисыг тээвэрлэх явцад химийн бодис асгарах, шил сав, багалаа боодол гэмтэх, хагарах, химийн бодис алдагдах	-Тогтоосон маршрутын дагуу, заасан замаар тээвэрлэх	Дотоод лабораторын үйл ажиллагааны хэмжээнд	-	600000	600000		ХБХА-ын лавлах мэдээлэлд заагдсан хадгалах нөхцөлийг хангах, химийн бодисын тухай хууль тогтоомж, дүрэм журмыг мөрдөх	Химийн бодисын тээвэрлэлийг тогтсон маршрутын дагуу товолсон хугацаанд тээвэрлэн ажилладаг.
	-Тээвэрлэх явцад байгаль цаг уурын нөлөөллийг судлах							Тээвэрлэлт хийхээс өмнө байгаль цаг уурын нөлөөлөлийг урьдчилан судалсны үндсэн дээр тээвэрлэлтийг гүйцэтгэдэг.
	-Тээврийн хэрэгслийн техникийн бүрэн бүтэн байдалд хяналт тавих							Химийн бодисыг тээвэрлэлтийн аюулгүй байдлыг хангасан, тусгайлан тоногдсон тээврийн хэрэгслээр тээвэрлэн ажилладаг.
	-Тусгай зориулалтын тээврийн хэрэгслээр тээвэрлэх							Химийн бодисыг тусгайлан зориулсан химийн мэргэжилтнүүд хүлээн авч ажилладаг.
	-Зөвхөн бодис тусгайлан хүлээн авах нярав, нягтланд хүлээлгэн өгөх							
Химийн бодис алдагдах, хоорондоо урвалд орж хүний эрүүл мэнд болон	Агуулахын барилга байгууламж стандартын дагуу хийгдсэн байх				1,850,000		Химийн хорт болон аюултай бодис, бүтээгдэхүүний агуулах. Ерөнхий шаардлага MNS 6458:2014	Агуулахын барилга байгууламж нь Химийн хорт болон аюултай бодис, бүтээгдэхүүний агуулах. Ерөнхий шаардлага MNS 6458:2014 дагуу мөрдлөгө болгон ажилладаг. Хавсралт тайлангийн 2-р хэсгийг харна уу.

“Болдтөмөр Ерөө гол” (БТЕГ) ХХК-ийн Баянгол уурхайн төмрийн хүдрийг ил аргаар олборлох төслийн 2022 оны байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний биелэлтийн тайлан.

байгаль орчин, эд материалын хохирол учруулах, мөн химийн бодисын шинж чанар алдагдах, цахилгааны болон галын аюул үүсэх	Цахилгааны аюулгүй байдлыг хангах	-	-		2022 оны туршид өдөр бүр	Цахилгааны болон галын аюулгүй байдлыг хангах журам боловсруулан ажилладаг.
	ХБХА-ын лавлах мэдээлэлд заагдсан хадгалах нөхцлийг хангах					Химийн бодисын агуулахад хадгалагдаж буй химийн бодисын шинж чанараас хамааран хамт хадгалж болох, болохгүй нийцлийг баримтлан хадгалж байна.
	Эмнэлгийн анхан шатны тусламжын хэрэгсэлтэй байх		50000			Ослын үеийн бэлэн байдлын төлөвлөгөө боловсруулан ажилладаг.
	Гал унтраах тоног төхөөрөмж хэрэгсэлтэй байх					Цахилгааны болон галын аюулгүй байдлыг хангах журам боловсруулан ажилладаг.
	Химийн бодис асгарах, алдагдах үед ашиглах хэрэгсэлтэй байх		1500000			Химийн бодис асгарах алдагдах үед ашиглах тусгай зориулалтын хэрэгсэлтэй. Хавсралт тайлангийн 2-р хэсгийг харна уу.
	Анхааруулах, заах, хориглох тэмдэг тэмдэглэгээтэй байх					Анхааруулах, заах, хориглох тэмдэг тэмдэглэгээтэй. Хавсралт тайлангийн 2-р хэсгийг харна уу.
	Нэг бүрийн хамгаалах хэрэгсэлтэй байх		300000			Нэг бүрийн хамгаалах хэрэгсэлээр бүрэн ханган ажилладаг. Хавсралт тайлангийн 3.3-р хэсгийг харна уу.
Химийн бодисын хаягдалд байгаль орчин хүн амьтны эрүүл мэндэд сөргөөр	Химийн хорт болон аюултай бодисыг хадгалах, тээвэрлэх, ашиглах, устгах үйл ажиллагааг зохих шаардлагын дагуу явуулах			600,000		Тээвэрлэлтийг зориулалтын тээврийн хэрэгслээр хийх бөгөөд лабораторийн үйл ажиллагаанаас үүссэн химийн бодисоор борирдсон усыг саармагжуулдаг. Химийн бодисын ашигласан хуванцар савыг нийлүүлэгчид буцаадаг. Хавсралт тайлангийн 3 болон 4 хэсгийг харна уу.

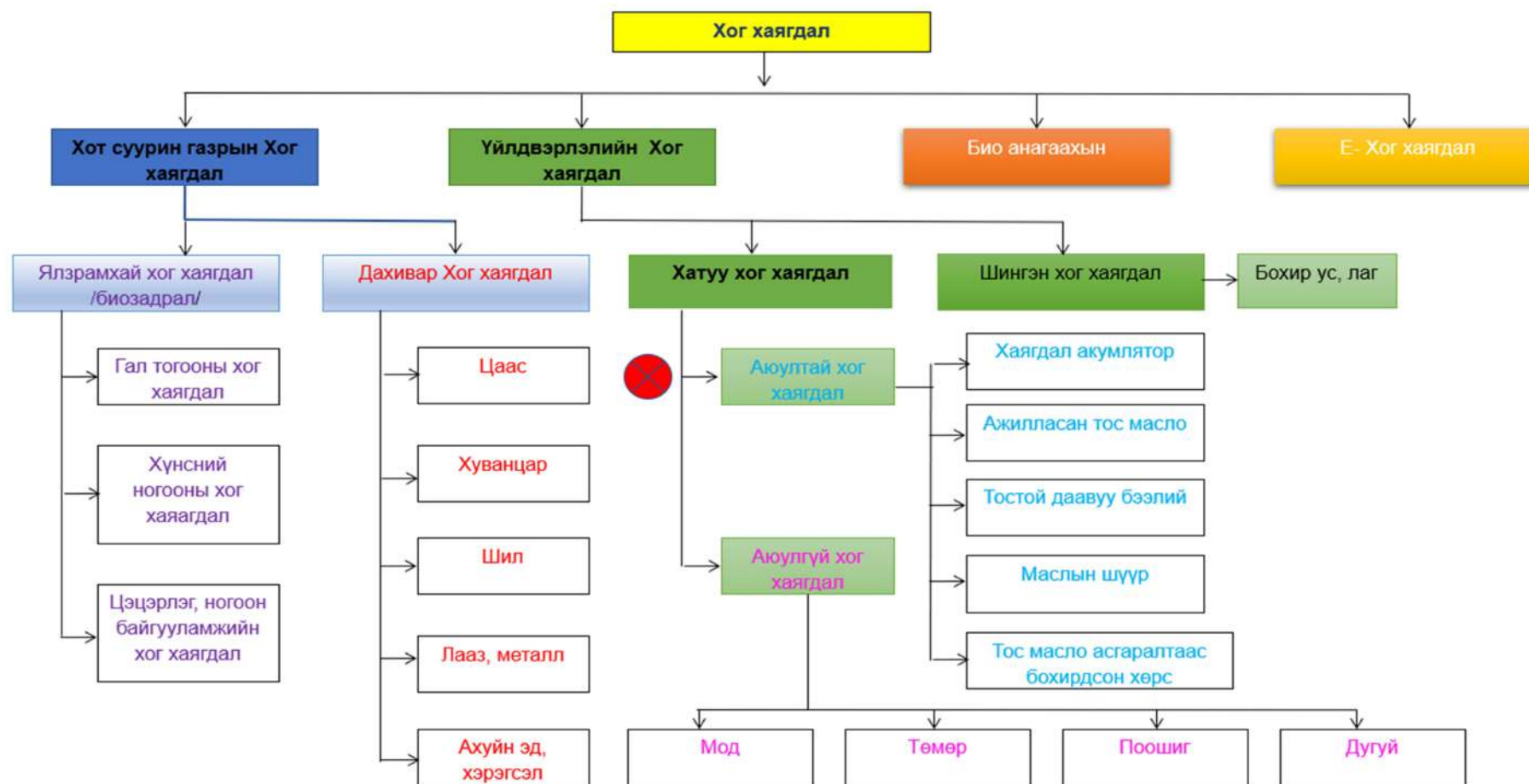
“Болдтөмөр Ерөө гол” (БТЕГ) ХХК-ийн Баянгол уурхайн төмрийн хүдрийг ил аргаар олборлох төслийн 2022 оны байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний биелэлтийн тайлан.

нөлөөлөх	Химийн бодисын хаягдлыг хамгийн бага хэмжээнд байлгах, түүнийг саармагжуулах						Баянгол уурхайн Химийн лабораторид нийт 43 нэр төрлийн химийн бодисыг ашиглаж байна. Аливаа химийн бодисыг уурхайн талбайд нэвтрүүлэхдээ тухайн химийн бодисын хэрэглэгдэх төсөл, хэмжээг нарийвчлан шалгадаг.
	Химийн бодисын шингэн хаягдлыг усаар, дараа нь техникийн содаар саармагжуулж, ил задгай урсгахгүй байх	-		200000			Лабораторийн үйл ажиллагаанаас гарсан химийн бодисоор бохирдсон хүчиллэг усын техникийн содоор саармагжуулж бохир ус цэвэрлэх байгууламжруу нийлүүлдэг. Хавсралт тайлангийн 4 хэсгийг харна уу.
	Химийн бодисын шил сав, баглаа боодлын хаягдлын чөлөөт шингэнийг техникийн содаар саармагжуулах						Химийн бодисын шил савыг техникийн содоор саармагжуулж цэвэрлэсний дараа нийлүүлэгчрүү нь буцаан явуулдаг. Хавсралт тайлангийн 4 хэсгийг харна уу.
	Хуванцар савны хаягдлыг дахин боловсруулах үйлдвэрт шилжүүлэх						Химийн бодисын хэрэглсэн сав багалаа боодлын хаягдлыг нийлүүлэгчрүү буцаан явуулдаг. Хавсралт тайлангийн 4 хэсгийг харна уу.
	Химийн бодисын үлдэгдэл, хаягдлыг устгах ажлыг холбогдох хууль тогтоомжийн дагуу гүйцэтгэх						Химийн бодисын үлдэгдэл, хаягдлыг устгахгүйгээр дахин ашиглах чиглэлд ажиллаж байна.
Нийт			2,650,000	3,050,000			

“Болдгөмөр Ерөө гол” (БТЕГ) ХХК-ийн Баянгол уурхайн төмрийн хүдрийг ил аргаар олборлох төслийн 2022 оны байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний биелэлтийн тайлан.

НАЙМ. ХОГ, ХАЯГДЛЫН МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ БИЕЛЭЛТ

Схем-8.1. Баянгол уурхайн төслөөс дараах хог хаягдыг ангилан ялгах зураглал.

“Болдтөмөр Ерөө гол” (БТЕГ) ХХК-ийн Баянгол уурхайн төмрийн хүдрийг ил аргаар олборлох төслийн 2022 оны байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний биелэлтийн тайлан.

Хүснэгт-8.1. Хог хаягдлыг бууруулах чиглэлээр хийсэн ажил.

Х.Х ангилал	Авч хэрэгжүүлсэн арга хэмжээ	Ажлын хэмжээ	Төлөвлөгөө /мян.төг/	Гүйцэтгэл /мян.төг/
	Ажилчдын гал тогооноос жилдээ 20-25тн ногооны хальс гардаг бөгөөд энэ нь гал тогооноос гарах хог хаягдлын 33%-ийг эзэлдэг. Ногооны хальсаар бордоо хийх аргыг судлан, компост бордоо хийх, турших ажлыг амжилттай хэрэгжүүлж байна.	4422кг	5000.0	1 749.00
Ахуйн	Төслийн талбайд хийгдэх их цэвэрлэгээний хуваарийг Баянгол уурхайн Гүйцэтгэх захиралаар 2022 оны 4 сарын 21-ний өдөр шинэчлэн батлуулж хуваарийн дагуу Баянгол уурхайн бүх алба хэлтсүүд болон туслан гүйцэтгэгч компаниудыг хамруулан нийт 160 гаруй ажилтнуудаар 12 удаа төлөвлөгөөт цэвэрлэгээг зохион байгуулж ажилласан байна. Үүнд Нэгдсэн хогийн цэг, Шингэн хог хаягдлын цэг, Уст цэг (Хандгайт гол, Баянгол гол, Булгийн гол), Тээврийн зам дагуу, 1- ээр пост , 11- ээр пост, Хандгайт дэнжээс Депо хүртэл ойр орчмын талбайн хогийг цэвэрлүүлсэн ба 80 гаруй шуудай гялгар уутны хог, Хаягдал дугуй, төмөр, мод , гэх мэт үйлдвэрлэл болон ахуйн гаралтай 30 гаруй тн хог хаягдлыг түүж цэвэрлэн нэгдсэн хогийн цэгт төвлөрүүлэн, дарж булшлах ажлыг зохион байгуулж ажиллалаа.	30тн	2000.00	ҮАЗ

“Болдтөмөр Ерөө гол” (БТЕГ) ХХК-ийн Баянгол уурхайн төмрийн хүдрийг ил аргаар олборлох төслийн 2022 оны байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний биелэлтийн тайлан.

	<p>Төслийн хэмжээнд үйлдвэрлэлийн үйл ажиллагаанаас гарах хог хаягдлыг схем-8.1-н дагуу ангилан ялгаж, дахин ашиглах боломжтой хог хаягдлыг дахин ашиглаж, мөн 2догч түүхий эдийн компанид нийлүүлэх үйл ажиллагааг зохион байгуулж ирсэн. Төслөөс гарч буй дахин ашиглах боломжтой хог хаягдлыг дараах байдлаар дахин ашиглаж байна. Үүнд:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Гал тогооноос гарах ногооны хальсаар компост хийх ✓ БУЦБ-аас гарах саарал усаар зам талбай, ногоон байгууламжийн усалгаа хийх ✓ Хаягдал төмрийг хашаа хайс хийх ажилд дахин ашиглах ✓ Модны хаягдлыг өөрийн уурын зуух болон орон нутгийн иргэдийн түлшний хэрэгцээнд өгөх ✓ Хаягдал поошигийг орон нутгийг иргэдэд зарж борлуулах ✓ Хуванцар савыг ус хэмнэх үйл ажиллагаанд буюу 00-н почкинд 1л хуванцар савтай ус байршуулах зэрэг ажилд дахин ашигладаг. 	-	-	-
Үйлдвэрлэлийн	Тайлант онд 194тн ажилласан тос маслыг “Алтан-Оршихуй” ХХК-д, 426ш хаягдал аккумуляторыг “Эвсэл эрч хүч”ХХК, 2190 кг хуванцар савыг “Хэт жолоо”ХХК-тай тус тус гэрээ байгуулан, нийлүүлж ажилласан байна.	-	-	-
Аюултай	Тайлант онд химийн бодис худалдан авах гэрээг “Грийн химистри” ХХК-тай байгуулж, сав баглаа боодлоос гарах хог хаягдлыг гэрээний дагуу буцаан нийлүүлж ажиллах ажлыг зохион байгуулж ажилласан. (хавсралт хэсэгт гэрээ, дагалдах хуудсыг хавсаргав)	-	-	-
Нийт			7000.0	1 749.0

“Болдтөмөр Ерөө гол” (БТЕГ) ХХК-ийн Баянгол уурхайн төмрийн хүдрийг ил аргаар олборлох төслийн 2022 оны байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний биелэлтийн тайлан.

1. Ажилчдын гал тогооноос жилдээ 20-25тн ногооны хальс гардаг бөгөөд энэ нь гал тогооноос гарах хог хаягдлын 35%-ийг эзэлдэг. Ногооны хальсаар бордоо хийх аргыг судлан, компост бордоо хийх, турших ажлыг эхлүүлээд байна. Тайлант онд **23тн** ногооны хальсаар бордоо хийх ажлыг зохион байгуулж ажилласан байна.

Хүснэгт-8.2. Гал тогооны хаягдал.

Хаягдлын нэр	1 сар	2 сар	3 сар	4 сар	5 сар	6 сар	7 сар	8 сар	9 сар	10 сар	Нийт
Хоолны хаягдал	754.00	730	1166	2216.8	2685.6	1866	1772.5	2068	1803.5	1,143.00	16,205.40
Хуурай хаягдал	599	346	676.8	1552.2	2186.6	931	909.5	921	878	489.20	9489.3
Хуванцар	156.3	77.6	295.6	244.2	240.6	474	2055.6	598	411.5	328.80	4882.2
Ногооны хальс	1672	1095	2028	3133.1	2368.8	2977	3089	3002	2802.5	1,644.70	23812.1
Яс	1210	808	1055	1936	1754	1953	2103	2069	1927.5	1,506.00	16321.5
Нийт	4,391.30	3056.6	5221.4	9082.3	9235.6	8201	9929.6	8658	7823	5,111.70	70,710.50

Хүснэгт-8.2. Компост хийх ажлын зураглал.

№	Хийгдэх ажлууд	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	Ажил гүйцэтгэх хугацаа
		Бямба	Ням	Даваа	Мягмар	Лхагва	Пүрэв	Баасан	Бямба	Ням	Даваа	Мягмар	Лхагва	Пүрэв	Баасан	
1	Бордоо	Хугтах														3 цаг
2		Хийх														
3		Услагаа														
4	Ногооны хальс цуглуулах															3 цаг
5	Бууц хөвдөн хөрс татах		Сард 1 удаа													

Компост бордоо бэлтгэх үйл явц халах, хөрөх, боловсрох гэсэн гурван үе шатаас бүрдэнэ. Гэвч эдгээр үе шатууд төдийлөн сайн ялгарч харагддаггүй.

Халах үе шат: Компост бордоо бэлтгэх материалыг овоолсноос хойш гурав хоногийн дотор температур 60-70С хүрэх бөгөөд ихэнхдээ 2-3 долоо хоногийн турш энэ температур хадгалагдана. Ихэнх задралын процесс халах үе шатанд явагдана. Энэ үе шатанд ихэнхдээ түүний бактериуд идэвхтэй байна. Хялбар задардаг материалууд бактерийн нөлөөгөөр задрах явцад халалт үүсдэг. Өндөр температур нь

“Болдтөмөр Ерөө гол” (БТЕГ) ХХК-ийн Баянгол уурхайн төмрийн хүдрийг ил аргаар олборлох тослийн 2022 оны байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний биелэлтийн тайлан.

багсармал бордоо бэлтгэх процессын хэвийн бөгөөд чухал хэсэг нь юм. Энэхүү халалтын нөлөөгөөр ургамлын хортон шавьж, өвчин үүсгэгч, хог

“Болдтөмөр Ерөө гол” (БТЕГ) ХХК-ийн Баянгол уурхайн төмрийн хүдрийг ил аргаар олборлох төслийн 2022 оны байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний биелэлтийн тайлан.

ургамлын үр ба үндэс амьдрах чадвараа алддаг. Компост бордоо бэлтгэх процессын эхний энэ шатанд бактериуд популяцийн огцом өсөлтөөс болж хүчилтөрөгчийг маш ихээр шаарддаг. Овоолго өндөр температуртай болж байна гэдэг нь бактерийн өсөлтөнд хүрэлцэхүйц хэмжээний хүчилтөрөгч байгаагийн илрэл юм. Хэрэв овоолгонд агаар дутагдвал бактерийн өсөлт хөгжилт саатаж, овоогоос үмхий үнэр ханхалж эхэлдэг. Компост бордоо бэлтгэх явцад чийг маш чухал бөгөөд бактерийн үйл ажиллагаанд чийгтэй нөхцөл шаардагддаг. Халах үе шатанд биологийн маш их үйл ажиллагаа, эрчимтэй ууршилт явагдах тул ус хамгийн ихээр шаардагдана.

Хөрөлтийн үе шат: Овоолгон дахь материал бактерийн нөлөөгөөр задарч боловсрогдсоны дараагаар овоолгоны температур аажмаар 25-45С хүртэл буурна. Температур буурахад мөөгөнцөрүүд сүрэл, модон материалыг задалж эхэлнэ. Задралын процесс удаашрахад овоолгоны температур дахиж нэмэгддэггүй. Температур буурахад багсармал бордооны рН багасдаг.

Боловсрох шат: Боловсролтын шатанд шим тэжээлийн бодисууд эрдэс хэлбэрт шилжиж гумины хүчил, антибиотик үүснэ. Компост бордоо бэлтгэх энэ шатанд чийгийн улаан хорхой болон бусад хөрсний организмууд шилжин ирж амьдарч эхэлнэ. Энэ шатны төгсгөлд овоолго хөөж анхны эзэлхүүнийхээ бараг тэн хагастай тэнцүү болсон байх ба хар өнгөтэй, хэрэглэхэд бэлэн, үржил шимтэй хөрс болон хувирсан байна. Урт хугацаагаар хадгалах тутам, бордооны чанараа алдаж хөрсний бүтцийг сайжруулах чадвараа алдана. Боловсролтын шатанд багсармал бордоонд халалтын шатнаас харьцангуй бага ус чийг шаардагдана.

Үр дүн: Компост бордоо хийх ажил 7 сарын 06-ны өдрөөс эхэлсэн. Компост бордоонд ногооны хальс, 2-3 жил өнжсөн хөх бууц, хөвдөн хөрс, өвч, үртэс, хар шороо зэрэг материалуудыг зохимжит хэмжээгээр үе давхарга үүсгэн, 40-50см өндөртэй овоолго хэлбэрт оруулж, плёнкоор хучих ажил хийгдэнэ. Эхний компост бэлтгэсэнээс хойш 2 сарын дараа хутгаж, эргүүлэх явцад чийгийн улаан үзэгдэж эхэлсэн. Иймд 2-3 сарын дараа компост маань бүрэн задарч багсармал бордоо бэлэн боллоо гэж үзэж байна.

Зураг-8.1. Компост бэлтгэж буй байдал болон үр дүн.

“Болдтөмөр Ерөө гол” (БТЕГ) ХХК-ийн Баянгол уурхайн төмрийн хүдрийг ил аргаар олборлох төслийн 2022 оны байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний биелэлтийн тайлан.

Дүгнэлт: Монгол улсын ХХ-н ялгарлыг бүтэц, салбараар нь авч үзвэл эрчим хүч 64%, ХАА 31%, аж үйлдвэр 4%, хог хаягдал 1%-ийг эзэлдэг. Тайлант онд 23тн ногооны хальсаар бордоо хийж ажилласан. Хог хаягдлын хэмжээг багасгах нь ХХ-н ялгаралтыг бууруулахад тодорхой хэмжээний нөлөө үзүүлнэ гэж дүгнэж байна. Цаашид бид гал тогооноос гарч буй хаягдал ясыг бордоонд ашиглах туршилт судалгааны ажлыг хийхээр төлөвлөөд байна. Манай төслөөс жилд 19-20тн хаягдал яс гардаг. Энэ нь гал тогооноос гарах хог хаягдлын 26% орчмыг эзэлдэг. Хаягдал ясаар бордоо хийх ажил амжилттай болвол гал тогооноос гарах хаягдлыг 61%-иар бууруулж чадна гэж үзэж байна.

Хүснэгт-8.3. Зардлын задаргаа.

№	ТЭМ-ын нэр	Хэмжээ	Хэмжих нэгж	Нэгжийн үнэ ₮	Нийт үнэ ₮
1	Бетон шон	30	ширхэг	9,000	270,000
2	Төмөр өргөстэй тор (1 утастай)	120	метр	450	54,000
3	Бусад зардал				34,940
	Нийт				358,940
<i>Ажилчдын цалингийн зардал</i>					
№	Албан тушаал	Ажилчны тоо	Цалин ₮	ЭМ, НДШ ₮	Нийт цалин ₮
1	Байгал орчны инженер	1	187,550	23,444	210,994
2	Үйлчилгээний машин жолооч	1	20,427	2,553	22,981
3	Туслах ажилтан	3	358,442	44,805	403,247
	Нийт	5			1,339,519
<i>Техникийн зардал</i>					
№	Зардлын төрөл	Хэмжээ	Хэмжих нэгж	Нэгжийн үнэ ₮	Нийт үнэ ₮
1	Түлш	7	литр	3,690	25,443
2	Өртөг (76-08 СБА Бонго-3)	3	цаг	8,370	25,109
	Нийт				50,552
	Тайлбар. Байгал орчны инженер, туслах ажилтан нарыг нийт 1 өдөр, өдрийн 11 цаг ажилласан, үйлчилгээний машины жолоочийг нийт 3 цаг ажилласнаар цалингийн зардлыг тооцов.				

“Болдтөмөр Ерөө гол” (БТЕГ) ХХК-ийн Баянгол уурхайн төмрийн хүдрийг ил аргаар олборлох төслийн 2022 оны байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний биелэлтийн тайлан.

Нийт зардал (төгрөг)	1,749,012
-----------------------------	------------------

2. Төслийн талбайд хийгдэх их цэвэрлэгээний хуваарийг Баянгол уурхайн Гүйцэтгэх захиралаар 2022 оны 4 сарын 21-ний өдөр шинэчлэн батлуулж хуваарийн дагуу Баянгол уурхайн бүх алба хэлтсүүд болон туслан гүйцэтгэгч компаниудыг хамруулан нийт 160 гаруй ажилтнуудаар 12 удаа төлөвлөгөөт цэвэрлэгээг зохион байгуулж ажилласан байна. Үүнд Нэгдсэн хогийн цэг, Шингэн хог хаягдлын цэг, Уст цэг (Хандгайт гол, Баянгол гол, Булгийн гол), Тээврийн зам дагуу, 1- ээр пост , 11- ээр пост, Хандгайт дэнжээс Депо хүртэл ойр орчмын талбайн хогийг цэвэрлүүлсэн ба 80 гаруй шуудай гялгар уутны хог, Хаягдал дугуй, төмөр, мод , гэх мэт үйлдвэрлэл болон ахуйн гаралтай 30 гаруй тн хог хаягдлыг түүж цэвэрлэн нэгдсэн хогийн цэгт төвлөрүүлэн, дарж булшлах ажлыг зохион байгуулж ажиллалаа.

“Болдгөмөр Ерөө гол” (БТЕГ) ХХК-ийн Баянгол уурхайн төмрийн хүдрийг ил аргаар олборлох төслийн 2022 оны байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний биелэлтийн тайлан.

Хүснэгт-8.4. Их цэвэрлэгээний батлагдсан хуваарь.

Төслийн талбайд хийгдэх их цэвэрлэгээний хуваарь

2022 оны 04 сарын 21

Алба хэлтэс	Нэгдсэн хөгсийн цэг										Уст цэг гол, рашаан дагуу				Тээврийн зам дагуу (7# уулзвараас Баянгол хотгон хүртэл)		1-р постгоос яамсний талбайн хашаа дуутал	Ханцгайт дэнжээс Дено хүртэл	11 дүгээр постгоос “БТЕГ” тэмдэг хүртэл зам дагуу						
	4 дүгээр сар		5 дугаар сар		6 дугаар сар		7 дугаар сар		8 дугаар сар		9 дүгээр сар		10 дугаар сар		5 дугаар сар	8 дугаар сар	5 дугаар сар	8 дугаар сар	6 дугаар сар	9 дугаар сар	6 дугаар сар	9 дугаар сар			
	14	28	12	26	9	23	7	21	4	18	1	15	29	13	27	12	7	18			9	15	9	9	15
№1 Хамтран ажиллах алба, хэлтэс																									
1 Зүүн олборлолтын алба																									
2 Баруун олборлолтын алба																									
3 Бажуудалтын алба																									
4 Хишиг Арвин ХХК																									
5 Элгэн ХХК																									
6 Монтай-Эрдэнэ ХХК																									
7 Тавео ХХК																									
8 Цахилгааны алба																									
9 Геологи чанарын алба																									
10 Маркшейдерийн алба																									
11 Санхүүгийн хэлтэс /нибо, э/засал/																									
12 Байгаль орчны хэлтэс																									
13 Удирдлага хяналтын алба																									
14 ХАБЭА-н хэлтэс																									
15 Хүний нөөцийн хэлтэс																									
16 Дотоод хяналтын хэлтэс																									
17 Информити спейс ххк																									
18 ХММ Засварын алба																									
19 Авто тээврийн алба																									
20 Энцэг харуул хамгаалалтын алба																									
21 Ачилт буудалтын алба																									
22 Ханцгайт өргөө																									

Яич: Тухайн цэвэрлэгээ хийхэд ашиглагдах ажлын бэлнийг Алба, хэлтэс нэгжүүд өөрсдөө хариуцах ба хог түүж савлах уут савыг Байгаль Орчны алба хариуцна. Хуваарьт өдөр их цэвэрлэгээ 14-16 цагийн хооронд зохион байгуулж ажиллах

“Болдтөмөр Ерөө гол” (БТЕГ) ХХК-ийн Баянгол уурхайн төмрийн хүдрийг ил аргаар олборлох төслийн 2022 оны байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний биелэлтийн тайлан.

Зураг-8.2. Их цэвэрлэгээ хийж буй байдал.

“Болдтөмөр Ерөө гол” (БТЕГ) ХХК-ийн Баянгол уурхайн төмрийн хүдрийг ил аргаар олборлох төслийн 2022 оны байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний биелэлтийн тайлан.

3. Төслийн хэмжээнд үйлдвэрлэлийн үйл ажиллагаанаас гарах хог хаягдлыг схем-8.1-н дагуу ангилан ялгаж, дахин ашиглах боломжтой хог хаягдлыг дахин ашиглаж, мөн 2догч түүхий эдийн компанид нийлүүлэх үйл ажиллагааг зохион байгуулж ирсэн. Төслөөс гарч буй дахин ашиглах боломжтой хог хаягдлыг дараах байдлаар дахин ашиглаж байна. Үүнд:

- ✓ Гал тогооноос гарах ногооны хальсаар компост хийх
- ✓ БУЦБ-аас гарах саарал усаар зам талбай, ногоон байгууламжийн усалгаа хийх
- ✓ Хаягдал төмрийг хашаа хайс хийх ажилд дахин ашиглах

“Болдтөмөр Ерөө гол” (БТЕГ) ХХК-ийн Баянгол уурхайн төмрийн хүдрийг ил аргаар олборлох төслийн 2022 оны байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний биелэлтийн тайлан.

- ✓ Модны хаягдлыг өөрийн уурын зуух болон орон нутгийн иргэдийн түлшний хэрэгцээнд өгөх
- ✓ Хаягдал поошигийг орон нутгийг иргэдэд зарж борлуулах
- ✓ Хуванцар савыг ус хэмнэх үйл ажиллагаанд буюу 00-н почкинд 1л хуванцар савтай ус байршуулах зэрэг ажилд дахин ашигладаг.

Хог хаягдлыг дараах байдлаар ангилан ялгаж, түр цэг үүсгэн ажиллаж байна.

Зураг-8.3.Хуванцар түр хадгалах цэг.

Зураг-8.4. Саарал усыг зам талбайн усалгаа, ногоон байгууламжийн усалгаанд ашиглаж буй байдал.

“Болдтөмөр Ерөө гол” (БТЕГ) ХХК-ийн Баянгол уурхайн төмрийн хүдрийг ил аргаар олборлох төслийн 2022 оны байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний биелэлтийн тайлан.

Зураг-8.5. Төмрийн хог хаягдал цуглуулах түр цэг.

Төслийн сүүлийн 5-н жилийн үйл ажиллагаанаас 4936тн төмрийн хаягдлыг гаргаж, түр хадгалах цэгт төвлөрүүлэн ажиллаж байна. Дотооддоо хаягдал төмрөөр хашаа, самбар хийх, замын тэмдэг хийх зэргээр эргүүлэн ашиглаж байна. Цаашид бид Дорноговь аймагт баригдаж буй Ган бөмбөлөгийн үйлдвэртээ нийлүүлэхээр төлөвлөн түр хадгалах ажлыг зохион байгуулан ажиллаж байна.

“Болдтөмөр Ерөө гол” (БТЕГ) ХХК-ийн Баянгол уурхайн төмрийн хүдрийг ил аргаар олборлох төслийн 2022 оны байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний биелэлтийн тайлан.

Зураг-8.6. Хаягдал мод цуглуулах түр цэг.

Зураг-8.7. Хаягдал поошиг түр хадгалах цэг.

Зураг-8.8. Хаягдал дугуй түр хадгалах цэг.

“Болдтөмөр Ерөө гол” (БТЕГ) ХХК-ийн Баянгол уурхайн төмрийн хүдрийг ил аргаар олборлох төслийн 2022 оны байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний биелэлтийн тайлан.

Зураг-8.9. Химийн бодисын сав баглаа боодлыг түр хадгалах цэг.

Зураг-8.10. Ажилсан тос масло түр хадгалах цэг.

Зураг-8.11. Хаягдал акумулятор цуглуулах цэг.

Хаягдал акумуляторыг нарны тусгалаас хол, цементэн шалтай, төрлөөр ангилан ялгах тавиурууд дээр зориулалтын байранд түр хадгалах ажлыг зохион байгуулж ажиллаж байна.

“Болдтөмөр Ерөө гол” (БТЕГ) ХХК-ийн Баянгол уурхайн төмрийн хүдрийг ил аргаар олборлох төслийн 2022 оны байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний биелэлтийн тайлан.

4. Тайлант онд 194тн ажилласан тос маслыг “Алтан-Оршихуй” ХХК-д, 426ш хаягдал акумуляторыг “Эвсэл эрч хүч”ХХК, 2190 кг хуванцар савыг “Хэт жолоо”ХХК-тай тус тус гэрээ байгуулан, нийлүүлж ажилласан байна.

Зураг-8.12. Ажилласан тос масло нийлүүлсэн дагалдах бичиг.

Байгаль орчин, ахуйн зориулалтын сайдын 2018 оны 02 дугаар сарын 02-ны өдрийн А/21 дугаар тушаалын 6 дугаар хавсралт

АЮУЛТАЙ ХОГ ХАЯГДАЛ ДАХИН БОЛОВСРУУЛАХ ҮЙЛ АЖИЛЛАГАА ЭРХЛЭГЧИЙН ТАЙЛАНГИЙН МАЯГТ
“Болдтөмөр Ерөө гол” ХХК

1.Тайлангийн жил: 2022

2.Аюултай хог хаягдал устгах үйл ажиллагаа эрхлэгчийн талаарх мэдээлэл:
Бүртгэлийн дугаар: СССС0015
Аж ахуйн нэгжийн нэр: Алтан Оршихуй Групп ХХК
Байгууламжийн нэр: “Ахуй мандал” дахиарын үйлдвэр
Байгууламжийн хаяг: _____
Аймаг/хот: Улаанбаатар хот
Сум/дүүрэг: Багахангай дүүрэг
Баг/хороо: 01-р хороо
Гудамж, дугаар: Хивийн гудамж үйлдвэрийн байр

3.Аюултай хог хаягдал устгуулагчийн (Үүсгэгчийн) талаарх мэдээлэл:
Бүртгэлийн дугаар: _____
Аж ахуй нэгжийн нэр: Болдтөмөр Ерөө гол ХХК

4.Устгасан хог хаягдалын мэдээлэл (Устгасан мэдээлэлийн 2-р хуудаст хавсарган)

№	Код	Аюултай хог хаягдалын нэр	Устгасан хэмжээ	Хэмжих нэгж	Устгасан арга
1	1 3 0 1 0 5	Хлор агуулаггүй эрдсийн гидравлик тос			
2		Нийлэг гидравлик тос			
3		Био задарал түргэн ордог гидравлик тос			
4		Бусад төрлийн гидравлик тос			
5	1 3 0 2 0 1	ХХХайрагчмы болон тосолгооны хлор эрдсийн тос			дахин боловсруулан
6		ХХХайрагчмы болон тосолгооны хлор агуулаггүй эрдсийн тос	75	тн	
7		ХХХайрагчмы болон тосолгооны нийлэг тос			
8		ХХХайрагчмы болон тосолгооны бусад тос			
9		ХХХайрагчмы болон тосолгооны бусад тос			
10	1 3 0 3 0 3	Хлор агуулаггүй тусгаарлагч болон дулаан дамжуулагч эрдсийн тос			
11		Нийлэг тусгаарлагч болон дулаан дамжуулагч тос			
12		Бусад төрлийн тусгаарлагч болон дулаан дамжуулагч тос			тн
13	1 3 0 5 0 1	Түлшний тос дизель			дахин боловсруулан
14		Бусад түши (хольмог орно)			тн
Нийт хуудан авсан дүн			0	тн	

5. Тайлан гаргасан албан тушаалтны мэдээлэл:

Гарын үсэг (тамга)	Овог нэр, албан тушаал	Огноо
	Д.Ариунзорино (Байгаль орчин, аюултай хаягдал хариуцсан ажилтан)	2022.03.28

Байгаль орчин, ахуйн зориулалтын сайдын 2018 оны 02 дугаар сарын 02-ны өдрийн А/21 дугаар тушаалын 6 дугаар хавсралт

АЮУЛТАЙ ХОГ ХАЯГДАЛ ДАХИН БОЛОВСРУУЛАХ ҮЙЛ АЖИЛЛАГАА ЭРХЛЭГЧИЙН ТАЙЛАНГИЙН МАЯГТ
“Болдтөмөр Ерөө гол” ХХК

1.Тайлангийн жил: 2022

2.Аюултай хог хаягдал устгах үйл ажиллагаа эрхлэгчийн талаарх мэдээлэл:
Бүртгэлийн дугаар: СССС0015
Аж ахуйн нэгжийн нэр: Алтан Оршихуй Групп ХХК
Байгууламжийн нэр: “Ахуй мандал” дахиарын үйлдвэр
Байгууламжийн хаяг: _____
Аймаг/хот: Улаанбаатар хот
Сум/дүүрэг: Багахангай дүүрэг
Баг/хороо: 01-р хороо
Гудамж, дугаар: Хивийн гудамж үйлдвэрийн байр

3.Аюултай хог хаягдал устгуулагчийн (Үүсгэгчийн) талаарх мэдээлэл:
Бүртгэлийн дугаар: _____
Аж ахуй нэгжийн нэр: Болдтөмөр Ерөө гол ХХК

4.Устгасан хог хаягдалын мэдээлэл (Устгасан мэдээлэлийн 2-р хуудаст хавсарган)

№	Код	Аюултай хог хаягдалын нэр	Устгасан хэмжээ	Хэмжих нэгж	Устгасан арга
1	1 3 0 1 0 5	Хлор агуулаггүй эрдсийн гидравлик тос			
2		Нийлэг гидравлик тос			
3		Био задарал түргэн ордог гидравлик тос			
4		Бусад төрлийн гидравлик тос			
5	1 3 0 2 0 1	ХХХайрагчмы болон тосолгооны хлор эрдсийн тос			дахин боловсруулан
6		ХХХайрагчмы болон тосолгооны хлор агуулаггүй эрдсийн тос	75	тн	
7		ХХХайрагчмы болон тосолгооны нийлэг тос			
8		ХХХайрагчмы болон тосолгооны бусад тос			
9		ХХХайрагчмы болон тосолгооны бусад тос			
10	1 3 0 3 0 3	Хлор агуулаггүй тусгаарлагч болон дулаан дамжуулагч эрдсийн тос			
11		Нийлэг тусгаарлагч болон дулаан дамжуулагч тос			
12		Бусад төрлийн тусгаарлагч болон дулаан дамжуулагч тос			тн
13	1 3 0 5 0 1	Түлшний тос дизель			дахин боловсруулан
14		Бусад түши (хольмог орно)			тн
Нийт хуудан авсан дүн			0	тн	

5. Тайлан гаргасан албан тушаалтны мэдээлэл:

Гарын үсэг (тамга)	Овог нэр, албан тушаал	Огноо
	Д.Ариунзорино (Байгаль орчин, аюултай хаягдал хариуцсан ажилтан)	2022.04.05

“Болдтөмөр Ерөө гол” (БТЕГ) ХХК-ийн Баянгол уурхайн төмрийн хүдрийг ил аргаар олборлох төслийн 2022 оны байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний биелэлтийн тайлан.

Зураг-8.13. Хаягдал аккумулятор нийлүүлсэн гэрээ, дагалдах бичиг.

ХУДАЛДАХ, ХУДАЛДАН АВАХ ГЭРЭЭ	
<p>2022 Он 08 сар 03 өдөр Улаанбаатар хот</p>	
<p>Энэхүү гэрээг Монгол Улсын Иргэний хууль бусад хууль тогтоомжийн дагуу нэг талаас “Эвсэл эрч хүч” ХХК/РД.6515398/-ийг тооцож Ганбаатар овогтой Лхагва-Эрдэнэ /Цашид худалдан авагч гэх/ нөгөө талаас Болд Төмөр Ерөө ХХК /РД.2855119/ /цашид Худалдагч гэх/-ийн хооронд /Цашид хамтад нь “Талууд” гэх/ дараах зүйлүүдийг хэлэлцэн тохиролцож байгуулав.</p>	<p>5.1. Худалдагч тал худалдан авагчийн авсан барааг хүлээлгэж өгөх хүртэлх тээвэрлэлтийг хариуцна. 5.2. Худалдагч тал барааг худалдан авагчид хүлээлгэн өгөх хүртэл бүрэн бүтэн байдлыг хариуцна.</p>
<p>НЭГ. ЗОРИЛГО</p>	<p>ЗУРГАА. ХАРИУЦЛАГА БА МАРГААН ШИЙДВЭРЛЭХ</p>
<p>1.1. Монгол Улсын нутаг дэвсгэрт Худалдан авагч талд Хаягдал аккумуляторыг /цашид бараа гэх/ худалдагч тал нийлүүлдэх тухай гэрээг хэрэгжүүлдэхэд энэхүү гэрээний зорилго оршино.</p>	<p>6.1. Энэ гэрээний нөхцлийг зорчсон аль нэг тал нөгөө талаас учирсан бүх холбогдох хохирлыг хуулийн дагуу барагдуулна. 6.2. Худалдан авагч дараах үүрэг хүлээнэ: 6.3. Гэрээнд заасны дагуу тольборийг шилжүүлж дууссны дараа өөрийн нэр шилжүүлж авна 6.4. Худалдан авагч тал гэрээнд заагдсан барааг гэрээний дагуу ирсний дараа авахаас татгалзвал тус барааг нийлүүлэхэд гарсан бүх зардалыг төлнө.</p>
<p>ХОЁР. ГЭРЭЭНИЙ ҮНДСЭН НӨХЦӨЛ</p>	<p>ДОЛОО. ДАВАГДАШГҮЙ НӨХЦӨЛ</p>
<p>2.1 Талууд гэрээгээр тохиролцсоны дагуу ажиглагааг хэрэгжүүлнэ. 2.2 Худалдагч, худалдан авагчид энэхүү гэрээний дагуу 2022 оны 08 дугаар сарын 03 -ний өдөрөөс 2023 оны 08 сарын 03 хүртэлх хугацаанд барааг нийлүүлнэ.</p>	<p>7.1 Давагдашгүй нөхцөл үүссэн хугацаанд гэрээгээр хүлээсэн үүргийг үл биелүүлсний хариуцлага хүлээхгүй бөгөөд гэрээг зогсоож, гүдгэлхүүдэх, аль эсвэл сунгах асуудлыг жинч ярьж шийдвэрлэнэ.</p>
<p>ГУРАВ. ГЭРЭЭНИЙ ҮНЭ, ЧАНАР</p>	<p>НАЙМ. БУСАД НӨХЦӨЛ</p>
<p>3.1 Энэхүү гэрээгээр нийлүүлдэгдэх Хаягдал аккумуляторын үнэ болон тоо/ширхэгийн хавсралт хэсэгт тусгав. 3.2 Гэрээнд заагдсан үнэ зах зээлийн ханш өөрчлөгдсөн үед 2 талаас тохиролцон өөрчлөлт оруулна.</p>	<p>8.1 Гэрээнд талууд гарын үсэг зурж тамга тэмдэг дарж баталгаажуулсан өдрөөс эхлэн гэрээ хүчин төгөлдөр болно. 8.2 Энэхүү гэрээний 4.1, 4.2 -т заасан нөхцлийг Худалдан авагч тал биелүүлээгүй тохиолдолд Талууд энэхүү гэрээнд гарын үсэг зурсан өдрөөс хойш заалт бүрийн дагуу ажлын 14 хоногийн дараа хүчингүй болсонд тооцно. 8.3 Гэрээнд заасан нөхцөлүүдийг хоёр тал харилцан биелүүлнэ.</p>
<p>ДӨРӨВ. ТОЛЬБОРИЙН НӨХЦӨЛ</p>	
<p>4.1 Худалдан авагч тал гэрээний дагуу хугацаанд барааг нийлүүлдэгдэн бүрэн хүлээн авснаас хойш ажлын 5 өдрийн дотор худалдагч талын илгээсэн нэхэмжлэлийн дагуу худалдагч талын ....-тоот дансанд шилжүүлж холбогдох санхүүгийн баримтуудыг үйлдэнэ.</p>	
<p>ТАВ. ТАЛУУДЫН ЭРХ, ҮҮРЭГ</p>	
<p>Худалдагч </p>	<p>Худалдан авагч </p>

“Болдтөмөр Ерөө гол” (БТЕГ) ХХК-ийн Баянгол уурхайн төмрийн хүдрийг ил аргаар олборлох төслийн 2022 оны байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний биелэлтийн тайлан.

8.4 Гэрээнд оруулах аливаа өөрчлөлтийг бичгээр үйлдэж хоёр тал гарын үсэг тунж баталгаажуулна. Гэрээ Монгол хэд дээр тус бүр 1 хуви үйлдэж.

ЕС. ГЭРЭЭНИЙ НУУЦЛАЛ

9.1. Аль нэг Тал компанийн бизнес төлөвлөгөө болон энэ гэрээний дагуу мөхөж болсон бусад Талуудын бизнесийн нууцлалыг чандлан хадгалах бөгөөд нууцлал эхдрүүлбал энэ гэрээний 6 дугаар туйлд заасан хариуцлага хүлээнэ.

АВАТЛАГУУДЫН АЛБАН ЁСНЫ ХАЯГ

10.1 Талууд гэрээ байгуулах өдрийн байдлаар дараах албан ёсны хаягт байрлаж байгаа бөгөөд хаяг өөрчлөгдсөн тохиолдолд нөгөө талдаа бичгээр мэдэгдэх:

10.1.1 Худалдан авагч тал: *Г. Магдлуун-Эрдэнэ*

Хаяг: УБ СХД 16-р хороо Энөр хороолол 24-205 тоот
Утас: 99085237

10.1.2 Худалдагч тал: *Г. Магдлуун-Эрдэнэ*

Хаяг:
Утас:

Худалдан авагч *Г. Магдлуун-Эрдэнэ*

Байгаль орчин, агаар, ус, хөдөлгөөний байдал
2018 оны 02 сарын 02-ны өдрийн А/21 дугаар
тушаалайн 1 дүгээр хэсгээр

Дөсөл зоч юуц
ХХК-ийн
иргэний бүтээгдэхүүн /Хүний нөөц/ үйлдвэрлэлийн үйлдвэр
2019 оны ... дугаар ... өдөр
... /.../

АЮУЛГАЙ ХОГ ХАНГАЛЫН ТАГААРХ БИЧГ
№ ...
Доклад бичгийн дугаар ...
Хангалдагчийн төлөөлөгч /.../

1. Үүтэж чийн талаарх мэдээлэл:
Бүртгэлийн дугаар: 2855110
Нэр: “Болд Төмөр Ерөө Гол” ХХК

2. Аюулгай хог хангалыг хуульчилж өгсөн:
Оног нэр: *Г. Магдлуун-Эрдэнэ* /.../ Өргөмжлөгч: *Г. Магдлуун-Эрдэнэ* /.../ Огноо: 2022 оны 08 сар 10 өдөр

3. Тээвэрлэлийн талаарх мэдээлэл:
1) Тээвэрлэлийн хэрэгсэлийн үзэмж дугаар: 9052 Тээвэрлэлийн бүртгэлийн дугаар:
Тээвэрлэгч аж ахуйн нэгжийн нэр: *БТЕГ АЖ* Тээвэрлэлийн бүртгэлийн дугаар:

4. Аюулгай хог хангалын талаарх мэдээлэл:

Аюулгай хог хангалын нэр	Аюулгай хог хангалын ангилал	Салбарлалтын бүлэг	Савны		Нэгж	Аюулгай хог хангалын ангилал
			Дугаар	Төрөл		
1. <i>Хөдөлгөөний тал</i>	<i>Хөдөлгөөний тал</i>			<i>215</i>	<i>тг</i>	
2. <i>Хөдөлгөөний тал</i>	<i>Хөдөлгөөний тал</i>			<i>200</i>	<i>тг</i>	
3. <i>Хөдөлгөөний тал</i>	<i>Хөдөлгөөний тал</i>			<i>15</i>	<i>тг</i>	
4. <i>Хөдөлгөөний тал</i>	<i>Хөдөлгөөний тал</i>			<i>20-05</i>	<i>тг</i>	

5. Тээвэрлэх үед байхад хог хангалыг хангах аргаар хангах мэдээлэл:

6. Аюулгай хог хангалыг хүлээн авсан тээвэрлэгч:

1. Оног нэр: *Г. Магдлуун-Эрдэнэ* Гарын үсэг: *Г. Магдлуун-Эрдэнэ* /.../ Огноо: 2022 оны 08 сар 10 өдөр

2. Оног нэр: ... Гарын үсэг: ... Огноо: ... сар ... өдөр

7. Үз нэмжлэл:

8. Аюулгай хог хангалыг хүлээн авсан агаарын хангалыг хангах мэдээлэл:
Аж ахуйн нэгжийн нэр: Дөсөл зоч юуц ХХК
Бүртгэлийн дугаар: 6518300
Аюулгай хог хангалыг хүлээн авсан:
Оног нэр: *Г. Магдлуун-Эрдэнэ* /.../ Өргөмжлөгч: *Г. Магдлуун-Эрдэнэ* /.../ Огноо: 2022 оны 08 сар 10 өдөр

Хуванцар савыг 2догч түүхий эдийн иөрлийн нэртэй газарт гэрээгээр хийлгүүлж ажилласан. Нийт 2190кг хуванцар савыг нийлүүлж ажилласан байна.

Зураг-8.14. Хуванцар сав нийлүүлэх гэрээ,

Батлав: “Хэт Жолоо” ХХК-ийн Захирал *Г. Магдлуун-Эрдэнэ*

Батлав: “Болд Төмөр Ерөө Гол” ХХК-ийн Гүйцэтгэх захирал *Г. Магдлуун-Эрдэнэ*

ХУДАЛДАХ ХУДАЛДАН АВАХ ГЭРЭЭ
№ ...
2022 оны 08-р сарын 13-ны өдөр

Сэлэнгэ аймаг
Ерөө сум

Нэг талаас “Болд Төмөр Ерөө Гол” ХХК-г төлөөлж Г.Ариунтуяа /цаашид “Худалдагч” гэнэ/ нөгөө талаас Хэт Жолоо ХХК-г төлөөлж Ч.Гандуулга /цаашид “Худалдан авагч” гэнэ/ нар харилцан тохиролцсоны үндсэн дээр энэхүү гэрээг байгуулав.

1. Нийтлэг заалт

1.1. Гэрээний нөхцөлийн дагуу Худалдагч тал нь биет байдлын түүхий эд /цаашид “Хөрөнгө” гэнэ/ түүнтэй холбоотой жин болон баримт бичгийг, Худалдан авагч нь хөрөнгийг хүлээн авч, төлбөрийг хийнэ.

1.2. Хоёрдогч түүхий эдийн төрөл:
• Хуванцар / Ундаа усны сав буюу тунгалаг сав /
• Бохир хуванцар / Том маслын сав буюу зузаан сав /
• Гялгар уут / зузаан болон нимгэн /

1.3. Гэрээний үйлчлэх хугацаанд хөрөнгийн үнийг өөрчилж болно.

2. Худалдагчийн үүрэг

2.1. 2022 оны 8 дугаар сарын 15 ны өдрөөс гэрээ хэрэгжж эхэлнэ.

Батлав: “Хэт Жолоо” ХХК-ийн Захирал *Г. Магдлуун-Эрдэнэ*

Хоёрдогч түүхий эдийн үнийн санал
/ Хуванцар болон гялгар уут /

№	Нэр	Хэмжээ нэгж	Үнэ
1	Хуванцар	Кг	150төг
2	Бохир хуванцар	Кг	250төг
3	Гялгар уут	Кг	250төг

3.4. Худалдан авагчийн хөрөнгийн төлбөрийг шилжүүлснээ. Цаг тухай бүрт шууд мэдэгдэнэ.

3.5. Худалдагчаас 2 сар тугамд хоёрдогч түүхий адийг ирж авна. /Хоёрдогч түүхий эдийн кг жин хэмжээнээс шалтгаалж хугацааг сунгах болон богиносгож болно/

4. Талуудын хариуцлага

4.1. Худалдагдсан хөрөнгийн үнэ тухайн үеийн ижил чанар, төрлийн хөрөнгийн зах зээлийн үнээс илт зөрүүтэй бол талууд хөрөнгийн үнийн зөрүүг арилгах эрхтэй.

4.2. Энэ гэрээний нөхцөлийг зөрчсөнөөс аль нэг талууд шууд хохирол учирвал нөгөө тал хохирлыг арилгаж, ирээдүйд олох байсан ашгийг тооцон барагдуулна. Хохирол учирсан тал батална.

5. Маргааныг шийдвэрлэх

5.1. Гэрээтэй холбоотой маргааныг талууд харилцан тохиролцох замаар шийдвэрлэнэ.

5.2. Талууд тохиролцоонд хүрч чадахгүй бол Монгол улсын хууль тогтоомжийн дагуу маргааныг шийдвэрлүүлнэ.

6. Гэрээний үйлчлэх хугацаа

6.1. Гэрээний үйлчлэх хугацаа 2022 оны 8 сарын 15 өдрөөс 2023 оны 8 сарын 15 өдөр хүртэл байна.

6.2. Гэрээний үйлчлэх хугацааг хоёр тал бичгээр тохиролцооноор сунгаж болно.

6.3. Гэрээний үйлчлэх хугацааг дараах тохиолдолд зогсоож болно:
- Талуудын зөвшилцсөнөөр
- Монгол Улсын эрх бүхий байгууллагын шийдвэрээр
- Давагдашгүй хүчин зүйлийн нөлөөгөөр

7. Бусад

7.1. Гэрээг 2 хуви үйлдэж, тал тус бүр нэг хувийг хадгална.

7.2. Талууд гэрээнд тусгагдаагүй асуудлыг шийдвэрлэхдээ Монгол Улсын иргэний хууль болон бусад хууль тогтоомжийг мөрдлөг болгоно.

8. Талуудын хаяг

Худалдагч: Худалдан авагч:
Хаяг: *Сэлэнгэ аймаг, Ерөө сум* Хаяг: Сэлэнгэ аймаг Сүхбаатар сум 3-4-065 тоот
Утас: *99843453* Утас: 99016106, 99673730
Гарын үсэг: *Г. Ариунтуяа* Гарын үсэг: *Г. Магдлуун-Эрдэнэ*

ЕС. ОРЧНЫ ХЯНАЛТ ШИНЖИЛГЭЭНИЙ ХӨТӨЛБӨРИЙН БИЕЛЭЛТ

Байгаль орчинд нөлөөлөх байдлын нарийвчилсан үнэлгээнд тусгагдсан хяналт шинжилгээний хөтөлбөрийг жил бүр боловсруулан хэрэгжүүлж, үр дүнг биелэлтийн тайланд тусгаж ирсэн. 2013 оноос ургамал, хөрс, усыг хамгаалах ач холбогдол өндөртэй биологийн олон янз байдлын урт хугацааны мониторинг судалгааны цогц ажлыг хэрэгжүүлж эхэлсэн. Тайлант онд Сэлэнгэ аймгийн УЦУОШТӨВ-тэй байгуулан 5 болон 8 саруудад ус хөрсний шинжилгээг хийлгүүлж ажиллалаа. Гэрээг хавсралт хэсэгт хавсаргав.

9.1. Агаар орчны шинжилгээ. Агаарын шинжилгээг хүхэрлэг хий (SO_2), азотын давхар исэл (NO_2), нийт тоос, нарийн ширхэглэгт тоосонцор $PM(2.5)$ зэрэг үзүүлэлтүүдийг 5-н цэгт хийлгүүлж ажиллалаа.

Зураг-9.1. Агаар орчны шинжилгээ хийж буй байдал.

“Болдтөмөр Ерөө гол” (БТЕГ) ХХК-ийн Баянгол уурхайн төмрийн хүдрийг ил аргаар олборлох төслийн 2022 оны байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний биелэлтийн тайлан.

Хүснэгт-9.1. Хүхэрлэг хий (SO_2), азотын давхар исэл (NO_2).

№	Хэмжилт хийсэн цэгийн нэр	Тодорхойлсон элементүүд мг/м ³	
		Азотын давхар исэл (NO_2)	Хүхэрлэг хий (SO_2)
1	ШТС-ын орчим	0.053	0.001
2	Засварын хэсгийн ойр	0.031	0.002
3	Төв хогийн цэг	0.017	0.003
4	Уурын зуухны орчим	0.019	0.002
5	Цэвэрлэх байгууламжийн орчим	0.028	0.008
MNS 4585:2016 стандарт дахь хүлцэх агууламж		0.200	0.450

Дүгнэлт: Шинжилгээний дүнгээс харахад азотын давхар исэл (NO_2), хүхэрлэг хий (SO_2) нь стандартаас хэтэрсэн үзүүлэлт байхгүй байна.

Хүснэгт-9.2. Нийт тоос.

№	Хэмжилт хийсэн цэгийн нэр	Тодорхойлсон элементүүд мг/м ³		
		Тоос (нийт)		
		Дундаж	Хамгийн бага	Хамгийн их
1	Ачилт буулгалт	0.007	0.002	0.091

“Болдгөмөр Ерөө гол” (БТЕГ) ХХК-ийн Баянгол уурхайн төмрийн хүдрийг ил аргаар олборлох төслийн 2022 оны байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний биелэлтийн тайлан.

2	Уурхайн зам	0.012	0.006	0.046
3	Зүүн хэсгийн үйлдвэр-9	0.016	0.011	0.197
4	Хөгжил хотхон	0.013	0.010	0.022
MNS 4585:2016 стандарт дахь хүлцэхагууламж		0.500		

Дүгнэлт: Шинжилгээний дүнгээс харахад нийт тоосны хэмжээ стандартаас хэтэрсэн үзүүлэлт байхгүй байна.

Хүснэгт-9.3. Нарийн ширхэглэгт тоосонцор.

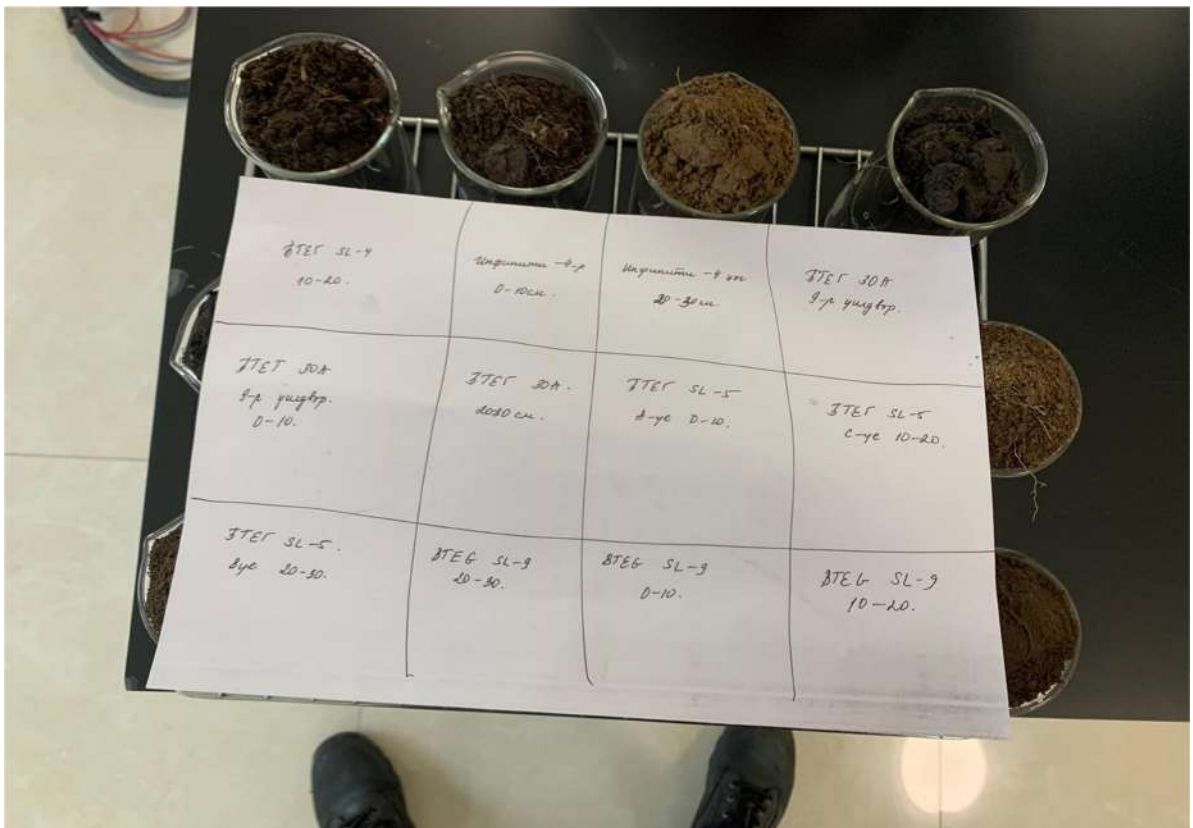
№	Хэмжилт хийсэн цэгийн нэр	Тодорхойлолсон элемент, мг/м ³		
		Нарийн ширхэглэгт тоосонцор буюу РМ (2.5)		
		Дундаж	Хамгийн бага	Хамгийн их
1	Баяжуулах үйлдвэрийн хэсэг	0.433	0.013	19.9
MNS 4585:2016 стандарт дахь хүлцэх агууламж		0.050		

Дүгнэлт: Шинжилгээний дүнгээс харахад баяжуулах үйлдвэрийн хэсэгт нарийн ширхэгт тоосонцорын хэмжээ стандартаас 8.66 дахин хэтэрсэн үзүүлэлтэй байна.

9.2. Хөрсний шинжилгээний дүн.

Зураг-9.2. Хөрсний шинжилгээний дээж авч буй байдал.

“Болдгомөр Ерөө гол” (БТЕГ) ХХК-ийн Баянгол уурхайн төмрийн хүдрийг ил аргаар олборлох төслийн 2022 оны байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний биелэлтийн тайлан.

“Болдтөмөр Ерөө гол” (БТЕГ) ХХК-ийн Баянгол уурхайн төмрийн хүдрийг ил аргаар олборлох төслийн 2022 оны байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний биелэлтийн тайлан.

Хүснэгт-9.4. Шимт хөрсний агрохимийн үзүүлэлт.

Дээж авсан цэгийн нэр	Ph	ЕС	Ялзмаг %
Баруун уулын шимт хөрс	8.50	46.0	5.15
Тоосгоны үйлдвэр-шимт хөрс	8.38	53.5	3.29
Нойтон баяжуулах-шимт хөрс	8.31	94.3	4.00
110 дэд станц шимт хөрс	7.93	31.3	3.70
Ачилт буулгалт шимт хөрс	7.96	310	4.90

Дүгнэлт: Үйл ажиллагааны туршид уурхайн нөхөн сэргээлтэнд ашиглах зорилгоор шинээр олборлолт, овоолгод, барилга, зам зэрэг нөлөөнд өртөж буй талбайн шимт хөрсийг хуулж тусад овоолго үүсгэн ажиллаж ирсэн. Төслийн хэмжээнд шимт хөрсний 5-н овоолго байна. Нөхөн сэргээлт хийхэд ашиглах шимт хөрсний гол үзүүлэлт нь ялзмагийн хэмжээ байдаг. Шимт хөрсний овоолгуудын ялзмагийн хэмжээ 3.29-5.15% өндөр байгаа нь шимт хөрсний овоолгыг ургамалжуулан, хадгалах үйл ажиллагааг стандартын дагуу зохион байгуулж ажилласан нь харагдаж байна.

“Болдгөмөр Ерөө гол” (БТЕГ) ХХК-ийн Баянгол уурхайн төмрийн хүдрийг ил аргаар олборлох төслийн 2022 оны байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний биелэлтийн тайлан.

Хүснэгт-9.5. Уурхайн эдэлбэрийн талбайн агрохимийн үзүүлэлт.

№	Дээж авсан цэгийн нэр	Тодорхойлсон элементүүд							
		РН	ЕС	Фосфор	Сульфат	Чийг %	Нитрат	Аммоны азот	Ялзмаг
1	Уурхайн эдэлбэр газар	5.48	116.5	14.68	122.6	1.02	7.2	31.74	0.18
	MNS 3297:2019 стандарт дахь ЗХД	6-9			160.0		130.0		

Дүгнэлт: Уурхайн эдэлбэр талбайн хөрсний агрохимийн шинжилгээгээр ЗДХ-ээс хэтэрсэн үзүүлэлтгүй болно.

Хүснэгт-9.6. ШТМ-ын асгаралт үүсэх эрсдэлтэй талбайнуудаас нефтийн бүтээгдэхүүн тодорхойлох.

№	Дээж авсан цэгийн нэр	Нефтийн бүтээгдэхүүн гр/кг	MNS 5850:2020
1	Баруун уулын засварын талбай	0.33	2.0 гр/кг
2	Зүүн уулын засварын талбай	0.68	
3	Автобаазын засварын талбай	0.92	
4	Шатахуун түгээх станц	0.96	

Дүгнэлт: Засварын талбайнуудын нефтийн бүтээгдэхүүний шинжилгээний дүнгээс харахад ЗДХ-ээс хэтэрсэн үзүүлэлтгүй болно.

Хүснэгт-9.7. Хүнд металлын шинжилгээний дүн.

№	Сорьц авсан цэгийн нэр	Кадми (Cd)	Хар тугалга (Pb)	Мөнгөн ус (Hg)	Хром (Cr)	Цайр (Zn)	Зэс (Cu)	Кобальт (Co)	Стронци (Sr)
		мг/кг							
1	Зүүн биет засвар	2.4	20.8	<0.005	10.6	22.4	24.2	201.2	55.7
2	Авто бааз	2.1	16.1		4.3	134.3	20.4	30.0	324.3
	MNS 5850:2019 (ЗДХ)	3	100	2	150	300	100	50	800

Дүгнэлт: Засварын талбайнуудын хүнд металлын шинжилгээний дүнгээс харахад ЗДХ-ээс хэтэрсэн үзүүлэлтгүй болно.

“Болдтөмөр Ерөө гол” (БТЕГ) ХХК-ийн Баянгол уурхайн төмрийн хүдрийг ил аргаар олборлох төслийн 2022 оны байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний биелэлтийн тайлан.

9.3. Усан орчны шинжилгээ.

Зураг-9.8. Усан орчны шинжилгээ хийж буй байдал.

Хүснэгт-9.8. Шүүрлийн усны шинжилгээний дүн.

№	Шинжилгээний аргачлал	Усны шинжилгээний үзүүлэлт	Хэмжих нэгж	MNS 6148:2010 ЗДХ	Усны дээж авсан цэг	
					Зүүн уулын шүүрлийн ус	Баруун уулын шүүрлийн ус

“Болдтөмөр Ерөө гол” (БТЕГ) ХХК-ийн Баянгол уурхайн төмрийн хүдрийг ил аргаар олборлох төслийн 2022 оны байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний биелэлтийн тайлан.

1	MNS ISO 10523:2001	pH орчин		6.5-8.0	8.49	7.09
2	MNS 1097:1970	Ca+ /кальцы/	мг/л	100	161.1	101.2
3	MNS 1097:1970	Mg+ /магни/	мг/л	30	41.6	30.2
4	MNS ISO 7150:2008	Аммоны ион	мг/л	3.0	1.44	1.47
5	MNS 4430:2005	Төмөр нийт	мг/л	0.3	0.08	0.06
6	MNS 4424:2005	Хлор	мг/л	350	12.8	14.4
7	MNS 6271: 2011	Сульфат	мг-эқв/л	500	571.2	230.9
8	MNS 6779:2019	NO2 /нитрит/	мгN/л	1.0	0.145	0.190
9	MNS 6834:2020	NO3 /нитрат/	мгN/л	50	0.03	8.71
10	MNS 6831:2020	Гидрокарбонат	мгP/л		51.9	202.6
11	MNS 6778:2019	Хатуулаг	Мг-эвк/л	7.0	11.46	7.53
12	MNS 6833:2020	Перманганатын исэлдэх чанар	мгО/л		2.1	1.12
13	MNS 6272:2011	Фтор/	мг/л	1.5	0.82	0.643
14	MNS 1097:1970	Эрдэжилт	мг/л		879.6	579.3
15	MNS ISO 6878:2001	Фосфор	мгP/л	3.5	0.001	0.010
16	MNS 1097:1970	Na+K	мг/л		41.1	25.2
17	MNS ISO 7888:1999	Цахилгаан дамжуулах чадвар	μs/cm	1000	1117	698

Дүгнэлт: Хүснэгт-9.8-ээс харахад зүүн уулын шүүрлийн усны pH, Ca, Mg, сульфат, хабуулагийн хэмжэээ ХА-аас хэтэрсэн үзүүлэлттэй байна. Энэ нь ус эрдэжилттэй ихтэй байгааг харуулж байна. Ca, Mg хэмжээ их байх нь хатуулагт шууд нөлөөлдөг.

Хүснэгт-9.9. Гадаргын усны шинжилгээний дүн.

№	Шинжилгээний аргачлал	Усны шинжилгээний үзүүлэлт	Хэмжих нэгж	MNS 4586:98 ЗДХ	Усны дээж авсан цэг			
					Баянгол (2022.05.10)	Баянгол (2022.09.05)	Хандгайт гол (2022.05.10)	Хандгайт гол (2022.09.05)
1	MNS ISO 10523:2001	pH орчин		6.5-8.0	7,00	7,52	6,80	7,52
2	MNS ISO 5813:1999	Ууссан хүчилтөрөгч	мгО/л	6 ба 4-өөс багагүй	-	7,01	-	7,18

“Болдгөмөр Ерөө гол” (БТЕГ) ХХК-ийн Баянгол уурхайн төмрийн хүдрийг ил аргаар олборлох төслийн 2022 оны байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний биелэлтийн тайлан.

3	MNS ISO 5815:2015	Биохимийн хэрэгцээт хүчилтөрөгч	мгО/л		-	1,75	-	1,83
4	MNS 1097:1970	Са+ /кальцы/	мг/л		40,0	44,7	32,1	39,4
5	MNS 1097:1970	Mg+ /магни/	мг/л		9,60	17,5	13,0	17,3
6	MNS ISO 7150:2008	Аммоны ион	мг/л	0,5	0,27	-	0,82	0,07
7	MNS 4430:2005	Төмөр нийт	мг/л		0,03		0,18	0,02
8	MNS 4424:2005	Хлор	мг/л	300	0,7	1,4	2,1	6,4
9	MNS 6271: 2011	Сульфат	мг-эвк/л	100	1,7	32,8	9,5	27,3
10	MNS 6779:2019	NO ₂ /нитрит/	мгN/л	0,02	-	0,012	0,005	0,002
11	MNS 6834:2020	NO ₃ /нитрат/	мгN/л	9,0	0,44	2,31	0,82	4,8
12	MNS 6831:2020	Гидрокарбонат	мгP/л		194,0	271,5	222,4	173,3
13	MNS 6778:2019	Хатуулаг	Мг-эвк/л		2,79	3,67	2,67	3,39
14	MNS 6833:2020	Перманганатын исэлдэх чанар	мгО/л	10,0	5,6	2,8	4,96	3,26
15	MNS 6272:2011	Фтор/	мг/л	1,5	0,14	0,01	0,04	0,18
16	MNS 1097:1970	Эрдэжилт	мг/л			404,4	309,9	268,7
17	MNS ISO 6878:2001	Фосфор	мгP/л	0,1	0,010	0,013	0,051	0,047
18	MNS 1097:1970	Na+K	мг/л			36,5	30,8	5,0
19	MNS ISO 7888:1999	Цахилгаан дамжуулах чадвар	μs/cm		304,0	620	271,0	307,0
20	MNS 6836:2020	Умбуур бодис	мг/л		124,8	10,2	364,6	32,0

“Болдтөмөр Ерөө гол” (БТЕГ) ХХК-ийн Баянгол уурхайн төмрийн хүдрийг ил аргаар олборлох төслийн 2022 оны байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний биелэлтийн тайлан.

Хүснэгт-9.10. Унд ахуйн усны шинжилгээний дүн.

№	Шинжилгээний аргачлал	Усны шинжилгээний үзүүлэлт	Хэмжих нэгж	MNS 4586:98 ЗДХ	Усны дээж авсан цэг						
					XXгал тоогоо (2022.05.10)	XXгал тоогоо (2022.09.05)	Төв худаг (2022.05.10)	Төв гал тоогоо (2022.09.05)	Авто бааз (2022.05.10)	Дэж (2022.09.05)	Зүүний 2,3 хэсэг (2022.09.05)
1	MNS ISO 10523:2001	pH орчин		6.5-8.5	6.04	5.59	7.0	7.42	6.65	5.84	6.82
2	MNS 1097:1970	Ca+ /кальцы/	мг/л	100	1.0	1.0	76.6	42.3	73.2	3.9	42.4
3	MNS 1097:1970	Mg+ /магни/	мг/л	30	0.12	0.5	26.2	11.2	23.3	2.1	9.8
4	MNS ISO 7150:2008	Аммоны ион	мгN/л	1.5	0.0	0.0	0.02	0.02	0.0	0.01	0.03
5	MNS 1097:1970	Төмөр нийт	мг/л	0.3	0.0	0.0	0.09	0.01	0.01	0.05	0.05
6	MNS 4424:2005	CL /хлорид/	мг/л	350	0.4	2.1	9.2	1.4	9.2	2.1	13.5
7	MNS 6271:2011	SO4 /сульфат/	мг/л	500	0.0	0.3	82.7	31.7	76.9	3.1	36.9
8	MNS 7150-1:2006	NO2 /нитрит/	мгN/л	1,0	0.0	0.0	0.0	0.001	0.001	0.025	0.006
9	MNS ISO 7890:2001	NO3 /нитрат/	мгN/л	50,0	0.32	0.29	8.32	0.86	4.8	6.21	2.84
10	MNS 6831:2020	Гидрокарбонат	мг/л		20.1	2.4	265.4	192.8	259.8	18.3	136.7
11	MNS 6272:2011	Хатуулаг	Мг-экв/л	7.0	0.06	0.09	5.98	3.03	5.57	0.37	2.92
12	MNS 6833:2020	Перманганатын исэлдэх чанар	мгО/л	10.0	0.0	0.03	1.12	1.57	0.96	0.11	0.99
13	MNS ISO 10523:2001	Фтор	мг/л	1.5	0.0	Ил-гүй	0.28	0.22	0.36	-	0.22

“Болдгомор Ерөө гол” (БТЕГ) ХХК-ийн Баянгол уурхайн төмрийн хүдрийг ил аргаар олборлох тослийн 2022 оны байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний биелэлтийн тайлан.

14	MNS ISO 7888:1999	Эрдэсжилт	мг/л		38.4	6,8	468.9	300.2	469.7	30.8	251.1
15	MNS ISO 11083:2001	Фосфор	мгР/л	3.5	0.0	Ил-гүй	0.033	0.018	0.021	0.002	0.010
16	MNS ISO 8467:1999	Na+K	мг/л		16.8	0,5	8.8	20.8	27.8	1.3	11.3
17	MNS ISO 7888:1999	Цахилгаан дамжуулах чадвар ЕС	μS/см	1000	40.6	9,8	547	312	552.0	84.5	336

Дүгнэлт: хүснэгт-9.10-аас харахад ХА-аас хэтэрсэн үзүүлэлт байхгүй байна.

“Болдтөмөр Ерөө гол” (БТЕГ) ХХК-ийн Баянгол уурхайн төмрийн хүдрийг ил аргаар олборлох төслийн 2022 оны байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний биелэлтийн тайлан.

Хүснэгт-9.11. Хаягдал усны шинжилгээний дүн.

Шинжилгээний аргын стандартууд		Шинжилгээ хийсэн элементүүд	Нэгж	Үр дүн (2022.04.20)		Үр дүн (2022.08.22)		MNS 4943:2015
				Орох	Гарах	Орох	Гарах	
1	MNS ISO 10523:2001	pH		7.00	7.12	6,88	6.70	6-9
2	MNS 6836:2020	Жинлэгдэх бодис	мг/л	99.2	25.4	83,0	19.0	30,0
3	MNS 4431:2005	Нитрит	мгN/л		0.063		0.036	15
4	MNS 6834:2020	Нитрат	мгN/л		9.60		11.0	
5	MNS ISO 7150:2008	Аммони ион	мгN/л		2.80		0.19	
6	MNS 6271:2011	Сульфат	мг/л		186.7		2.73	
7	MNS 6833:2020	Перманганатын исэлдэх чанар	мгO/л	32.0	6.4	36,0	8.0	20
8	MNS ISO 5815:2001	Биохимийн хэрэгцээт хүчилтөрөгч (БХХ ₅)	мгO/л	92.0	8.0	108,8	14.8	20
9	MNS ISO 6878:2001	Фосфор	мгP/л		2.613		2.531	1,5
10	CA3 01:2021	Үлдэгдэл хлор	мг/л				0.51	1,0
11	MNS ISO 7888:1999	ЕС	µs/cm			1103	884	
Цэвэршилтийн %				91.3%		86.4		

Дүгнэлт: MNS 4943:2015 стандартын дагуу цэвэршилт 4 сард 91,3%, 8 сард 86,4%-тай байна.

Хүснэгт-9.12. ОХШХ-ийн зардлын задаргаа.

Д/д	Шинжилгээний нэр	Огноо	Зардал, төг
1	Агаар, хөрс, усны шинжилгээ	2022.08.24	1,541,000.00
			344,500.00
2	Хаягдал усны шинжилгээ	2022.04.19	81,500.00
	Усны шинжилгээ	2022.09.10	264,000.00
Нийт			2,231,000.00

АРАВ. АЙМАГ, НИЙСЛЭЛИЙН ЗАСАГ ДАРГЫН ШААРДЛАГААР БИЕЛҮҮЛСЭН АРГА ХЭМЖЭЭ

1. Сэлэнгэ аймаг Ерөө сумын ЗДТГ-аас тавьсан 2022 оны 04 дүгээр сарын 12-ны өдрийн 121 тоот хүсэлтийн дагуу Ерөө сумын нэгдсэн хогийн цэгийг түрж, булшлах ажлыг хийж гүйцэтгэн, холбогдох ажилтанд хүлээлгэн өгсөн. Нийт 29738 м² талбайнаас 21338 м³ хог хаягдлыг 2022 оны 04 сарын 23 -25 өдрийг хүртэл 3 өдөр ландфилдэх буюу хөрсөөр дарж булшлах ажлыг хийж гүйцэтгэв.

Зураг-10.1. Ерөө сумын засаг даргаас тавьсан хүсэлт.

**СЭЛЭНГЭ АЙМГИЙН
ЕРӨӨ СУМЫН ЗАСАГ ДАРГА**
213200 Ерөө, Сэлэнгэ аймаг
Утас: _____, Факс: _____
2022.04.12 № 121
танай _____-ны _____-т
Хүсэлт уламжлах тухай

“БОЛД ТӨМӨР ЕРӨӨ ГОЛ” ХХК-НИЙ
Баянгол уурхайн захиргаанд

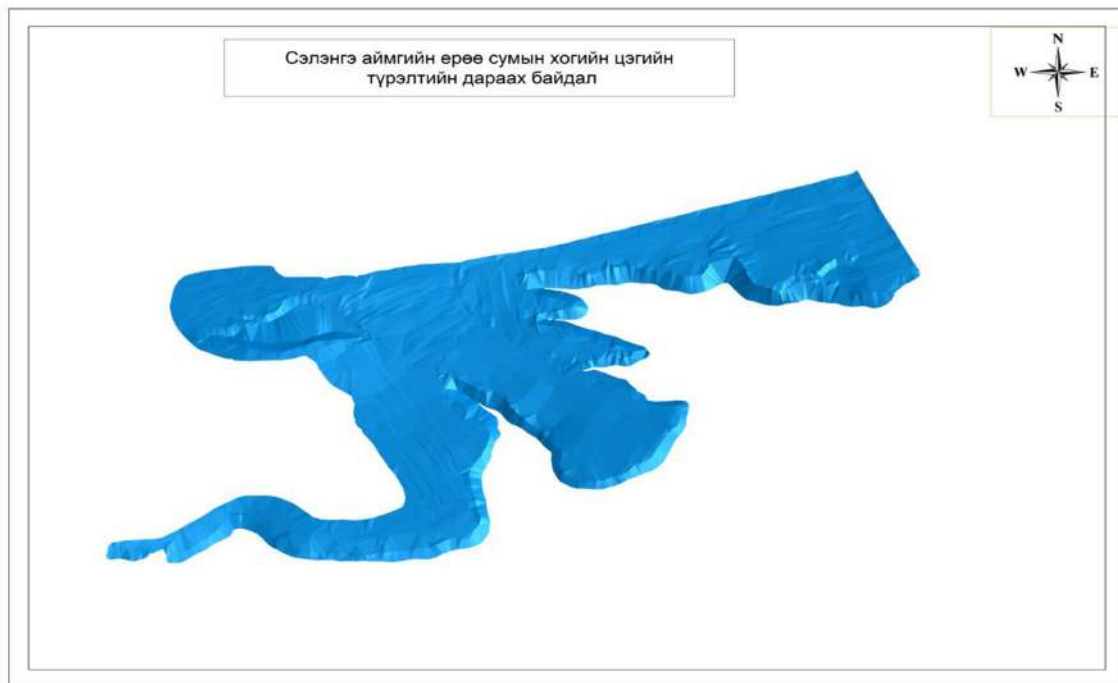
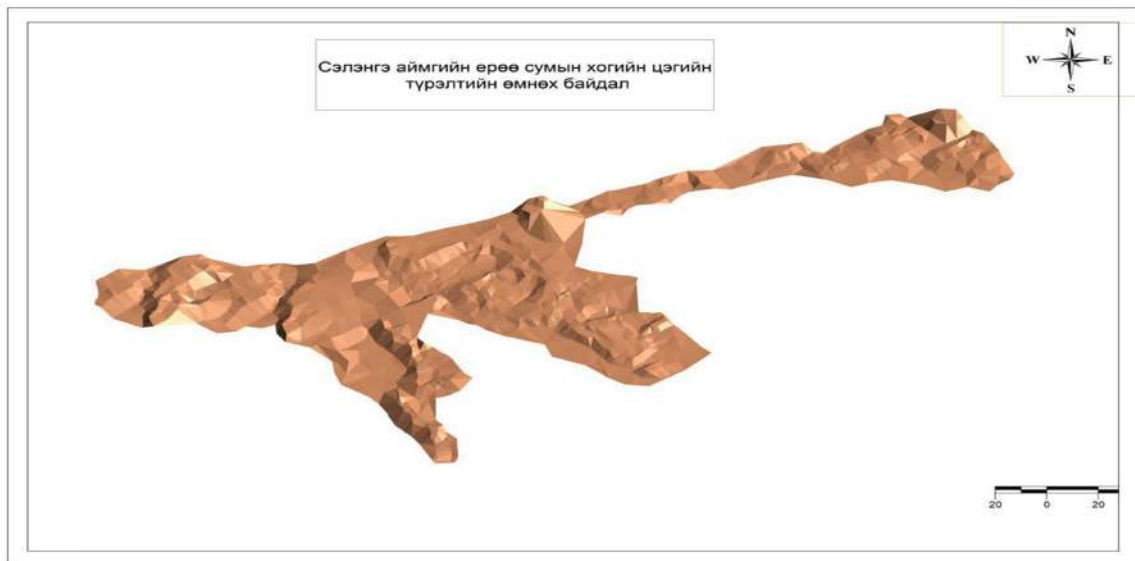
Тус сумын хог хаягдлын төвлөрсөн цэг нь 2021 онд төсвийн хөрөнгө оруулалтаар засварлагдаж урьд онуудтай харьцуулахад хашаатай, манаачтай, хог асгах талбай багассан, түрж булшлахад хялбар зэрэг ахицтай түвшинд хүрсэн. 2022 он гараад нэг удаа түрж булшилсан боловч бидэнд байгаа техникийн хүчин чадлын улмаас булшлах үйл ажиллагаа хангалттай түвшинд хийгдэхгүй мөн хавар болж иргэдийн хогийн цэгт хог асгах ачаалал ихэдсэнтэй холбоотойгоор тус хогийн цэгийн хог хүлээн авах талбай дүүрсэн.

Иймд танай байгууллагаас хог хаягдлыг булшилж, түрж цэгцлэх ажилд туслалцаа хүсч байгаа тул хүлээн авч шийдвэрлэж өгнө үү.

Б.СЭРГЭЛЭН

“Болдтөмөр Ерөө гол” (БТЕГ) ХХК-ийн Баянгол уурхайн төмрийн хүдрийг ил аргаар олборлох төслийн 2022 оны байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний биелэлтийн тайлан.

Зураг-10.2. Хогийн цэг түрсэн байдал.

Хүснэгт-10.1. Зардлын тооцоо.

№	Техник	Ажилласан цаг	1 цаг ажиллах тех. Өртөг, төг	Техникийн нийт Өртөг, төг	Цалин, НДШ	Нийт зардал, төг
1	Бульдозер 18	30	51.557	1.546.699	199,200	1,745.899

1м³ хог хаягдлын өртөг,төг – 81,82

2. Сэлэнгэ аймгийн засаг даргаас тавьсан хүсэлтийн дагуу Наадмын талбайн тохижилтын ажлын хүрээнд нийтийн бие засах газрыг барилгын тусгай зөвшөөрөлтэй “Чухаг арвис” ХХК-иар гэрээгээр гүйцэтгүүлэн, хүлээлгэн өгсөн.

Зураг-10.3. Сэлэнгэ аймгийн Засаг даргаас ирсэн хүсэлт.

**СЭЛЭНГЭ АЙМГИЙН
ЗАСАГ ДАРГА**
213200 Сүхбаатар сум, Сэлэнгэ аймаг,
Утас/Факс: 7036-2223

2022.06.29 № 01/840
тантай _____ -ны № _____

БОЛДТӨМӨР ЕРӨӨ ГОЛ ХХК

Ардын хувьсгалын 100, 101 жил, Сэлэнгэ аймаг байгуулагдсаны 90, 91 жилийн ойн баяр наадам баяр наадмыг 07 дугаар сарын 11, 12 өдрүүдэд зохион байгуулахаар ажиллаж байна.

Наадмын талбайн тохижилтын ажлын хүрээнд нийтийн бие засах газрыг байгуулахаар ажиллаж байгаа тул уг ажилд нийгмийн хариуцлагын хүрээнд дэмжлэг үзүүлж, хамтран ажиллахыг хүсье.

ЗАСАГ ДАРГЫН
ОРЛОГЧ Ж.САЙНЦОГ

430811374

“Болдтөмөр Ерөө гол” (БТЕГ) ХХК-ийн Баянгол уурхайн төмрийн хүдрийг ил аргаар олборлох төслийн 2022 оны байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний биелэлтийн тайлан.

Зураг-10.4. Зардлын задаргаа.

ХААН БАНК МӨНГӨН ШИЛЖҮҮЛЭГ / TRANSFER SLIP

ОН/УУУУ 2022 САР/ММ 07 ӨДӨР/DD 04

Хүлээн авагчийн / Receiver's information

Банкны нэр, байрлал / Bank name & Location:	Дансны № / Account No:	Нэр (байгууллага, ахуй, иргэн) / Name of organization or individual:
БУДАТӨСӨР ТУУЦООЛБ ТЭС	307-70104	УТГАА АРСАН
Дүн тоогоор / Amount:	Дүн үгээр / Amount in words:	
30,000,000.00₮	Няан сая тєгрөг	
Валютын код / Currency code:	Гүйцэтгэлийн утга, бүтэд тэмдэглэл / Transaction description & other notes:	Гүйцэтгэлийн төрөл / Transaction code:
MNT	СЗ- АЙМА НААДМИНТАЛБАЙНТОХИНИЯНТЭСЭЛД	Банк доторх гийгээ

Шилжүүлэгчийн / Sender's information

Валютын код / Currency code:	Дансны № / Account No:	Нэр (байгууллага, ахуй, иргэн) / Name of organization or individual:
MNT	5675602116	ЕРСЭБЯАНГОЛ
Дүн тоогоор / Amount:	Дүн үгээр / Amount in words:	
30,000,000.00₮	Няан сая тєгрөг	

ХАРИЛЦАГЧИЙН БОГЛОХ ХЭЭСЭГ / For Customer use only:

Шилжүүлэгчийн дансны № / Sender's account No: 7675602116

Хүлээн авагч Банкны нэр, дансны №, дансны нэр / Receiver's bank, account No, account name: УТГАА АРСАН 5675602116 ЧУГАА АРСАН ХХК

Мөнгөн дүн тоогоор, гүйцэтгэлийн утга / Amount and transaction description: 30,000,000.00₮ / Няан сая тєгрөг

Энэ баримт бичгийн үндэстэн үндэслэлээр үнэн ажил хариуцаж, өмчлөгчид хариуцаж үйлчилж байгаагаар баталж байна. By signing in this form, I confirm the accuracy of the information provided here and accept any legal responsibilities.

Банкны тэмдэглэл / For Bank use only

Бэлтгэлийн төрөл / Fee account:	Банкны дансны № / Bank staff No:	Ажлын № / Journal No:	Огноо / Date:	Төгсөлтөг / Signature:	Шилжүүлэгчийн регистрийн дугаар / Customer ID:
☐ Валютын хөрөн ☐ Данаас/From account	22018	18206385	2022/07/04	[Signature]	M879015040

АРВАННЭГ. ТУХАЙН ЖИЛИЙН БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨГ ХЭРЭГЖҮҮЛЭХ УДИРДЛАГА ЗОХИОН БАЙГУУЛАЛТЫН ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ БИЕЛЭЛТ

Хүснэгт-11.1. Удирдлага зохион байгуулалтын ажлын тайлан.

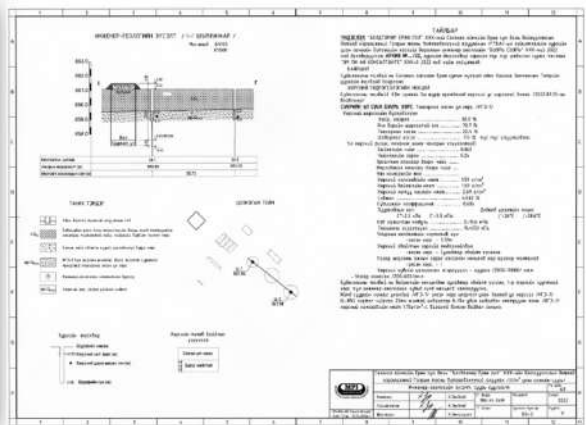
Д.Д	Хэрэгжүүлсэн арга хэмжээ	Ажлын хэмжээ	Төлөвлөгөө (мян.төг)	Гүйцэтгэл (мян.төг)
1	ШТС-ын агуулахын нарийвчилсан үнэлгээг хийлгэхээр бэлтгэл ажлууд хийгдэж байна.	1 удаа	30 000.0	-
2	Усны боломжит нөөцийн дүгнэлтийг төрийн захиргааны төв байгууллагын 2022 оны 3 дугаар сарын 3-ны өдрийн 51 тоот дүгнэлтийг гаргуулан ажилласан.	1 удаа	1 000.0	ҮАЗ
3	Тэр бум мод үндэсний хөдөлгөөнийг дэмжиж “Үлдэх мөр минь ногоон” аяныг өрнүүлэн дүйцүүлэн нөхөн сэргээлт хийсэн 30 га талбайд Ерөө бүсийн сум дундын ойн ангийн саналыг дэмжин жимсний мод бутыг тариалан үр мөчир бэлтгэх талбайг байгуулсан.	-	120 000.0	Дүйцүүлэн хамгаалах зардалд орсон

“Болдтөмөр Ерөө гол” (БТЕГ) ХХК-ийн Баянгол уурхайн төмрийн хүдрийг ил аргаар олборлох төслийн 2022 оны байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний биелэлтийн тайлан.

4	Мод тарих үндэсний өдрийг сум орон нутгийн иргэдийн төлөөлөгчдийн саналыг дэмжин “Хашаандаа сайхан амьдаръя” аянд нэгдэж Ерөө суманд 360ш бөөрөлзгөнө, 240ш үхрийн нүд, Сэлэнгэ аймгийн Сүхбаатар сумын хорооллын сургууль 1000ш голтбор, 1000ш шар хуайс нийт 2600ш тарьц суулгацыг айл өрхүүдэд нийлүүлж ажилласан. Мөн шинэ суургуулийн гадна ногоон байгууламжинд зориулан үржил шимт хөрсийг зөөвөрлөн асгаж тохижилтын ажлуудыг эхлүүлсэн.	-	2 000.0	10 500.0
5	Шинэ хотхоны бүтээн байгуулалтанд орох түгээмэл тархацтай барилгын материалыг Сэлэнгэ аймгийн Ерөө сумын засаг даргатай хийсэн гэрээний дагуу орон нутгийн хайрга дайрагны карьераас авч ашигласан. /3300 тн элс, хайрга/	-	-	-
6	Байгаль орныг хамгаалах тухай хуулийн 10 дугаар зүйлийн 1 дэхь хэсэгт заасны дагуу Байгаль орчны аудитыг тайлант онд “Эковишн” ХХК-иар гүйцэтгүүлэн 92%-ийн гүйцэтгэлтэйгээр дүгнүүлэн ажиллалаа.	1 удаа	50 000.0	33 000.0
Нийт			203 000.00	43 500.0

1. Байгууллагын дотоод хэрэгцээний газрын тосны бүтээгдэхүүний агуулахын үнэлгээг хийлгэхэд шаардлагатай зураг төсөл болон инженер геологийн зүсэлтийн ажлуудыг мэргэжлийн байгууллага болох “МРІ консалтантс” ХХК-иар хийж гүйцэтгүүлэн ГХБХБГ болон МХГ-аар хянуулж баталгаажуулах ажлууд хийгдсэн.

2. Усны боломжит нөөцийн дүгнэлтийг төрийн захиргааны төв байгууллагын 2022 оны 3 дугаар сарын 3-ны өдрийн 51 тоот дүгнэлтийг гаргуулан ажилласан. (Боломжит нөөцийн дүгнэлтийг хавсаргав.)

“Болдтөмөр Ерөө гол” (БТЕГ) ХХК-ийн Баянгол уурхайн төмрийн хүдрийг ил аргаар олборлох төслийн 2022 оны байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний биелэлтийн тайлан.

Зураг-11.1. Боломжит нөөцийн дүгнэлт гаргуулсан байдал.

МОНГОЛ УЛСЫН ЗАСГИЙН ГАЗРЫН ХЭРЭГЖҮҮЛЭГЧ АГЕНТЛАГ
УСНЫ ГАЗАР
10050 Улаанбаатар хот, Баянгол дүүрэг, 2 дугаар хороо,
Чингүүнжавын гудамж, Утас/Факс: (976-51) 26 55 78,
И-мэйл: contact@mwa.mn

2022.03.03 № 01/203
танай 2022.01.25-ны № 22/29 -Т

Дүгнэлт хүргүүлэх тухай

“Усны тухай” хуулийн 16¹.4.10 дахь заалтыг үндэслэн Сэлэнгэ аймгийн Ерөө сумын нутагт орших “Болдтөмөр ерөө гол” ХХК-ийн MV-008888, MV-017607 тоот тусгай зөвшөөрөлтэй “Баянголын төмрийн хүдрийн орд”-ыг ил аргаар ашиглах, хуурай баяжуулах үйлдвэрийн төслийн байгаль орчны нөлөөллийн нарийвчилсан үнэлгээний нэмэлт тодотгол тайлан болон холбогдох материалыг судалж үзээд усны ашиглах боломжит нөөцийн дүгнэлтийг гарган хавсралтаар хүргүүлж байна.

Хавсралт 1 хуудастай.

ДАРГА Ш.МЯГМАР

3. Тэр бум мод үндэсний хөдөлгөөнийг дэмжиж “Үлдэх мөр минь ногоон” аяныг өрнүүлэн дүйцүүлэн нөхөн сэргээлт хийсэн 30 га талбайд Ерөө бүсийн сум дундын ойн ангийн саналыг дэмжин жимсний мод бутыг тариалан үр мөчир бэлтгэх талбайг байгуулсан. (Дүйцүүлэн хамгаалах ажлын тайлангаас дэлгэрэнгүйг харах)
4. Мод тарих үндэсний өдрийг сум орон нутгийн иргэдийн төлөөлөгчдийн саналыг дэмжин “Хашаандаа сайхан амьдаръя” аянд нэгдэж Ерөө суманд 360ш бөөрөлзгөнө, 240ш үхрийн нүд, Сэлэнгэ аймгийн Сүхбаатар сумын хорооллын сургууль 1000ш голтбор, 1000ш гар хуайс нийт 2600ш тарьц суулгацыг айл өрхүүдэд нийлүүлж ажилласан.

“Болдтөмөр Ерөө гол” (БТЕГ) ХХК-ийн Баянгол уурхайн төмрийн хүдрийг ил аргаар олборлох төслийн 2022 оны байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний биелэлтийн тайлан.

Зураг-11.2. Ерөө сум “Хашаандаа сайхан амьдаръя” төсөлд мод хүлээлгэн өгч буй байдал.

“Болдтөмөр Ерөө гол” (БТЕГ) ХХК-ийн Баянгол уурхайн төмрийн хүдрийг ил аргаар олборлох төслийн 2022 оны байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний биелэлтийн тайлан.

5. Түгээмэл тархацтай ашигт малтмал ашиглах гэрээний дагуу тайлант онд хайрга-1500, элс-1820 тн авч ашигласан.

БАТЛАВ:
ЗАСАГ ДАРГА *[Signature]* /Б.СЭРГЭЛЭН/

ХАЙРГА АШИГЛАХ ГЭРЭЭ
2022.04.27 № 01 Тавин
Нэг. Нийтлэг үндэслэл

1.1 Энэхүү гэрээ / цаашид “гэрээ” гэх /-г нэг талаас Сэлэнгэ аймгийн Ерөө сумын ЗДТГазар түүнийг төлөөлж, Засаг даргын Тамгын газрын дарга С.Цэвэлмаа /цаашид “ЗДТГ” гэх/, нөгөө талаас хайрга олборлож байгаа “Болд төмөр Ерөө гол” ХХК-ыг төлөөлж гүйцэтгэх захирал /цаашид ААНэгж гэх/ нар дараах нөхцөлийг хамтран тохиролцсоны үндсэн дээр гэрээ байгуулав.

Хоёр. Гэрээний зорилго

2.1 Гэрээний зорилго нь иргэн, аж ахуй нэгж, байгууллагад түгээмэл тархацтай ашигт малтмал ашигласны төлбөрийг ногдуулах, түүнийг төсөвт төвлөрүүлж, түгээмэл тархацтай ашигт малтмал ашигласны төлбөрийн орлогоос байгаль орчныг хамгаалах, байгалийн нөөцийг нөхөн сэргээх арга хэмжээнд зарцуулахад гэрээний зорилго оршино.

Гурав. ЗДТГазрын хүлээх эрх

3.1 Түгээмэл тархацтай ашигт малтмал олборлох газрыг хүлээлгэж өгөх.
3.2 Түгээмэл тархацтай ашигт малтмалыг ашиглах явцад хяналт тавих.
3.3 Түгээмэл тархацтай ашигт малтмал ашигласан талбайд нөхөн сэргээлт хийлгэж хүлээн авах
3.4 Түгээмэл тархацтай ашигт малтмал ашигласны төлбөр ногдуулах

Дөрөв. ААНэгжийн эрх үүрэг

4.1 Зөвшөөрсөн газраас түгээмэл тархацтай ашигт малтмалыг ашиглах.
4.2 Түгээмэл тархацтай ашигт малтмал ашиглах явцад олон салаа зам гаргахгүй байх, байгаль орчинд сөрөг нөлөө үзүүлэхгүй байх.
4.3 Ашиглаж буй түгээмэл тархацтай ашигт малтмалын хэмжээг өдөр бүр ЗДТГазарт хүргүүлж байх.

4.4 Түгээмэл тархацтай ашигт малтмал ашигласны төлбөрийг гэрээ хийсэн огноонд Ерөө төрийн сангийн 100130200948 дансанд төвлөрүүлэх.

Тав. Төлбөр тооцоолол

5.1 Хайрга ашиглах ба төлбөрийн тооцоолол нь 1500тн* 2500 = 3.750.000 төгрөг.
Элс ашиглах ба төлбөрийн тооцоолол нь 1820 тн*500= 910.000 төгрөг

Зургаа. Бусад

6.1 Талууд гэрээнд заасан эрх үүргийг бүрэн биелүүлэх
6.2 Гэрээтэй холбоотой аливаа маргааныг харилцан тохиролцож шийдвэрлэх
6.3 Маргааныг шийдвэрлэх боломжгүй тохиолдолд хуулийн байгууллагаар шийдвэрлүүлэх.
6.4 Энэхүү гэрээ нь 2022 оны 04 сарын 23-аас 04 сарын 30-ний өдрийг хүртэл үргэлжилнэ.

ГЭРЭЭ БАЙГУУЛСАН

А талБ тал

Ерөө сумын ЗДТГазрыг төлөөлж: “БТЕГ” ХХК-ийг төлөөлж
Ерөө сумын ЗДТГазрын дарга Гүйцэтгэх захирал:

Утас: 99245745
[Signature] /С.Цэвэлмаа/

Утас: 99052227
[Signature] /Ж.Мөнхбаатар /

6. Байгаль орныг хамгаалах тухай хуулийн 10 дугаар зүйлийн 1 дэхь хэсэгт заасны дагуу Байгаль орчны аудитыг тайлант онд “Эковишн” ХХК-иар гүйцэтгүүлэн 92%-ийн гүйцэтгэлтэйгээр дүгнүүлэн ажиллаа.

“ЭКОВИШН” ХХК
Байгаль орчны аудитын мэргэжлийн байгууллага

Байгаль орчны аудит уурхай эсрэг хийсэн огноо: 2022-07-06 – 2022-08-12
Газар дээрх аудитын нэгдлийн хурал хийсэн огноо: 2022-07-06
Газар дээрх аудитын хяналтын хурал хийсэн огноо: 2022-07-07
Тайланг эхний байдалар хүлээн авсан огноо: 2022-08-03
Тайланг эцсийн байдалар хүлээн авсан огноо: 2022-08-12

Тайланг эхний байдалар хүлээн авсан огноо: *[Signature]*
ХАХАА ВАСУРЭН
ЭРХЭМЧИЙН ХӨРӨН
“ЭКОВИШН” ХХК АХЛАХ
АУДИТААР

Тайланг эцсийн байдалар хүлээн авсан огноо: *[Signature]*
Г.А. АРЖИМДУУХУУ
БОЛД ТӨМӨР ЕРӨӨ ГОЛ
ХХК-ийн
ЭРХЭМЧИЙН ХӨРӨН
АУДИТААР

Тайланг эцсийн байдалар хүлээн авсан огноо: *[Signature]*
Г.А. АРЖИМДУУХУУ
БОЛД ТӨМӨР ЕРӨӨ ГОЛ
ХХК-ийн
ЭРХЭМЧИЙН ХӨРӨН
АУДИТААР

Байгаль орчны аудитын нэгдсэн дүн, бүрэлдэхүүн түс бүрээр

Байгаль орчны үнэмлэхүй байдал	1	2	3	4	5	6	7
Байгаль орчны үнэмлэхүй байдал	0	0	0	4	1	0	4
Байгаль орчны үнэмлэхүй байдал	0	1	1	0	0	0	0
Байгаль орчны үнэмлэхүй байдал	0	0	0	0	0	0	0
Байгаль орчны үнэмлэхүй байдал	0	0	0	0	0	0	0
Байгаль орчны үнэмлэхүй байдал	0	0	0	0	0	0	0
Байгаль орчны үнэмлэхүй байдал	0	0	0	0	0	0	0
Байгаль орчны үнэмлэхүй байдал	0	0	0	0	0	0	0

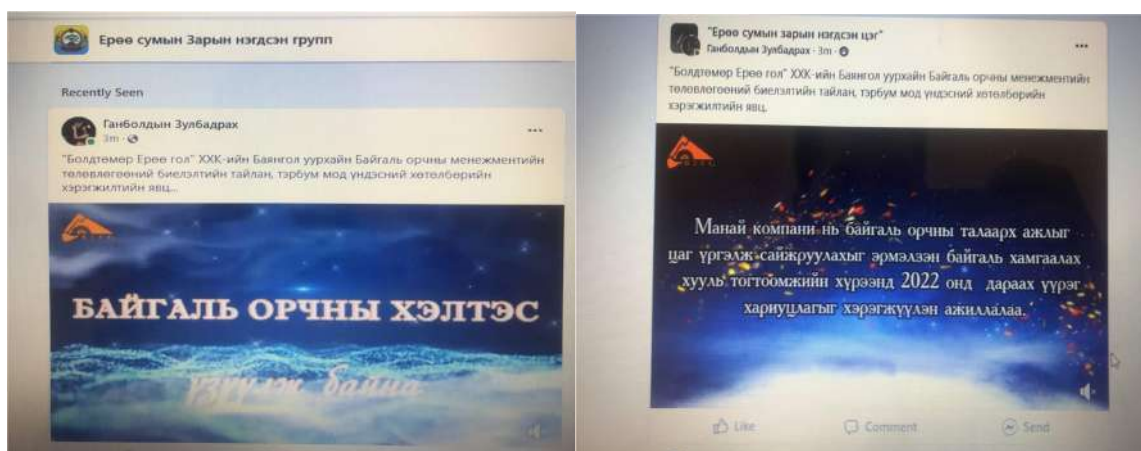
Зураг 3. Байгаль орчны аудитын нэгдсэн дүн
Аудитын үрэгдэлээр бүрэн бүс биелсэн шалгуурууд буюу үнэмлэхүй эрхэмчлэл үрэгдэл хийж үүрэг 4 нь биел үрэгдэлтэй, 7 нь дүнц эрхэмчлэл, 1 нь нь эрхэмчлэл гарсан (Хүснэгт 4).

“Болдтөмөр Ерөө гол” (БТЕГ) ХХК-ийн Баянгол уурхайн төмрийн хүдрийг ил аргаар олборлох төслийн 2022 оны байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний биелэлтийн тайлан.

АРВАНХОЁР. ТУХАЙН ЖИЛИЙН БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ, ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ ХЭРЭГЖИЛТИЙГ НӨЛӨӨЛӨЛД ӨРТӨГЧ ОРШИН СУУГЧДАД ТАЙЛАГНАХ ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ БИЕЛЭЛТ

1. "Болдтөмөр Ерөө гол" ХХК-ийн Баянгол уурхайн Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний биелэлтийн тайлан, тэрбум мод үндэсний хөтөлбөрийн хэрэгжилтийн явцын тайлангаар **4 минут 41секундын** видео танилцуулга бэлтгэн 1500 хүнтэй “Ерөө сумын зарын нэгдсэн цэг”, 9500 хүнтэй “Ерөө сумын зарын нэгдсэн групп” нэртэй группуудад байршуулан ажилласан.

Зураг-12.1. Видео танилцуулга нийтийн сүлжээнд байршуулсан байдал.

2. Ерөө сумын 2-р багийн ИНХ-ын тэргүүлэгчид, Ерөө сумын ЕБС-ийн багш нар, ахмадын холбооны төлөөлөгчид болон уурхайн ажилчдын гэр бүлүүдийг уурхайн үндсэн үйл ажиллагаа, нөхөн сэргээлт, ойжуулалт, мод үржүүлэг, жимсний талбайг танилцуулж ажиллалаа.

Зураг-12.2. Ирсэн зочдод уурхай танилцуулж буй байдал.

“Болдтөмөр Ерөө гол” (БТЕГ) ХХК-ийн Баянгол уурхайн төмрийн хүдрийг ил аргаар олборлох төслийн 2022 оны байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний биелэлтийн тайлан.

“Болдтөмөр Ерөө гол” (БТЕГ) ХХК-ийн Баянгол уурхайн төмрийн хүдрийг ил аргаар олборлох төслийн 2022 оны байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний биелэлтийн тайлан.

“Болдтөмөр Ерөө гол” (БТЕГ) ХХК-ийн Баянгол уурхайн төмрийн хүдрийг ил аргаар олборлох төслийн 2022 оны байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний биелэлтийн тайлан.

“Болдгөмөр Ерөө гол” (БТЕГ) ХХК-ийн Баянгол уурхайн төмрийн хүдрийг ил аргаар олборлох төслийн 2022 оны байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний биелэлтийн тайлан.

3. БОМТ-ий биелэлтийн тайланг БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ БОЛОВСРУУЛАХ, ХЯНАН БАТЛАХ, ТАЙЛАГНАХ А/618 ЖУРМЫН дагуу Сэлэнгэ аймгийн БОАЖГ-т 11-р сарын 01-ний дотор хүргүүлэн ажилласан.

“Болдгөмөр Ерөө гол” (БТЕГ) ХХК-ийн Баянгол уурхайн төмрийн хүдрийг ил аргаар олборлох төслийн 2022 оны байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний биелэлтийн тайлан.

**БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ БИЕЛЭЛТИЙН
ЗАРДЛЫН ЗАДАРГАА /2022 ОН/**

Д.Д	Байгаль орчныг хамгаалах арга хэмжээ	Тоо хэмжээ	Төлөвлөгөө мян/төг	Гүйцэтгэл мян/төг
1	Сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээ	15	75 000.00	32 429.2
2	Нөхөн сэргээлт	2	37 000.00	170 283.4
3	Дүйцүүлэн хамгаалал	1	100 000.00	478 856.0
4	Нүүлгэн шилжүүлэх, нөхөн олговор олгох	-	-	-
5	Түүх соёлын өвийг хамгаалах	2	33 000.00	53 218.0
6	Осол эрсдлийн менежментийн төлөвлөгөө	19	1 500.00	3 050.0
7	Хог хаягдлын менежмент	3	7 000.00	1 749.0
8	Орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөр	-	4 940.00	2 231.0
9	Арав. Аймаг нийслэлийн засаг даргын шаардлагаар биелүүлсэн арга хэмжээ	-	-	81 745.9
10	Удирдлага зохион байгуулалт	6	203 000.00	43 500.0
11	Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний хэрэгжилтийг нөлөөлөлд өртөгч оршин суугчид, оролцогч талуудад тайлагнах	4	3 000.00	-
	Нийт		464 440.00	867 062.5

ДҮГНЭЛТ

Байгаль орчны хэлтэс нь 20 хүний бүрэлдэхүүнтэйгээр /Хэлтсийн дарга-1, БО-ны ахлах инженер-1, БО-ны инженер-6, дэд мэргэжилтэн ойн инженер 4, цэцэрлэгжүүлэлтийн ажилтан-8/ БОМТ-ний ажлуудыг хэрэгжүүлж ажиллаа.

Тухайн БОМТ-нд Баянголын уурхайн үйл ажиллагааны үед газрын гадрага, хэвлий, ургамал амьтан, агаар, хөрс, ус зэрэг байгалийн баялагт учруулж болох голлох болон болзошгүй сөрөг нөлөөллүүдийг тодруулан, эдгээр нөлөөллөөс урьдчилан сэргийлэх, бууруулах, арилгахад чиглэсэн үйл ажиллагааг жил бүр төлөвлөн түүнд шаардагдах хөрөнгө зардлыг БОМТ-ний зардалд тусган хэрэгжүүлсээр ирсэн. 2022 оны БОМТ-ний хэрэгжилтэнд хийж гүйцэтгэсэн гол гүйцэтгэлийн үзүүлэлтийг хураангуйлав.

Төлөвлөгөөний хэрэгжилтийн явцад гарсан дүнг нэгтгэвэл:

- ✓ Хөрс, ус, ургамлын мэргэжлийн баг бүрэлдэхүүн судалгаа шинжилгээний ажлуудыг тогтмол давтамжтай хийж гүйцэтгэн мэдээллийн сан үүсгэн ажиллаж байна.
- ✓ Гол усны цэвэрлэгээг Хандгайт гол, Баянгол гол, Ерөө гол 4-н замын орчим тус бүр нэг нэг удаа 150гаруй хүн хамруулан хийж ажилласан.
- ✓ Тэрбум мод тарих аянд нэгдэж өөрийн мод үржүүлгийн талбайг өргөжүүлэх ажлыг хийж ажилласан.
- ✓ Тайлант онд өмнөх онд техникийн нөхөн сэргээлт хийсэн Зүүн уулын хөрсний 1-р овоолгын 7га талбайд **биологийн нөхөн сэргээлт**, баруун уурхайн хөрсний 2-р овоолгын 4.65га талбайд техникийн нөхөн сэргээлтийн ажлыг тус тус хийж гүйцэтгэн, орон нутагт актаар хүлээлгэн өгч ажиллалаа. Техникийн нөхөн сэргээлтэд **50740м³** хөрсийг түрж налуулах ажил хийгдэж нийт **6780м3** шимт хөрс дэвсэх ажил хийгдсэн.
- ✓ Дүйцүүлэн хамгаалах ажлын хүрээнд Бугант тосгоны Толгойтын аманд өмнөх онуудад техникийн нөхөн сэргээлт хийсэн **30 га** талбайд орон нутгаас өгсөн саналын дагуу 4-6н төрлийн жимсний 14000ш мод бут, цэцэрлэгжүүлэлтийн чиглэлээр **20га** талбайд навчит 11 төрөл, 1 төрлийн шилмүүст 16500ш мод бут, ойжуулалах чиглэлээр **110га** талбайд нарсны суулгацаар ойжуулалт, нийт **160га** талбайд **345620ш** тарьц суулгацыг тарих ажлыг зохион байгуулж ажилласан байна.
- ✓ Уурхайн нөлөөллийн бүсэд орших 8 хиргисүүрт авран хамгаалах малтлагыг Эрдэм шинжилгээний байгууллагаар хийлгүүлж ажилласан.
- ✓ Уурхайн ашиглалтын талбайд өртөгдөж байгаа модыг орон нутгийн түлээний хэрэглээнд нийлүүлэх ажлыг төрийн захиргааны байгууллагатай хамтран авч хэрэгжүүлэх ажлыг үргэлжлүүлэн хийж ажиллалаа.
- ✓ Уурхайн байгаль орчны ажлын гүйцэтгэлд мэргэжлийн байгууллага болох “Эковишн” компаниар аудитыг хийлгэн ажилласан. Аудитаар байгаль орчны хууль

“Болдтөмөр Ерөө гол” (БТЕГ) ХХК-ийн Баянгол уурхайн төмрийн хүдрийг ил аргаар олборлох төслийн 2022 оны байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний биелэлтийн тайлан.

тогтоомж дүрэм журмын хүрээнд хүлээх үүргээ 92%ийн гүйцэтгэлтэй биелүүлж ажилласан дүгнэлт гарсан.

- ✓ ОХШХ-ийн хэрэгжилтийг хангаж агаар, хөрс, усны хяналт шинжилгээг тогтоосон хугацаанд заагдсан цэгүүдэд хэрэгжүүлж дүгнэлт гарган ажилласан зэрэг олон арга хэмжээг амжилттай хэрэгжүүлэн ажиллалаа.